

מערכות שדה

משרד הביטחון, תש"ג אוקטובר 1962 גיליון מס' 6

מעונות שריון

תוכן העניינים:

2. סיומן סיני נהן יונתן
 לקחי תפעול יחידת סיור בטבע, קדש

4. סא"ל יצחק בי. גי.

13. צות משורין בציר הצפון על פי סא"ל אלחנן סי.
 17. שריון ורגלים ברפיח סגן רפי רותם
 20. משיטה על חניון טנקים סא"ל ש. ג.
 23. הארטילריה בקרב תנועה סא"ל צבי א.
 25. הפעלת שריון לאחר המרוץ היומי קולי. אי. א. ואס
 27. ושוב, אופנים או זחלים' סא"ל א. ד. סלע
 29. החינוך לגלוי יזמה רס"ן יוסף ב. מי.
 30—31. **יצחק שדה — עשור למותו**
 33. אני מאמין' אלוף דוד אלעזר
 34. אלה ציונו לשבח יוסף מרנקל
 39. כנטייה מאובקת י"ז
 45. אמוץ

קצין עריכה — רביסרן שאול ביבר
 עוזר קצין עריכה — יואש זולר
 עריכה גרפית ורישומים — אביגיל ויצחק יורש

מערכות צבא הנגה לישראל

העורך הראשי: אלימ אלעזר גלילי
 סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
 מערכות: קצין העריכה רביסרן משה ברימר
 צקלודן: קצין העריכה יורגא גסני
 קציני מערכת: רביסרן ל. מרחב
 רביסרן צבי סיני
 מערכות יום: קצין העריכה רביסרן אריה בר-ציון
 מערכות חומש: קצין העריכה רביסרן יעקב לצרוס
 מערכות הפלס: קצין העריכה רביסרן ברוך ספיר
 מזכיר מערכת: מרים נתנאל
 המערכת והמנהלה: הקריה"א. רח' ג' מס. 1

הודפס באמצעות חשוד הכחון — ההוצאה לאור
 הדפוס ההדסי בע"מ.

חוברת מס' 6 — תשרי תשנ"ב - אוקטובר 1962

אם נשוב אל נופיך מולדת
לעולם זכרונם לא יסוף
של הלילה על קבר רענו
של השחר מעבר ים-סוף

כשיצאנו היה שמה קיץ

והלבין בשדות החצב

אם נשוב

יפגשנו בבית

הרוחות הקרירים של הסתו.

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

יחידת סיור במבצע "קדש"

מאת סא"ל יצחק ב. א.

רי) מס' 1, ותנועתו מזרחה מאליחונה — דבר שאפשר קידום העוצבה שנערכה לקרב שריון-בשריון צפוי (תרשים מס' 3):

ד. שיתוף פעולה עם יחידת שריון בהתגברות על משמרות צוותי-חטיבת-משוריון מס' 1, עד יצירת המגע עם הגוף העיקרי שלו בבירג'נגפה (תרשים מס' 4).

ה. סריקת החניון העזוב של הצוות החטיבתי המשוריון בבירג'נגפה.

ו. סיור הציר לאסמט'ליה והשמדת 2 טנקים שעסקו קר בהילוך עצמי בסיוע טנק של יחידת שריון (תרשים מס' 5) על-ידי 2 בוקאים.

ז. סיור תחביב רגלי אל התעלה עצמה בלילה, אך לעומת זאת הוטלו על היחידה משימות שלא בוצעו בסופו של דבר והן:

זהו כוח שריון שנע בואדי ח'ליז, וקישור עם יחידה שהתקדמה בואדי מדרום. — וזאת מחמת חשיכה וחוסר מצברים למכשירי הקשר.

כ. מן הראוי לציון גם משימה שלא הוטלה על הכוח, אך אפשר היה לבצע:

חסימת דרך נסיגת הצוות החטיבתי המשוריון, או הפרעה לנסיגתו, על-ידי עיקוף בירג'נגפה על-פני הדיונות. העדר טנקים ומצברים, והעדרה של פקודה מתאימה גרמו לאי-ביצועה של פעולה זו.

במשך תקופת פעולתה לחמה היחידה וכבשה יעדים עצמאית. ודבר זה עמד בניגוד להוראות מפורשות להמנע מקרב. בסיוע טנקים הסתערה על תוחת נ"מ, צוותות טנקים וטנקים מאוישים, חדרה לעומק ניכר מעבר לקוי האויב למשך 20 שעות. תוך כדי פעולה תקנה היחידה כ-400 תקרים, כולל החלפת גלגלים בגלגלים שנלכחו מג'יפים של האויב, תדלקה עצמה מדרג א' של אחת היחידות ובעיקר השתמשה בדלק שלל.

אבידות היחידה: 1 הרוג ו-5 פצועים. היחידה שבתה כ-100 שבויים, אשר 40 מהם פנתה לאחור.

ההכנות לקרב

אימוני היחידה הוגברו לפני המבצע. מבלי להגדיר את סוג השטח בו תצטרך לפעול, היהיה הררי או מדבר-רימ'שרי, אימונים אלה כללו בין היתר אימון משימתו של מפקדים שהיה בעיקרו אימון תרגולי. בסדרת-שדה ממושכת התאמנו המפקדים כ-20 שעות ויותר ביממה, בטוחים של מאות ק"מ. בזמן זה חזרו על אימון דיווח-גיפ ומסלולי גיפ, אימון חולית גיפים ומסלול חולית; אימון כיתת סיורים ע"ג ג'יפ (עם מקלעי 0.5), וכן שיתוף-פעולה של כיתת גיפים עם ג'יפ (כיתת) סיורים במסגרת: (א) תבניות ותנאי עה מבצעות ביום ובלילה; הנונים ובסוסי פטרולים; (ב) התקפה, הגנה, השחייה; (ג) סיור נושאים. שכלל מתקני צה"ל ויחידות שריון מתאמנות בשטח. אימון הדיווחים כלל (בגלל חוסר זמן), מסלולי

באשר לסיור בשריון — הרי נושא זה נידון בהרחבה בגליונו הקודם: טכניקות דעות ותנובות לנבי המצב הקיים ברחבי העולם מהר, בצרוף רעיונות והצעות לעתיד לבוא מאידך. עתה בא סא"ל יצחק ב. א. ומוסיף את נסיוניו-הוא בשטח זה — והקורא עצמו יוכל להשוות מסקנותיו של המחבר לנאמר בגליון הקודם — ולאשר יאמר בגליון הבא: השנות בקשר למבנה ותפעול גנדי-סיורי-משוריון.

כללי

מטרת המאמר היא להציג את השגי יחידת סיור ולקחיה במבצע קדש. אכן, חלק גדול מן הלקחים היה ידוע לפני המבצע, וחלק תוקן אחריו. אולם הצגת הלקחים על רקע מבצעי תמחיש אותם ותסייע לקלטם יותר מדיון מופשט בנושא. קיימות מספר נקודות-רקע שיש להדגישן:

א. ערב המבצע הוצאו הטנקים מיחידת הסיור, על מנת לתגבר יחידת טנקים גדולה יותר;

ב. מחמת מחסור בחל"מים ביחידות החרמ"ש לא סופקו ליחידה זחל"מים שנועדו להסיע את הסיורים ולאפשר אספקת חשמל למכשירי הקשר;

ג. ברמת היחידות לא היו גיפי סיור, דבר שחיב בשלבים מסוימים של המערכה, לסייע ליחידות העוצר בה בסיור-צמוד;

מכלול המשימות הכלליות אשר הוטלו על היחידה היה: —

א. להוות מסך מסייר לפני העוצבה, בצירי יחידות המשנה שלה;

ב. לנווט את היחידות הנ"ל בצירים המתוכננים ואל יעדי-אויב, מוגדרים או צפויים;

ג. ליצור קשר בין יחידות העוצבה הנעות בצירי רים מרוחקים.

הנחיות התפעול הכלליות, שצוינו ע"י מפקד העוצר בה היו: — להמנע מקרב, ולבצע את איסוף הידיעות בשיטת הסיור השקט.

יחידות הסיור השיגו את משימותיהן ברובן:

א. סיור הצירים, והאויב המצוי בהם בצירי היחידות (תרשים מס' 1) ושילוטם.

ב. סיור הדייקה, תפיסתו ואבטחתו — דבר שהקנה את הסיכויים הודאיים כמעט להכרעת פקק האויב במערך אוס'כחף — אוס'שחן — אבו-עג'לה (תרשים מס' 2).

ג. כיבוש מחנות ג'בל ליבני, דיווח שלילי על מציאות צוותי-חטיבת-משוריון (מצ')

סירם ושילט אליו ודרכו. הוא לא נתקל באויב והגיע עד מצפון לקטיימה. כאשר יחידת ברן בעקבותיו. אחה"צ. כשמוצבי מטאמיר ודרום הדייקה היו בידינו המשיך לפני יחידת בייגלה עד לפני ביריחטנה ונכנס לחניון. עד הערב לא נתקל באויב. הוא ניווט את היחידה במערב ואדי אדיריש לפי שילוט בעקבות צוות איציק — ברקו ופגש את צוות ברקו בכניסה הדרומית לדייקה.

בו בזמן, נע צוות בר-שירה — סימון לפני יחידת רדום עד קטיימה. משם סייר את ציר מטאמיר — אוס'שיחאן עד למוצבי החוץ של המתחם. גילה אותם ופינה את הציר ליחידת רום. זו המשיכה להתקדם בהתגברת על מוצבי החוץ והגיעה לגבולות המתחם. פרט למוצבי החוץ לא נתקל הצוות באויב.

צוות איציק — ברקו נע שני בציר בארותים — קטיימה. המשיך לפי פקודה ממערב לגיבל טבחה ונקר רא לפגוש את מפקד העוצבה בקטיימה. במקום קיבל פקודת תנועה לעבר הדייקה. הצוות נע עד לפני מוצבי מטאמיר (מקום בו פתחה יחידת החוד באש על המרזבים), ופנה בהמשך ואדי סירם בציר הסתגנות עוקף לעבר הדייקה. שדה-מוקשים אותה, סומן ודווח, והציר נשלט. לפני שקיים מגע-תצפית בפתח הדייקה הודיעה מפקדת העוצבה כי יחידת סיור של האויב נסוגה ממטאמיר לעבר הפתח הדרומי של הדייקה. הצוות התקדם במהירות כדי להספיק להגיע לפתח הדייקה לפני יחידת הסיור האויבת. כשנוצר מגע התצפית עם הפתח הדרומי, ראינו צל הרים כהרים: משמאל לפתח התרוממה גבעה והחלטנו שהיא מוצב החולש על הכניסה הדרומית. שיחים גדולים נראו לנו כרכב יחידת הסיור. התקדמנו במגמה לתקוף את המוצב ולהלחם ביחידת הסיור כדי לכבוש את הפתח הדרומי. תוך כדי התקרבות זחירה, כשהיינו כ-200 מטר לפני הגשר, הוא התפוצץ. שיגרתי חולית סיור רגלי לבדוק את מצב הגשר. „המוצב“ ורכב יחידת הסיור“ התגלו כפטה-מורגנת. חולית הסיור דיווחה כי הגשר מפוצץ אך אפשר לעקפו. השטח באזור הגשר מבותר מאוד בכללו וערוץ נחל אל עדיש מהווה מכשול, אם לא מוחלט הרי לפחות זמני.

ג'ים בודד וג'נ (בעל מקלע 0.5) בודד עם אש. יתר הזמן הוקדש להתארגנות. עם קבלת המשימה הכללית למדתי את הגזרה הצפויה — עשרות ק"מ של צירים במשך מספר שעות. לאחר מכן קיבלו מפקדי-המשנה ביחידת הסיור את המשימות הכלליות ולמדו אותן ערב המבצע. מפקדי צוותי הסיור המחלקתיים קיבלו את החומר יומיים לפני כן במודיעין של העוצבה; ומפקדי הכי"ת, החוליות וכלי-הרכב קיבלו את החומר ביום שלפני המבצע ע"ג מפות ותצלומי-אוויר, ומעמדת הצפית על הגבול — לגבי 20 הק"מ (בערך). שנראו בתצפית.

יום-יומיים לפני המבצע ירדה היחידה לשטח הכינוס בהסתגנות-יום של צוותי סיור. אך ביום שלפני המבצע שונה שטח הכינוס והוא דלגה לשטח כינוס חדש קרוב לגבול. באזור ניצנה.

פקודת ההתראה אמרה: היחידה תחדור בליל ה-ע" דרך מערכי האויב, תסייר את הדייקה, תתפוס אותו ותאבטח אותו עד בוא יחידת-האם.

אולם הפקודה עצמה היתה שונה והמשימה כללה:—

א. סיור ב-3 צירים של יחידת-האם:

(1) ציר הדייקה;

(2) ציר קטיימה—אוס'שיחאן;

(3) ציר קטיימה—ביריחטנה.

וכן בדיקת צירים אפשריים אחרים.

ב. שילוט צירי יחידת-האם מכינוס-להערכות על קו הגבול הבין-לאומי. שילוט צירי העקיפה לעבר הדייקה.

המהלכים ולקחייהם

היום הראשון, 30 אוק'

הדייקה נתפסה ובוצע סיור בצירי היחידות (תרשים מס' 2). 3 צוותי סיור, אחד מהם מוגבר, התקדמו בשלושה צירים במשימות הבאות:

א. צות וילנר סייר את ציר ואדי סירם ושילט אותו בשלב ראשון, ולאחר מכן סייר ושילט את הציר מטאמיר—ביריחטנה.

ב. צות בר-שירה סייר בציר מטאמיר—אוס'שיחאן.

ג. צות ברקו המוגבר סייר את ציר הדייקה.

צוות וילנר — סימון. סייר, כאמור, את ואדי

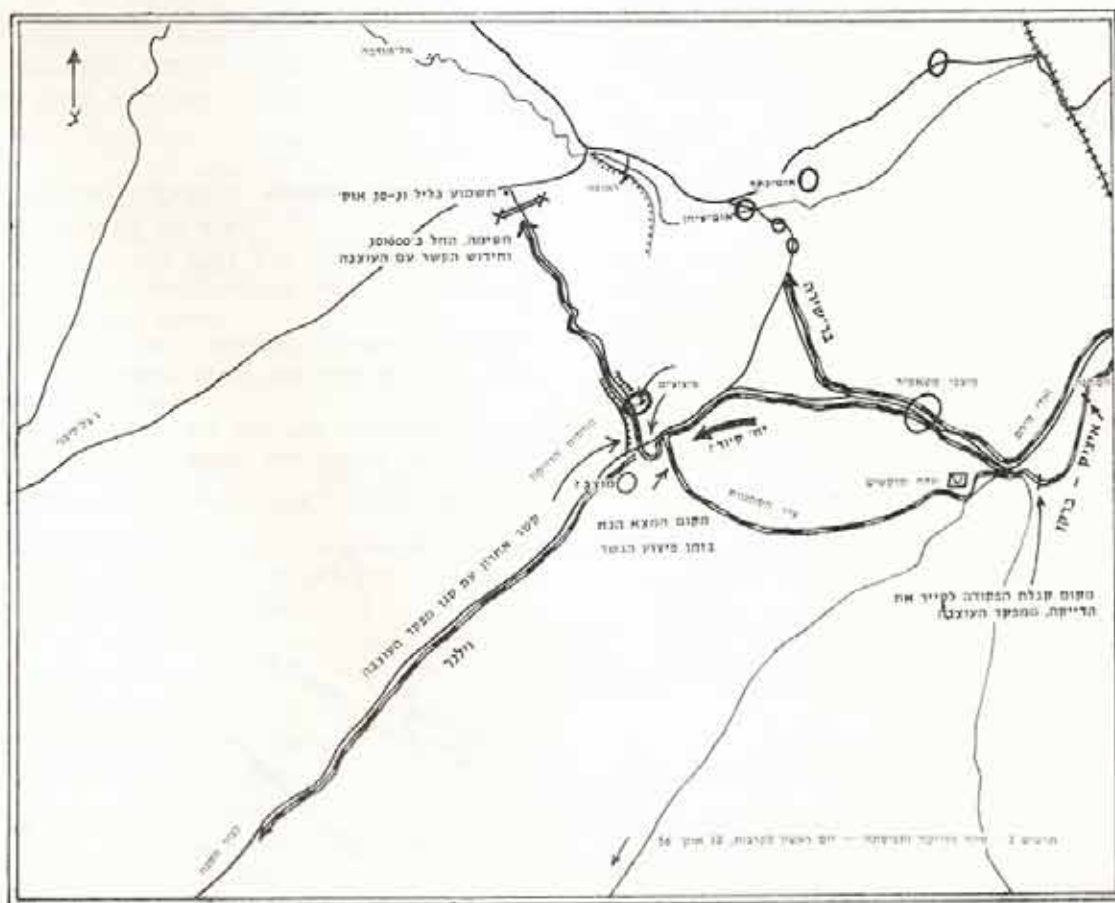
תפיסת הדייקה

חולית הסוור הרגלית דיוחה על ציוד צבאי שנשאר ליד הגשר. הנהגנו כי היתה זו חולית חבלנים אשר ביצעה את משימתה. לפתע הבחנו מדרום ב"2-3 רוכבי גמלים נמלטים דרומה. זו היתה, כנראה, חולית החבלנים.

הצינו את הואדי תוך עקיפת הגשר מדרום. מחצית צוות הסוור, יחד עם רכב מפקדת היחידה, הושאר בפיקודו של ברקו, לאבטח את הכניסה הדרומית. מחצית צוות סוור שני, בפיקוד מפקד היחידה איציק, נועד להכנס לדייקה. מפקד היחידה התקשר עם מפקדת העוצבה והודיע כי הגשר פוצץ, וניתן למעבר רכב 4x4 בלבד. לתנועה אחרת הוא מחייב הכשרה מוקדמת למעבר. כן ביקש המפקד פיטר כדי לראות מלמעלה מה מתרחש בחוף הקניון הנקרא "דייקה". סגן-מפקד העוצבה אמר כי אין לרשותו פיטר וכי על היחידה להכנס לדייקה. מפקד היחידה הודיע כי יש לשער כי יסבול אבידות בכך, אך הוא יכנס מיד לתוך המיצר. תוך כדי הכניסה לדייקה ואף לפני כן, נשמעו פיצוצים מתוך הקניון. אז הבנו כי אותם רוכבי גמלים נתגלו לעינינו במקרה, וכי חולית חבלנים או כוח השוהה בווייקה מפוצץ את הכתלים על הכביש. בכניסתנו הופתענו למצוא, כביש סוג ב' בדייקה.

דבר שלא היה ידוע לנו לפני כן.

הבעיה שעמדה לפנינו בשעת ההתקדמות היתה מיקומו של האויב. מתי יפתח באש משמידה והיכן יפוצץ עלינו את הקירות. ממול, על הצלע המזרחית נראו עקבות פיצוץ ואבק, אך לא היה לו לפיצוץ זה כל ערך באשר לא חסם את הכביש. הכביש התקרב אל הצלע המערבית. התקדמנו תוך צפייה לפיצוץ הממשמש ובא. ג'יפ סוור בפיקודו של פיצול (ברעם) הוביל בראש. הפקודה שניתנה לו היתה: הקפיצות הטקטיות לפני, מבחינת האויב, הן מיוזמות כי אין כל מחסה. אבל מבחינת עיתוי הפיצוץ יש חשיבות לקפיצות פתאומיות ולא שגרתיות. פיצול הגיע עד המחסום ממנו חששנו ביותר. חששנו כי בכל שניה תונחת עלינו אש ואנו לא נמצא מחסה. פרט אולי למחסה עבור האנשים בקפלי ערוץ הואדי, אך המחסום נמצא ריק (!) והכביש מול המחסום מפוצץ. סתמנו מעט את הפיצוץ בכלי העבודה והמשכנו בדרכנו. בהמשכה של הדייקה נמצא עיקול שמאלה. עדיין חששתי למציאות טנקים של האויב בשטח המת שמשמאל. חששתי לאש תותחים שתונחת עלינו כל שניה. כשעברנו עיקול זה ולאחר מכן את המוצא הצפוני של הדייקה נוכחנו לדעת כי האויב נטש עמדה בצורה ושלטת זו על ציר שהנו חיוני ביותר בעבורנו.

והפך את יתרונו של זה (כציר להתקפות-נגד) לגורם למפלתו.

חסימת ציר הדייקה

בשטח הפתוח הגברנו מהירות בציר העולה בדירי נות. בהגיענו לשיא הדיונות. לנ"ג 211. אל אפירה. כק"מ וחצי ממסעף הדייקה על ציר אבו־עגילה—ג'בל־ליבני החלטתי לעצור ולנצל את ההצלחה: למנוע מהאויב את סתימת הדייקה מצד אחד, בין אם ינסה לעשות זאת ע"י כיבושה מאתנו ובין אם ע"י תפיסת רמת הדיונות, אילו היתה רמת הדיונות בידי האויב — היה זה מקשה על התקדמות יחידות העוצבה. תפיסת המסלול עצמו היתה מביאה לידי קרב מיותר, שכן היינו מתגלים מיד לעיני האויב מבלי להביא תועלת כל שהוא. השטח שנתגלה בתצפית כלל את סכר רואפה ממורת, ציר אבו־עגילה—אל־עריש וציר אבו־עגילה—ג'בל־ליבני, השטח נתגלה כחולי טובעני, ואני נמנעתי מלהוריד את הרכב מהכביש. הצבתי את כל הכלים כך, שעמדו כשכלי הנשק מכוונן מכלי הרכב בזה אחר זה. הצבתי את הסיירים עם נשקם על גבעת החול 211, משכנו אל הגבעה כבל טלפון, כדי לדווח במהירות את תוצאות התצפית למפקדה.

עם הגיענו בשעה 1600 ניסינו שוב ליצור קשר עם החטיבה, אך במקומה השגנו את וילבר, והוא העביר את הודעתנו למפקדה. הוריתי לו לשגר את ברקו מדרום הדייקה אלי כשיעבור במקום.

דיווחנו למפקדה על כל אשר ראינו. אותו זמן קיימה יחידת רום, כפי שהסתבר אח"כ, מגע עם או־שוחאן. לא היה כמעט מה לראות. בציר ג'בל־ליבני לא נראתה כל תנועה. האזור היה שומם. בציר אבו־עגילה—אל־עריש נראו לפתע מתקרבים מספר נגמשים אשר ביצעו תמרונים של קרוב ושוב. כלום היו אלו פקודות סותרות של האויב? בטנקים לא הבחנו.

ידענו כי המפקדה קיבלה את הידיעה ולא נותר לנו אלא להמשיך במשימת אבטחת מעבר הדייקה. מהצית הצוות השניה הגיעה אלינו וצורפה למערך החסימה. עם רדת החשיכה שוגרה חולית תשמוע, מצוידת בכבל טלפון עד לצומת (1,5 ק"מ), שליש מהצוות הופקד על השמירה והיתר שכבו לישון.

בשעה 310300 קיבלתי הודעה טלפונית כי 100 מכוניות באות מכיוון אבו־עגילה ר"3 כבר (4) נכנסו לציר שלנו. פקדתי על "היכו־לקרב" ולפני שהספקתי לגשת לטלפן בא יונה וחצי מהתשמוע וחזר על הסיפור בע"פ. לא היה טעם לחזוירו כי הייתי סבור שהאויב מתקרב, אך כוח האויב נעצר בצומת וחסם אותה, במקמה טקטית בלתי־נבונה לאבטח את ציר אבו־עגילה—ג'בל־ליבני; היתה זו כנראה תגובה מאו־חרת מאוד לדיווח החבלנים שלו שנסוגו מהדייקה. כי אם לחסום—מדוע על הכביש הראשי עצמו ולא בנ"ג 211 השלטת עליו?!

במזרח ראינו קרב תותחים, כולל נ"טים, וכדורים נותבים רבים, זיהינו את המקום כראו־נו־נוף. שם מת־חולל קרב. ומה כאן? מתי יגיעו כוחותינו? כשהפציע השחר שמענו טנקים באים מכיוון הדייקה, ידענו כי אלו הן יחידות העוצבה המחלצות את הסיור המוצלה של הדייקה.

לקחי פעולות היום הראשון

א. בשל העדר סיור ביחידות רותקו 2 צוותי־סיור של יחידת הסיור לצירי היחידות, אפשר היה להפעיל את הצוותים הללו מן האגפים אל עבר יעדים מוגדרים או צפויים, כמו, למשל, צוות המפקד, הפעלת צוות בר־שירה בציר עוקף לעבר או־שוחאן שלא דרך מיצרי מטאמיר, היה חוסך אולי הנחתות אש והתעכבות בגלל מוצבי המצרים שנמצאו עזובים. ב. במקום בו קיימת יחידת סיור יחידתית אין מקום להפעלת צוות־סיור של העוצבה. אחד מהם מיותר כאן.

ג. דבקות מפקד העוצבה בסיכוי הקלוש ושנדמה כבלתי־אומן, כי מעבר כה חיוני וכה נוח וקל לחסימה, ימצא פנוי מורה על כלל קדוש: אל תחייב את הגיונו של האויב לפי הגיונך אתה. על הפיקוד להפיל את יחידות הסיור בכל ציר אפשרי, שמא הוא פנוי, ובכל גזרה, שמא מצויים בה צירים פנויים.

ד. מעבר הדייקה הפך לפחות בהיסטוריה הצבאית הישראלית לסמל, לחיוב, ויש להניח כי לעומת זאת לסמל לשלילה בהיסטוריה הצבאית המצרית — אם היא לא רחקה כליל מן האמת ומן המציאות של מערכת סיני.

ה. יחידת סיור, המקיימת מגע עם כוחות האויב ומאחוריה נמצא כוח לוחם, חייבת לסייר את צירי ההתקפה האפשריים, לדווח עליהם, לפנותם לכוח התורקף ולעקוף את המערך, אם העקיפה אינה אפשרית, תיסוג לאחור ותמתין עד שיתפנה ציר אל המרחב.

ו. ניצול הצלחה יש לישם למסיבות. ניצול ההצלחה של תפיסת הדייקה היתה אבטחה. ניצול הצלחה כאן היה כה חיוני, שאף אילו חייב את צוות הסיור להלחם על השגור, חייב היה לעשות זאת למרות ההנחה הכללית של מפקד העוצבה להמנע מקרב.

ז. בכל קרב, בראשיתו, אתה רואה "צל חרים כהרים", כפי שראינו אנו את יחידת הסיור של האויב ואת מוצב הדייקה בפתחה הדרומי. כפי שיתברר בהמשך הדברים, התגברה יחידת־הסיור על כך בחק־דם, בעוד שביחידות אחרות דבקה מחלה זו אפילו ביום השלישי של הקרבות.

היום השני, 31 לאוקטובר

הכנסת יחידת ברן לתמונה, כיבוש מחנות ג'בל־ליבני ושליחת הידיעה על הצוות החטיבתי המשורין מס' 1 בביר־חמה. הפעלת צוותי הסיור בסיור אנף באזור אבו־עגילה ותפיסת ביר־חסנה (תרשים מס' 3). — כל אלה היו מביצועי יוסי־הקרבות השני.

יחידת ברן ובראשה משה הגיעה וקיבלה ידיעות על 3 משאיות החיילים הנמצאות בצומת. (המוקד שים נפרקו לפני הגיעה). מפקד העוצבה הגיע וחזרה על הבטחת הכוח מכיוון ג'בלי לבני. על קו דיווח מסויים. הצוות יצא מיד למקום וגילה מחנה אהלים עצום בו נערכת למסדר פלוגת חי"ר.

כיבוש המחנה הראשון (הגדול)

מעתה מתפתחים העניינים בקצב מסחרר: נשלח נ"ג להביא שבוי. זה חוזר עם שבוי. השבוי מקבל הוראה להגיע אל הפלוגה שבמחנה ולהודיע לאנשיה כי עליהם להכניע כי בירחונה וצומת ליבני בדינו. הנ"ג מוביל את השבוי עד מחצית הדרך וזה מונה ומגיע בריצה אל הפלוגה. הצפית במשקפת מראה כי החיילים מהססים. נראה כי הם מקבלים את

הודעת השבוי ברגשות מעורבים. חלקם נכנס לאוה"ל. השקועים בבורות וחוסם עמדות. וזה החלק הגדול. חלקם מתחיל מאידך. לנוס לצפון-מערב. מפקד היחידה מכניס מיד את הכוח להתקפה לפי פקודה מוקדמת שהיתה כדלקמן: —

- (א) 2 מקלעי 0.5 ומרגמה 52 יחפו מכאן.
- (ב) מספר ג'יפים בפיקודי יסתערו על המחנה דרך הכביש. באיגוף שמאלי.

המקלעים פתחו באש והג'יפים נעים במהירות בשדרה על הכביש כשמפקד היחידה קופץ כרביעי על אחד מהם. הם עוברים מעבר לאיזור בו נמצאים החיילים. פונים ימינה ומסתערים עליהם בקו.

במקום מתפתח קרב אש קצר-טוח. ג'יפ אחד (ברקו) שוקע בדיונות ומפגר. מפקד היחידה רואה קבוצת חיילים כורעת מעל לערימת חביות ומכוננת נשקה לעבר החוליה השניה. עצירה פתאומית של הג'יפ. ומפקד היחידה מסתער אל מאחורי קבוצת החיילים ומחסל אותם ביריה מאקדה תופי מאחור. כעבור 2-3 דקות נפסקה האש.

החיילים המצריים. חלקם הוצא מהאהלים וחלקם נשאר בהם. קראנו למפקד המקומי. הופיע רביסמל (כנראה) ובעזרתו הוצאנו את החיילים. כשדווח על ההתקפה ותוצאותיה למפקד העוצבה. הורה לי שלא

ציר ההתקפה (4 ג'יפים)

אחזור על המעשה פעם נוספת. הדבר לא הועיל. אך שלא באשמת.

בינתיים תרנו אחר שלל ושבויים. חיפשנו מפות. החיילים מצאו נשק צ'כי ורוסי — רובים ותחמושת. מצאנו מפות גרועות 1:20,000 של אזור הגבול. השבויים הובלו לכביש והושכבו תחילה משני עבריו עם ידים למעלה אחר היבלו בצעדה באבטחה של ג'יפ אחד — עד מסעף הדייקה. מקום בו נספרו לפלוגת הרמ"ש שהבטיחה את המסלול.

כיבוש המחנה השני (הקטן)

בינתיים הגיחה יחידתו של רום מהדייקה ופנתה מערבה. ליחידת הסיור הצטרף חצי צוות נוסף בפיקודו של הומריגה א'וזר. זה נוכח כי כבשו מחנה. ראה את השבויים ונתקנא.

היחידה התקדמה מערבה. בהמשך הדרך נתגלה מחנה קטן. אליו נמלטה קודם לכן מכונית מהמחנה הגדול. היה יסוד ממשי להניח כי במחנה זה ישנו סגל-פיקוד, וההתנגדות בו תהיה רצינית יותר.

חצי הצוות החדש קיבל את תפקיד החוד וגע מערבה. בהגיעו לפני המחנה הוריתי לו להמשיך בכביש עד לגבעה שמעבר למחנה. כך שלחץ חזיתי והסימה מהעורף יביאו את חיילי (קציני?) המחנה הקטן לידי כניעה.

בעוברו ליד המחנה. נפתחה עליו מותכו אש נשק קל. ולפני שהספקתי להניד עפעף, הוא פנה ימינה והסתער על המחנה עם 2 ג'יפים ומקלע 0.5. התור

צאות: קרב פנים אל פנים מול מקלעים, תת־מקלעים, רימוני־הגנה וכידונים, לוחם מצרי הסתער על נהג הגיפ, אשר מקלע הגיפ שלו נעצר, דקר אותו בכידון וירה, הנהג נהרג במקום, מאנשי האויב, כ־20 איש, לא נשאר איש בחיים.

מארב לקראת לוחית שריון בשיון

יחידת רום שהגיעה מאחורינו המשיכה ק"מ אחד ונעצרה. לא ישרתי על נ"ג הפיקוד ולא ידעתי מדוע נעצרה. לשאלתי השיבו גורודיש ורום כי לפנינו צוות החיבתי משוריין, והטנקים שלו נראים בשטח. חיפשתי במשקפת 7x50 וראיתי חביות של מע"צ מצרי (צל הרים כהרים, מה?). הגיע סגן־מפקד־העוצבה ומסר את הפקודה למארב, הנשען על יחידת רום כסדן, ועל יחידת בייגלה שמצפון לביר־חסנה. אני טענתי כי אינני רואה טנקים, ביקשתי יחידת חרמ"ש לאבטח את צומת ג'בל־לבני ויצאתי לצומת.

שלילת הידיעה על הצוות החיבתי המשוריין:

צוות הסיוור הגיע עד למרחק 3 ק"מ מצומת הכביץ שים ולנגד עיניו התגלה כל מישר ביר־חמה כשהוא ריק מאויב. רק עקבות הצוות החיבתי המשוריין, או כפי שהסתבר המשמר־הקדמי שלו, נראו בשטח. נקודות שחורות שנמשכו עד האופק העלו תמרות עשן שחור — תוצאות ההתקפה של חיל־האוויר. דיווחתי למפקדת העוצבה, התקשרתי עם כח רום ומסרתי לו על משימתו (לא ידעתי כי יישלה פיקוד להורות לו על משימתו), וכן כי רואה אני מספר משאיות עומדות בצומת ופניהן בכיוון אליו (היו אלה משאיות שרופות, כפי שנתברר לי אח"כ) והוספתי שאני רואה את דרך ביר־רוד־טלים—ביר־חסנה ואדווה לו על כל תנועת אויב באותו כיוון.

כעבור שעה או שתיים הגיעו הטנקים של יחידת רום. הטנק המוביל, שרצייתי להסביר לו מה מתרחש בשטח, עלה על ג'ג'ה־פיקוד שלי והרס אותו.

הטנקים כבשו את הבית שבצומת. היו בו מספר חיילים פליטי המשאיות השרופות. יחידת רום התארז גנה כאן לחניון יום. צוות־סיוור שוגר מערבה לכיוון שדה־התעופה ביר־חמה. סגן־מפקד־העוצבה הגיע ונערך

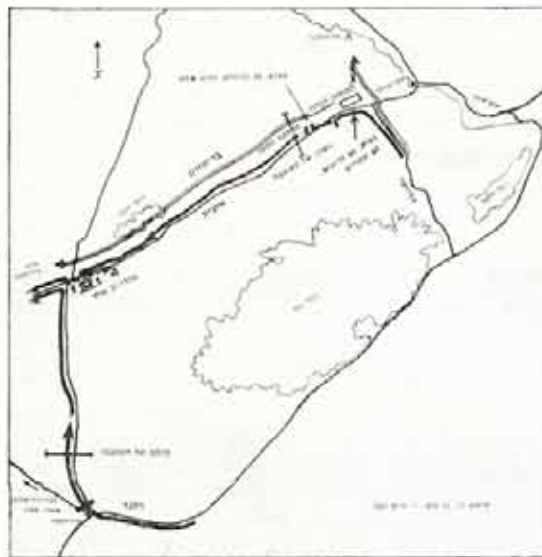

דיון: האם להמשיך או לעצור בצומת. הוחלט להמשיך. ירד החושך. נסעתי לפני יחידת רום. התנועה היתה איטית. הצעתי להדליק פנסים, אלה נדלקו ומחירותנו גברה.

2 צוותי הסיוור התקדמו בפריסה משני צידי הכביש ופגעו בקבוצות חיילים מצריים.

הוריתי על הדלקת אורות מלאים וכעבור מספר דקות הגענו למסלול ביר־חמה. חולית ג'יפים ששוגרה לביר חמה והודיעה כי חיבלו בבאר והיא הרוסה כליל.

צוות אחד סייע להכניס את יחידת רום לחניון־לילה, והשני קודם כתשמוע מערבה. בלילה הגיע צוות הסיוור השלישי של וילנר והיחידה השלימה את כינוסה לקראת המגע עם הצוות החיבתי המשוריין. הפלוגה חנתה במשך הלילה בתוך חניון יחידת רום. צוות בר־שירה: במסעף הדייקה נחצה צוות זה לשניים. חציו, בפיקוד בר־שירה, המשיך מורחה לעבר אבו־ענייה, וחציו הצטרף אל היחידה. על מחצית הצוות הראשונה הטילו לסייר את אזור אל־מגדבה מהאגף. הצוות הדר לדיונות ודיווח ליחידת ברן על תנועת שריון האויב, עד ששוחרר והצטרף ליחידה בצומת־לבני. צוות וילנר: עם שחר התקדם צוות זה לפני יחידת בייגלה, ונכנס לביר־חסנה. בעוד היחידה נערכת להתקפה, המקום היה עוזב, וחיילים נראו בורחים לעבר צפון־מערב. הללו נלכדו ע"י צוות הסיוור. הצוות נערך ביחד עם יחידת בייגלה ככוח־הולם. בלילה, לאחר ניווט ביחידה לצומת־לבני הצטרף הצוות אל פלוגת הסיוור בביר־חמה.

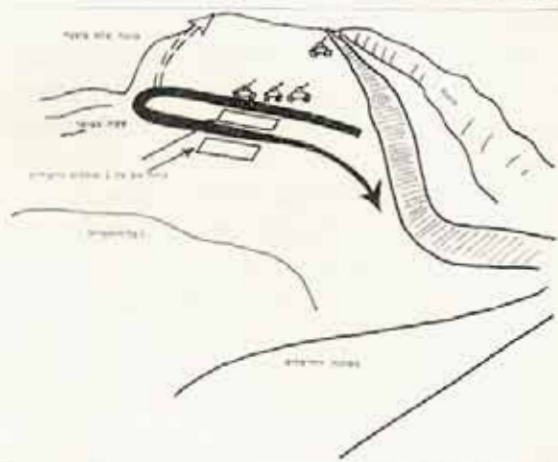

לקחי פעולות היום השני

- א. כיבוש המחנות לא היה בכחינת הכרח לגבי משימת יחידת־הסיוור. יחידה זו חייבת לשמור על עצמה מכמה סיבות, וביניהן:
 - (1) עליה לדבוק במשימת איסוף־ידיעות.

כשצוותיהם בורחים. כן נתגלו מספר תותחי נ"ט. צוותי הגיפים של וי לנר החלו לרדוף אחרי הצוותות הבורחים ולתקוף דרך הדיונות את תותחי הנ"ט. צוות סיור אחר הופעל לשם התקדמות בציד הכביש. בפתח מחנה בסיסהתספוקת של ביר-רווד-טלים. נתגלה בנין ולידו 2 טנקים ומספר טנדרים (15-6) גוררי תותחים-נ"ט 30 מ"מ. לפחות אחד הטנקים פתח באש. היחידה עם כל רכבה הסתערה באיגוף שמאלי על הרכב. הטנקים והבית דרך שטח גבעי משמאל. ודרך הכיר עצמו. הטנקים של יחידת אורי הופיעו אחד אחד מעבר לעיקול ונכנסו לקרב אש והנחיתו אש מסייעת להסתערות יחידת הסיור. מפקד היחידה התקדם עם גיפ בכנף הימנית של ההסתערות ווידא תצפית טנקים על הכוח המסתער לצורך הסתת האש. רום שהגיע הודיע כי הספיק להכניס את המרגמה לפעולה. מפקד סוללת הנ"ט המצרי נשבה אך סירב למסור כל ידיעות. המשכנו להתקדם עם הטנקים. ונתקלנו אחרי עיקול ג'בג'חותומייה בטנק שירה. והוא הושמד ע"י הטנקים שלנו. וב-2 תותחי נ"ט שירו מטוח 3000-4000 מטר.

הטנקים נעצרו במישור ונפרסו בשני קוים בזה אחר זה. אש-ארטילרית טוחה אל הטנקים.

נסיתי לתקוף ולכבוש את הרכב אשר מולנו על מנת למנוע עליידו זאת הנחתת אש ארטילרית מבוקרת תצפית. האש-הארטילרית החלה לסגור על

(2) לגביה כל כדור 7.92 מ"מ הוא ככדור 79.2 מ"מ לטנק. מה גם שקצב האש שלה גדול יותר. ב. הריכוך הפסיכולוגי באמצעות השבוי. התקיפה מהעורף וכן תקיפה נועזת ומפתיעה על המחנה השני. עשויים לשמש לקח לניהול קרב כשאין להמנע ממנו. ג. אין צריך לדחוף מפקד יחידת-סיור. עליו להדחף קדימה מעצמו. — כפי שקרה לאחר כיבוש המחנה הראשון וכשיחידת רום נכנסה למארב. ד. הקשר הנוסף שביצעה היחידה בין העוצבה ליחידת ביג'לה מראה ניצול נכון של המצאות יחידת הסיור בטווח הקשר לצורכי-קישור. ה. סוכנויות איסוף-ידיעות של מעלה עשויות לשגות באיתור מקום האויב. אין כיחידת סיור קרקעית לאמת ידיעות אלו או לשלול אותן בשטח עצמו. באופן בלתי אמצעי.

היום השלישי, 1 לנובמבר

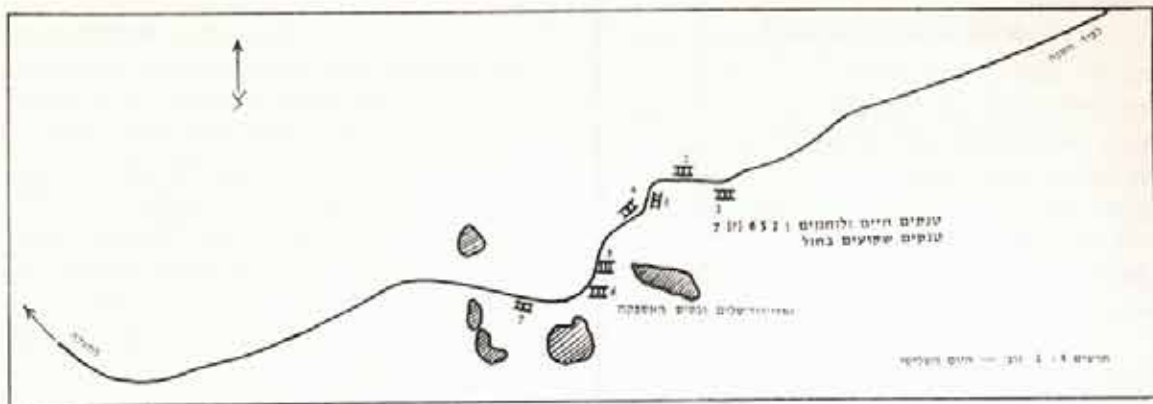
קרב השריון בשריון עם חלוץ או מאסף צוות חטיבתי משוריין מס' 1, גלוי מחסני התספוקת. עצירה מול הגוף העיקרי של הצוות החטיבתי המשוריין בבירג'מפה ונסיגתו.

לפני עלות השחר. בשעה 0300 התחלנו לנוע יחד עם יחידת רום; עם דמדומים. לאחר שעברנו 10 ק"מ הבחנו בצידו הדרך במספר טנקים. ט' 34 ו"ס.א. 100 שרופים. כשגויות אנשי הצוות לידם.

10 ק"מ לפני ביר-רווד-טלים פגשנו בנהג משאית שעלתה באש על כל הדלק (בג'ריקנים) שהובילה. הנהג מסר כי טנקים ר' 12 משאיות נסוגו מהמקום לפני זמן קצר. פנינו בעיקול ואכן נתגלה טנק שירה בנו מיד. יחידתו של גורו. בפיקוד סגנו אורי (גורודיש עצמו סונה יום קודם לכן בגלל פציעתו) התפרסה. הוא הבחין ב' 2 הטנקים שנמצאו בנסיגה אך הספיק להשמיד את הטנק מס' 2. תוך כדי הירי נתגלה טנק נוסע מאחור ומצד שמאל. כשתותחו מוגבה (טנק מס' 1). טנק ימני שלנו הופנה כלפיו וירה בו כשוי לנר מסתער עליו עם צוות הגיפ.

עתה שמענו רעש מטוסים והתפרסנו על הכביש. המשכנו בהתקדמות לפני הטנקים ופגשנו אחרי עיקול א'נהוידין ב' 2 טנקים שקועים בשוליה-הכביש החוליים

עד שנתגלתה לנו בקעת בירדגפגפה.
 השריון המצרי נראה בנסיגתו בשעות אחר הצהריים ובין הערביים. 2 מטוסי קרב תקפו טנקים נעים; אלה עצרו. וחזרו לנו מערבה רק כשהסתלקו המטוסים. השארתי במקום את צוות הסיור של ברקו. שהמשיך לצפות ולדווח על המשך נסיגת הצוות החטיבתי המשוריין במשך כל הלילה. ביקשתי את רום לדווח למפקדת העוצבה במקומי. כי הקשר שלי עמה לא פעל מזה 24 שעות. בגלל התרוקנות המצברים והעדרו של נגד-הקשר, שנפצע. בינתיים התכוננו לפעולותינו מחר.

לחיי פעולות היום השלישי:

- א. חוסר קשר, במיוחד חוסר קשר לאחור, משק את יחידת הסיור, למעשה ולהלכה. מה תכלית לסיור אם לא יוכל לדווח על מה שיראה.
- ב. שיתוף הפעולה עם הטנקים בא עם התפתחות הקרב, ללא צורך בתיאום מוקדם כל שהוא.
- ג. שלילת שלל, אף שהיה מזון, תחמושת ונשק הצמידה את היחידה למקומה לפחות למשך שעה אחת יקרה.
- ד. הפסקת האש הארטילרית היתה סימן-מעיד מובהק לניתוק המגע של האויב — דבר שלא נוצל כהלכה.
- ה. סיור האויר של מפקד-מקומי ערכו רב מאוד, לא פחות מסיור-אויר של מישוהו אחר, יש מי שיש לו ענין במבט כולל על האויב והזירה, ויש מי שנחוץ לו ניצול ידיעות חשובות לתפעול מידוי — תפעול שהוא חשוב אף למפקד העוצבה.
- ו. אילו עמדו לרשותי טנקים, אמצעי-קשר, חבלנים וחמרי-נפץ אפשר שהייתי עוקף את הצוות-החטיבתי המשוריין ומנסה לחסום את דרך נסיגתו. מן הראוי היה לעשות זאת — אבל אמצעים לא היו.
- ז. החדרת יחידת סיור לעורף וחסימת דרכי הנסיגה עשויה למנוע את שריון-האויב מלסמוך על ציר נסיגה יחיד שאין להגיע אליו בצירים אחרים וזלחה.

יחידת הסיור ודחפה אותה אל שטח מבוטרי; הסיכוי לטפס על הרכס נראה לי קלוש והחלטתי לנתק מגע מהאש הארטילרית. נסוגתי עם כל הרכב במהירות בין 2 ריכוזי אש סוללתיים. חזרתי עם היחידה לבירד ווד'טליס. לשטח-מת לגבי תצפית האויב. תוך כדי סיור שמגמתו היתה לודא אם האויב מנחית התקפת-נגד דרך ואדי אל-מעזה מדרום. נתגלו מחנות הענק של התספקות בבירד ווד'טליס; שומרי המקום הורחקו ונמנעה מהם אפשרות כל שהיא לחבל במחסנים.

מפקד העוצבה הגיע ופקד:

- (1) ליצור מגע עם בירדגפגפה ע"י איגוף ימני, אולם עיון קצר בתצלומי אויר שנתקבלו מקצין המודיעין של העוצבה גילה מצוק חולי שאין לעבור דרכו.
- (2) לשגר צוות-סיור לואדי זליו כדי לדווח על תנועת צוות-החטיבתי-משוריין דרומה או צפונה וליצור קשר עם יחידת בייג'לה.
- היחידה הצטיידה במחנה המצרי בדלק, וכן בדברי מזון לעייפה עד כי נאלצנו לפרוק אותם. נחפר בור וכל נשק השלל ודברי המזון המיותרים נקברו בו. ארגון היחידה מחדש גזל זמן רב מדי, וגרם לאחור ביציאת צוות-הסיור למליו.
- צוות ברי-שירה יצא למליו, אך מסיבות שונות לא הצליח במשימתו וחזר בלילה.
- כשיצאתי עם 2 הצוותים האחרים בציר-הכביש, לא הרגשנו בסימני-לואי של כוננות אויב לתגובה. עתה נזכרתי בעובדה שקודם לכן לא הפקתי את מלוא משמעותה: כשנתגלה לי מחנה בירד ווד'טליס שלחתי את הגיפ להודיע על כך לרום. בינתיים גרשתי באש את שומרי המחנה, או אז הבחנתי לפתע כי האש הארטילרית פסקה מזה כמה זמן. עתה הבינתי כי הפסקת האש היתה למעשה ניתוק המגע של האויב, קודם לא השגחתי בכך, לא הבנתי משמעות הדבר ולא הסקתי מכך את המסקנה הפשוטה: להמשיך להתקדם.
- טנק האויב מס' 7 היה שרוף. 2 תותחי נ"ט היו חסרי צוותים. כשהגענו לרכס מוצאנו מאות ילקוטי-גב, ציוד חניה וסימני עמדות ארטילריות. המשכנו להתקדם

לקחי ההתקדמות והרדיפה (היום השני)

1. הבטחון מושג עלידי מהירות והעזה. גם כאשר נותק הקשר, יש להתקדם. אם ידועה כונת הדרג הממונה, פעולה זמנית ללא קשר צריכה להיות בבחינת מצב נורמלי לגבי מפקד בשריון. בגלל היציאה מטח המכשירים, מאחר שהמפקדות אינן יכולות להתקדם באותה המהירות, בקרב ההתקדמות יורדיפה עדיפה מהירות ההתקדמות על פני "השלטת סדר". המלחמה עצמה אינה מוכרעת ע"י המפקדות, אלא ע"י היחידות הלוחמות, ואין טעם לבלום אותן.
2. אין לעסוק בשבויים ושלל — אין זה מעניינו של משמר קדמי.
3. חטום סיוור: מקל בפעולה בעומק מערך האויב. קשרי סיוע ואויר: ככל שההתקדמות צמודה יותר לסיוע אוירי, היא מהירה ויעילה יותר, וזה מחייב קשר יעיל עם המטוסים. בקרב שריון — הצד שלו השליטה באויר, 75% מהנצחון. כבר בכיסוי, רק שליטה באויר מאפשרת תנועות שריון גדולות ביום (הדוגמאות ההיסטוריות: 1942: — הגרמנים בצרפת; 1944/5: — האמריקאים; 1956: — סיני).
4. ניצול קצינים ובד"א שבויים לריכוז וטיפול בשבויים נוספים.
5. נקודות ההתנגדות במדבר הן מקורות המים. במקרה של ציר הצפון היו אלה תחנות מסילת הברזל.

הטנקים התקדמו לפני שהספקתי לעלות על הרכב שלי. כשהשגתי אותם אמר לי רום: "עכשו אנחנו ראשונים כי יש טנקים מצויים לפנינו". צפיתי וראיתי 2 טנקים ס.א. 100 ו-34 עזובים עם קנים מוגבהים, המשכנו להתקדם לעבר התעלה. בדרך השמדנו חולית חבלנים, או קבוצות חיילים שבאו אל הטנקים שנתקעו והושמדו (אולי גם קצין?).

"פיפר" ירד על הכביש ודיווח כי אין כל צוות משוריין על הכביש עד התעלה. פגשנו במספר חיילים הממשיכים לסגת רגלי, והגענו עד 10 ק"מ מהתעלה. עצרנו ויצאנו ב-2 ג'יפים לסייר עד התעלה. מצאנו ס.א. 100 שלם, משאית רוסית ועוד. לא פגשנו כל צוות. הס.א. 100 נגרר ע"י רום למחרת.

בלילה השני ערכנו סיוור תחביב ברגל עד לתעלה. הלפנו על פני פטרולית שמעו ליד התעלה במרחק של מטר אחד (!) מאתנו. שני הצדדים לא פתחו באש.

סוף

היום הרביעי, 4 לנובמבר

סריקת בירגנפסה, הופעת אבק יח' ביגלה במליו, הריצה לתעלה והשמדת 2 טנקים בציר.

בבוקר נסרק חניון השריון המצוי בבירגנפסה ע"י 2 צוותי סיוור. אחד נכנס לשדה התעופה ואחד שוגר לגבעות בירגנפסה עצמה. משנמצא המחנה ריק, שוגר הצוות שבעתודה מערבה לכיוון איטמעלייה; צוותי סיוור הושארו במקום ע"י מפקד העוצבה. אלו נועדו:

- א. צוות בר-שירה — לנוע במליו ולזהות את הכוח שבא מדרום ומעלה ענני אבק.
- ב. צוות וילנר — נשלח לעוצבת-משנה החדשה, אשר התקדמה דרך צומת ליבני לעבר אליעריש.

אני השגתי את צוות הסיוור של ברקו והמשכנו מערבה. בדרך הושמדה חולית חבלנים שעסקה בחבלת מנועים בכלי רכב שנשארו בשטח.

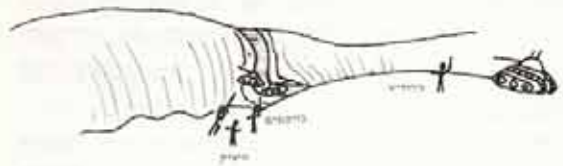
בכתיב איצ'בחה נעצרנו. מחשש פגיעה ממטוסינו אנו נמנענו מלהמשיך הלאה ללא פקודה, וקשר לא היה לנו.

השמדת 2 טנקים

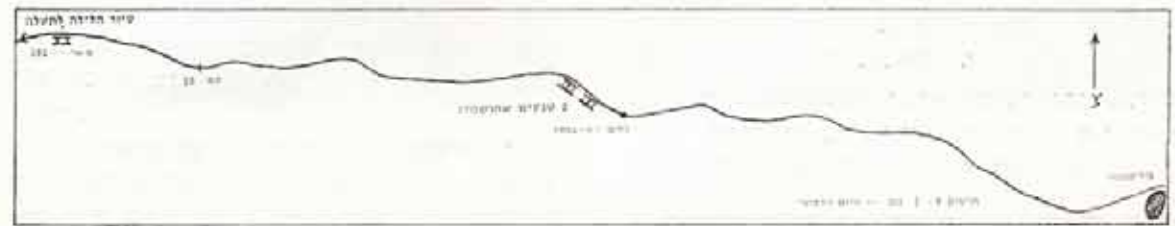
המשכתי להתקדם עם ג'יפ נוסף ובמרחק 4 ק"מ נתגלו לעיני בגיא 2 טנקים העוסקים בחילוץ עצמי. חזרתי לחניון הצוות והמתנתי ליחידת רום. כשהגיעו הטנקים מסרתי על טנקי האויב ואמרתי שאני מפעיל בוקאים. ושהם יפעילו טנק אחד על הכביש.

הבוקאים תפסו עמדות, והתפתח "קרבון" ועיר: בוקאי ראשון יורה ומחטיא לחצי הטווח. טנק האויב מפנה תותח לבוקאי. אני מאות לגורודיש לקדם את הטנק.

גורודיש מקדם את הטנק. זה יורה בטנק הנחלץ ומשמידו. הטנק החולץ מחזיר תותחו לעבר הכביש.

אני מאות לגורודיש להחזיר הטנק, זה מוחזר. אני פוקד על דני, הבוקאי השני. לירות הלה אומר שאיננו רואה את הטנק. "התקדם מעט". הוא מתקדם, רואה את הטנק, מתקן את הטווח ופוגע בצריח בוות קהה מאד. מפקד צוות הטנק פותח מדף ויוצא. אני מסמן לגורודיש לקדם את הטנק שלו. הלה מקדמו ופוגע בטנק בחזית התובה.

צות משורין

בציר הצפון

על-ידי סא"ל אלחנן ס.

לשטח הכינוס. בגבולות, לקראת בוקר יום ב', תנועה זו הוכיחה, שאחזקה נאותה מאפשרת תנועה נאותה, והפריכה את הסברות שרוחו או בקשר לכושר תנועתם של הטנקים.

בגבולות, עם בוקר, קיבל לידי המפקד את הכוח. במשך יום וחצי התארגן הגדוד, שכלל עתה:

א. פלוגת טנקי AMX-13;

ב. פלוגת חרמ"ש;

ג. סוללה מתנייעת של תותחי 105 מ"מ צרפתיים, בתוספת זחל"מים;

ד. מחלקת הנדסה.

פלוגת החרמ"ש, היתה פלוגה של גדוד חרמ"ש מילואים, אך מעולם לא התאמנה בתרגילים שנושאת הית: — שיתוף פעולה טנקים-חרמ"ש, באשר לסוללת התותחים המתנייעים, זו היתה מצוידת בכלים חדשים ובלתי מוכרים עדיין היטב לאנשיה.

הציוד שהגיע לשטח הריכוז לא היה מושלם ולמעשה לא הושלם עד סיום המערכה. לשני טנקים חסרו מקלעים, לכמה אנשי-צוות לא היו כובעי טנקים טים, מלוי סרטי הכדורים נעשה ביד וכיוצא באלה — בעיות אספקה ואפסנאות שלא הוסדרו.

התיצבות אנשי הכוח היתה בשיעור בינוני ביום הראשון. אולם הגיעה עד למכסימום במשך הזמן. היו מספר צותות טנקים רורביים.

מכלול גורמים אלה מוליך אותנו להסקת המסקנות הבאות:

א. לכל יחידה ויחידה צריכים להיות משאבי-ציוד קבועים, אורגניים משלה, הנמצאים במקום אחד ומי אפשרים השגת פשטות בזנהלה. יש לסלק לאחור את כל ספחי פלוגות-המפקדה ולהתרכז בהצמדת משאיות הדלק והתחמושת בלבד אל הגוף הלוחם.

ב. פשטות בקשר: מערכת הקשר חייבת לאפשר איגודי כוחות מקריים, והיא צריכה להיות מתוכננת ע"י קצין קשר של המפקדה הממונה.

ג. לפני "קדש", מקובל היה לחשוב שטנק חייב לנוע עד שטח הכינוס (לפחות) על גבי מוביל-טנקים, מתוך כוונה לשמור על כשרו הטכני של הטנק, אך כיום ברור וגלוי לכל, ולאנשי חיל-השריון במיוחד, מה ניתן לדרוש מהשריון לאור תכונותיו.

המשימה

ב־30 באוקטובר, יום ג', קיבל מפקד הכוח את משימתו הסופית:

שלב ראשון: עתודה לכיבוש חזנות רפ"ח הכיבוש עצמו צריך להעשות ע"י גדוד חי"ר ממונע של החטיבה, בסיוע מחלקת טנקים משל פלוגת האמאכסים דגן, אלה יכבשו את המוצבים 34 ו־36 ויתבססו בהם.

חלק ניכר מהלקחים הנקראים בפינו „לקחי קדש" מהיום לקחי מלחמה אך ורק עבור צה"ל עצמו, שכן רוב צבאות העולם הפיקו לקחים אלה עוד בימי מלחמת-העולם-השנייה. הסיבות לכך נעוצות כנראה הן בחוסר „תו" זעה שריונית" מספיקה בצה"ל דאז, והן במצב הטכני של הרכב הקרבי המשוריין. נראה של־סיבה השנייה, ולסיבות דומות לה, היתה הש"לכה גם על הראשונה. תרגילים ותמרונים שנערכו במסגרת האימונים הסדירה של צה"ל לפני מבצע „קדש", הביאו את פיקוד צה"ל לידי העלאת ספקות — אם אמנם מסוגל השריון לבצע פעולות קרביות שתעלנה בקנה-אחד עם אמת-המידה שהיתה מקובלת בצבאות העולם עשר שנים קודם לכן. כמובן, אין להתעלם מהגורם של כמות הטנקים, שהיתה זעומה ביחס.

הכנה (26 אוק' עד 28 אוק')

פלוגת הטנקים, שסביבה נבנה הצות-הקרבי המשוריין בו ידובר להלן, החלה להתארגן בסביבת ויצנים — ביום ו', 26 לאוקטובר. פלוגה זו היתה למע"שה פלוגת-סיוור, המורכבת (כשאר הכוח) מאנשי מילואים, אשר עברו אימון מזורז בלבד בטנקים מסוג זה. הטנקים עצמם נאספו מכל 4 כנפות הארץ:

„שנים-עשר מהם הובאו ממפקדת החטיבה, ממחסני החירום של החטיבה, מבית-הספר לשריון, מסדנא של חיל-השריון ומבסיס-אימונים. מספר קטן של זחל"מים הגיע באופן דומה ממקומות שונים ומשונים. חלק ניכר מאנשי הפלוגה היו פזורים, איפוא, ביום השבת על פני מחנות הצבא השונים, כשהם מתכתשים לפעמים עם אפסנאים קמוצידי הדבקים עדיין לשגרה האיטית של ימי שלום בהקצבת השריון היקר. הקצבות אלה לא תמיד כובדו." (ש. ברר: „כיום סופה").

למפקד הצות המשוריין, שעתיד היה להתארגן רק בשטח הכינוס, נתמנה רס"ן אלחנן, שעה ששהה במס"קדת החטיבה. ההוראה הראשונה שניתה על ידו היתה, שעל פלוגת הטנקים לרדת, על זחליה, לשטח הכינוס שליד גבולות, במקרה שמובילי-הטנקים לא יגיעו עד שעה 2400 של יום א', 28 לאוקטובר. מובילי-הטנקים לא באו, והפלוגה הגיעה, איפוא, בכוחות עצמה

אבידות. לפי בקשת מפקדו הוחש לעברו אותו צות² משוריין שצריך היה לטהר לאחר מכן את הכביש הצפוני. לאחר קרב מסובך, שנסתיים לאור היום, נכבש מוצב 36 ולאחריו — מוצב 34*.

פעולה זו החליטה צות² משוריין זה, שכן במהלכה נגרמו לו אבידות (גם מפקדו נהרג). לכן הטיל מפקד החטיבה את פעולת טיהור הכביש הצפוני על צות העתודה, דהיינו, צות האמאכסים. שנוי המשימה לכוח זה לא גרם לסיבוכים, שכן מג"ד העתודה נע יחד עם מפקד החטיבה.

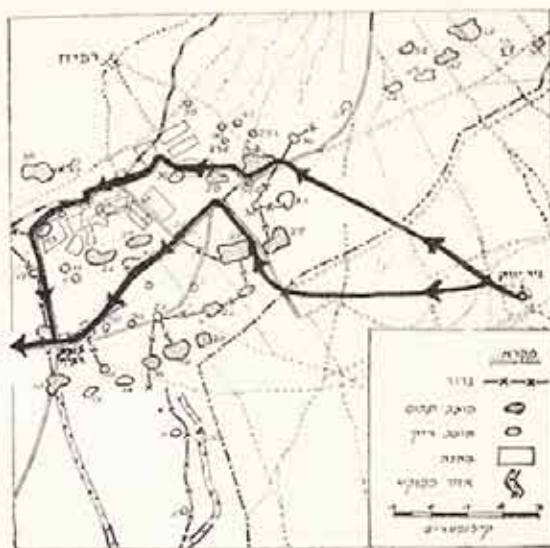
מיד עם הכניסה לפעולה התקלקל ההילוך האחורי בזחלים המג"ד, אולם המג"ד המשיך לפעול מתוכו, ויצא לתצפית מעבר לגבעת המוצב 34. הזחלים התקדם בכביש והגיע למדרון קדמי, כשמימינו ומשמאלו שדות מוקשים. בהגיע הזחלים למדרון הקדמי פתח תותח ג"ס באש. רק הקליעים האדומים נראו ליד הזחלים, אולם התותח עצמו לא זוהה במדויק בשטח. רימוני עשן לא היו, ונוסף לכך לא יכול היה הזחלים לנוע לאחור בגלל ההילוך האחורי המקולקל. המג"ד קדם מיד תותח² מתנייע, שירה 3 פגזים לכיוון המשוער של תותח האויב; תוך כדי כך נגרר הזחלים לאחור. לאחר מכן הוברר, שתותח האויב אמנם נפגע.

מיד לאחר מכן עלה הכוח על הכביש והחל ב"שטיפת" המוצבים שבצידו הציר. מכת אש מרוכזת של הטנקים היתה גורמת למנוסה כללית מכל מוצב, בין אם הוא פעיל ובין אם לאו. אף שהכוח הוטמד בתוך גוש מחנות רפוח ע"י כוחות קטנים, לא התעכב והמשיך הלאה.

בשעה 0900 בבוקר הגיע הכוח לצומת רפוח והתחבר עם כוח הרגלים שכבש את המוצבים בגורה זו. לפי התכנית, המג"ד לא השתתף והמשיך מיד לעבר שייך² וויד: כוח הטנקים, הזחלים והתותחים המתנייעים — נע במהירות לעבר יעדו הבא. מיד עם היציאה מצומת רפוח הזמין המג"ד סיוע אוירי נגד שייך² וויד, אולם משהגיע לקרבת המקום התברר שהמברק לא הועבר עדיין, בגלל תקלות שונות. אי לכך פקד המג"ד על קצין הקשר, להחליף במברק הקודם את המילים "שיך² וויד" ב"אליג'יראדי".

בענין מטוסי הסיוע — כבר לקריאה הראשונה נענה אחד מהם (למרבית פליאתו של המג"ד), והוא נשלח לצפות על שייך² וויד ועל הציר המוליך אליו. הטייס דיווח שהמקום נראה עזוב, פרט ל-2 טנקים

* ראה מאמרו של רפי רותם

לאחריהם יטהרו 2 צוותים משורינים אחרים של החטיבה את הכבישים המרכזיים של גוש מחנות הצבא של רפוח. צות אחד יטהר את הכביש הצפוני ואילו השני יטהר את הכביש הדרומי (ראה מפה).

שלב שני — משמר קדמי של החטיבה, שמגמתו לכבוש את שייך² וויד וליצור מגע עם אליג'יראדי.

שלב שלישי: — השתתפות בכיבוש אליג'יראדי והתקדמות לעבר אבו עגילה או לעבר חעלת סואף, אשר לשלב הראשון, חזה המג"ד שתי אפשרויות, האפשרות הראשונה: עקיפת גוש מחנות רפוח ושרשרת המוצבים הצמודה להם (כולל צומת רפוח) מדרום, עליה על כביש רפוח—אליג'יראדי ומשם תנועה קדימה לעבר אליג'יראדי, העיר.

האפשרות השנייה: לאחר כיבוש המוצבים העיקריים החוסמים את הכניסה לרפוח בצידם המזרחי (27; 29; 34; 36), יזרום הכוח המשוריין דרך מחנות רפוח וצומת רפוח לעבר אליג'יראדי, האפשרות השנייה היא שבוצעה הלכה למעשה.

נערכו סיורים, לקראת שתי האפשרויות, ע"י המג"ד עם המ"פים, ונתנה קבוצת פקודות אחת על שתיהן, ובזה חוסל סדר קבוצות פקודות, פקודות נגדיות וחוזר חלילה. המ"פים נלקחו פעם או פעמים גם לקבוצת הפקודות החטיבתית, כדי שיהיו בעניינים.

כיבוש מתחמי רפוח [ליל 31 אוק' - 1 נוב']

מתחם הכביש עזה—רפוח שכלל את המוצבים 36 ו-34 היה ערוך על גבעות חול שחלשו על הכביש בכניסה לרפוח ממזרח, המוצבים היו חפורים היטב בעמדות ובבונקרים בעלי תעלות קשר וגדרות, מוקשים מוקשים, מסביב למוצבים היו חלקות אדמה מעובדות ובוסתנים גדורים במשוכות צבר, ולפניהם השתרע מישור ששימש שדה אש מעולה.

גדוד החי"ר הממונע עלה על המוצבים, עם אשמורת שלישית, נתקל באש יעילה כבר מטוח רחוק וסבל

שיך² וויד

ומספר קטן של כלי רכב נטושים שנראו שם. מיד קיבל הטייס הוראה לטוס קדימה ולצפות על מוצב אל-ג'יראדי, שלא היה ברור אם תפוס הוא אם לאו. אך הטייס ענה שהדלק שלו אזל והוא חייב לחזור. עד הגיע הכוח לתעלת-סואץ לא נהנה יותר מסיוע סוורי אוריר.

פה ושם גילו המצרים התנגדות, אך לא הצליחו להשהות במשהו את ההתקדמות. בשו"ד 11011 נשלחה סכת אש ("בוקר טוב") — ומיד נעזבו כל משחיתי הטנקים מסוג "ארצ'ר" שהיו ממוקמים שם. שו"ד 11012 נפלה ללא כל מאמץ וחיליה נסו לעבר הים, בכיוון צפון-מערב.

המג"ד הורה שלא לטפל בשבויים ובשלל, והכוח המשיך מיד בדרכו לאל-ג'יראדי. הנמצאת כ-40 ק"מ מרפיח, על כביש אל-עריש.

אל-ג'יראדי היתה מתחם של גדוד חי"ר מוגבר, בצרוף גדוד ארטילריה וגדוד מרגמות כבדות. במתחם, שנבנה בהתאם לתכנון גרמני, היו 8 משחיתי טנקים מסוג "ארצ'ר" וכמות דומה של תותחי נ"ט נגררים, המוצבים, שנפרסו משני צידי הכביש, היו מבוצרים כחלכה ונמצאו בהם עמדות חפורות היטב, בונקרים ועמדות מיועדות ל"ארצ'רים", גדרות וחגורות מוקשים. המוצב הקדמי שימש לתצפית מוקם ליד עיקול בכביש, הוסתר היטב, ובו היה ממוקם בין היתר, "ארצ'ר" בעמדה חפורה.

כיבוש מוצבי אל-ג'יראדי

בערך בשעה 14.30, נתקלו הג'יפים באש מרגמות שנורתה מהמוצב הקדמי. מחלקת הג'יפים שהיתה סרוסה בניצב לכביש, הסתערה על המוצב ושתקה אותו. הטנקים שהופיעו אחריהם בראש גבעה שלפני עיקול הכביש, נתקלו באש מכל הכלים שנורתה מהמוצב הראשי. לאש נשק קל ותותחי נ"ט צורפה הפגזה מטוחות היטב של מרגמות כבדות ובינוניות, בעיקר על החלק הערפי של השדרה, וזאת משום שתצפית המוצב הקדמי חוסלה, ונותר רק קצין תצפית קדמי שנמצא מצפון למוצב, וכך יכול היה לצפות רק

על שדרת זחל"מי החרמ"ש, ופלוגת הטנקים הוסתרה מעיניו ע"י הרכס שכלל את המוצב הקדמי. (המסקנה: לא תמיד נפגע זה הקרוב יותר לאויב).

הטנקים נפרסו והשיבו אש, ואליהם הצטרפו התותחים המתנייעים. זהו המטרות היה קשה, מאחר שהשמש נטתה למערב, וסינורה את עיני הכוח שבא ממזרח. בשעה 15.10 החל המג"ד לבקש סיוע אוירי מכל מטוס שנע במקרה באותה סביבה. "טרמפ" ראשון מסוג זה לא יצא לפועל — היו אלה מטוסי תובלה, כעבור 15 דקות הצליח המג"ד לתפוס, שני מטוסים ממש"ים (לפי הגדרתו), ואלה "שטפו" את המתחם ונתנו לו תיאור ראשון על הנעשה שם.

בשעה 15.30 הגיע מפקד החטיבה עם יחידות נוספות ותוך 5 דקות סוכמה התכנית הבאה: הכוח יתוגבר בפלוגת חרמ"ש נוספת, וכן במחלקת טנקים ("סופר-שרטנים"), את בסיס האש תהווה פלוגת האמאכסים וסוללת התותחים המתנייעים בכינוי ישרי, שממילא כבר נמצאו בעמדותיהם. שתי פלוגות החרמ"ש, מח' לקת השרטנים ומחלקת ההנדסה יתקפו באיגוף שמאלי דרך החולות. סיוע אוירי יגיע תוך 10 דקות.

ב-15.45 הגיעו המטוסים. הדרג המסתער יצא לדרכו כשהמג"ד נמצא בפלוגת החרמ"ש הראשונה. המטוסים ובסיס האש נתנו חיפוי צמוד מאוד, וממש שתקו את אש האויב.

כאן המקום לציין במיוחד את פעולת הטייסים, שסיכנו את עצמם ללא היסוס, וביצעו לפי בקשת המג"ד גיחה ראשונה "על יבש", על אף האש הנגד מטוסית. הזאת כדי להבטיח פגיעה מדויקת באויב (ולא בכוחותינו — שהיו צמודים מאוד אליו).

בשעה 1600 — הושלם כיבוש אל-ג'יראדי, כשעה וחצי לאחר תחילת ההתקלות.

המענין בכל הפעולה הוא, שהאיגוף נעשה דרך חולות שצוינו בתיק השטח כ"איזור בלתי עביר לרכבי".

לקחי פעולות יום הקרבות הראשון: רפיח

1. מפקד כוח העתודה חייב לנוע בצותא עם המפקד המפעיל אותו, או להמצא בקרבתו — כדי "להיות בתמונה", הוא חייב לקיים קשר תקין בינו לבין יחידתו (במקרה שלנו נע מפקד הכוח עם המפקד הממונה, עם התחלת הפעולות ברפיח). באם כלל זה לא יתקיים, יבוזבו זמן רב ויקר, ולעתים מכריע, עד להפעלת כוח העתודה — כפי שאמנם קרה במבצע קודם.

2. יש לקיים תכנון אלטרנטיבי מוקדם, למקרה שאחד הכוחות אינו מבצע את משימתו בשלמות. (במקרה שלנו — הקשיים שנתעוררו תוך התקפת גדוד החי"ר).

3. פתיחה באש על כל מוצב, גם אם הוא נראה בלתי-תפוס.

4. ניצול אפקט ההלם — תנועה מהירה ללא

אל-עריש - התקדמות ורדיפה עד התעלה

באותו לילה (2-1 לנובמבר) נכנס הגדוד לחניון לצורך תידלוק והתארגנות. צות משורין אחר עבר על פניו ונעצר לפני אל-עריש. במשך הלילה נשמעו סיצוצים מכיוון העיר, ולמחרת נפלו המתחם והעיר ללא קרב.

מג"ד כוח האמאכסים, שחזר שוב להיות כוח עתודה, ביקש ממפקדו שיאפשר לו לנוע הלאה לעבר התעלה, וקיבל רשות להתקדם עד רומאני — כ־30 ק"מ לפני התעלה.

הצות המשורין עבר דרך האנדרלמוסיה של אל-עריש, בה הסתובבו חיילים מצרים רבים באפס מעשה, ואגב כך המג"ד "שם יד" על קצין מצרי צעיר, יחף ועיף לאחר שהלך ברגל מרפיה. בשיחה שהתנהלה בשפה האנגלית הוצע לו לשמש כ"קצין קישור" עם כוחות מצריים שעלולים להתקל בהם. לאחר שהוסבר לו שהכוח מונה 300 טנקים, התרכך והסכים לשתף פעולה, ולשם השלמת יציגו ניתן לו זוג נעליים.

עם היציאה מסימטאות אל-עריש נתקל הכוח במכשול מסוג חדש: כליררכב הפגועים של החטיבה המצרית הממונעת מס' 1. זו שנפגעה ע"י חילי האויר בדרכה לתגבר את כוחות צפון-סיני. גיחות חילי האויר נמשכו ללא הרף, ועם התקרבות המטוסים היו המצרים נוטשים את כליררכב ורצים לחולות. בעזוב המטוסים את השטח היו הם חוזרים לכליררכב, אולם אז הן כבר הטנקים קרבים (לא פעם נתקל הכוח בכליררכב שמונעים פעלו עדיין). מראה "קצין הקישור" גרם

טיהורים והתעכבות על קני התנגדות קטנים — שאם לא כן תימשך הלחימה ללא סוף.
5. הארטיקוריה נעה לפנים, מיד לאחר החלוק, וזרות בכינון ישר, לשם מניעת ביטול הזמן הכרוך בטיווח התותחים.

ההתקדמות וכיבוש אל-ג'יראדי:

1. תפקדי החשנה — רצוי שאלה, מלבד מפקד פלוגת החלוק, ינועו ליד מפקד המשמר — דבר המאפשר נהלי-קרב קצר ותכליתי, מאחזי שכל המפקדים "נמצאים בתמונה".

2. חהירות פירושה הלם — אין להתעכב, הבטחון מושג עלידי עצם המהירות.

3. תכנית פשוטה — ציוות הכוחות חייב להיות פשוט ככל האפשר, יש להימנע מנוהל של "בית מרקחת": חצי פלוגת טנקים ועוד 2 כיתות חרמ"ש יחד עם תותח מתנייע וכו'. רצוי להשאיר את היחידות הומוגניות עד כמה שאפשר. גישה עקיפה הנה תמיד כדאית יותר.

דרושה מקוריות במחשבה ופשטות בביצוע — אך לא מקוריות בביצוע ופשטות במחשבה.

4. אין לרדת מהוחל"מים באם אפשר להלחם מתוכם.

5. לא כל שטח המסומן במפה כבלתי-עביר, אכן הנו כזה גם במציאות.

6. סיוע אוירי:

א. קשרי סיוע-אויר — רצוי לכל גדוד שריון, לא כל שכן למשמר-קדמי.

ב. מטוסי-סוד — יעיל מאד בפעולות משמר קדמי.

ג. יש לפשט את הפרוצדורה של הזמנת סיוע אויר וסימון כוחות.

ד. סיוע התקפי: יש לנצל את הסיוע לצורך חיפוי על התנועה, יש להטנע ממצב בו עומד הכוח המסתער וחווה ב"הצגה" של חילי האויר.

ה. ופל"ם עדיף על סיוע אוירי אחר, בגלל האפקט הפסיכולוגי שלו (על אף האפקט החטעשי הקטן יותר).

ו. הצטיידות פשוטה וחדשו לאחר הקרב, עלידי כל רס"פ הנע קדימה עם הדלק והתחמושת לפלוגתו.

מבואות אל-עריש

שריון ורגלים ברפיח

סגן רפי רותם (לאופהיימר)

מבוא

יחידת הסיוור שלנו נקראה לשירות ביום ו' ה'26.10* בגלל טעויות שונות לא נקראה כל היחידה בו ביום למקום ההתארגנות. שהיה ליד משק ניצנים. משם יצאנו לקבץ את הטנקים ושאר כלי הרכב ממקומות שונים בארץ. וביום ב' ה'23 ירדה הפלוגה כולה לשטח הכינים ליד גבולות. כמ"מ סיריס רגלים בפלוגה. לא היה לי כל תפקיד מעשי מוגדר, לכן צורפתי לאחת המחלקות במספר טנק למשך הפעולה. מחלקתני הועמדה תחת פיקוד גדוד תילי רגלים מסוגע של החטיבה למשך שלב א' של המבצע. דהיינו. כיבוש מוצבי ומחנות רפוח. לאחר מכן היינו צריכים לחזור טיף לפלוגה.

על הפלוגה. כנרעין של צוות גדודי שוריון בפיקודו של רס"ן אלחנן ט. הוטל. בשלב ב' לאחר כיבוש רפוח. להתקדם מערבה ולכבוש את שיך-זוויד. אל-גיראדי ואל-עריש.

תפקיד המחלקה היה לכייע לכוח בן שתי פלוגות מגדוד החי"ר הממונע בכיבוש מוצב 34. המוצב שוכן בצומת הצפונית של מתחם רפוח. כשהכביש מקיפו מצד דרום מזרח ודרום-מערב (ראה מרשם). ארכו היה כ-800 מ' ורחבו הגיע ל-500 מ'. בצדו הדרום-מזרחי התנשא שתי תלוליות מארכות. הנמוכה מתרוממת מהכביש ומקבילה לו. ובשני קצותיה תחתיו ג"מ 57 מ"מ. אחרות תלוליות יותר גבוהה — המתוות למעשה את רכס המשלט — כ-80 מ' מאחורי הראשונה ומקבילה לה. גדר רגילה וגדר עכביש הפרידו בינן ובין הכביש. מעבר לכביש. מדרום ובניצב למוצב. משתרע בוסתן בעל צמחייה נמוכה המחולק ומוקף ע"י משוכות צברים.

בין היתר. כלל המוצב זרקור גדול (אחד מהשנים שפעלו במתחם רפוח). שני תותחי ג"מ 57 מ"מ. פלוגת מוגברת. מחלקת מרגמות 81 מ"מ. "סופר-בווקות" (תותח) ללאירתע צי"י. I-21) ונשק אוטומטי רב. עמדות מקורות. בונקרים ותעלות-קשר. היה חשש לשדות מוקשים סביב המשלט. מוצב 34. יחד עם מוצב 36. שהיה מוצב מחלקתי ושכן צפונית-מזרחית לו. במרחק שש מאות מטר. שימשו כמתחם אחד.

תדרוך כללי על תכנית המשלט קיבלנו עיד ביום ד' 31.10 בשטח הכינים. באותו ערב עברנו לגדוד החי"ר הממונע ועם בואנו נקראנו לקביצת-סקודות אחרונה. בה סוכם שתפקידנו בהתקפה יהיה לגלות ולשתק מרחוק את הזרקור

* דאה מאחרו של טא"ל אלחנן ט.

למצרים. קודם-כל. שיצדיעו. כשהלז מסר להם את דרישת הכוח לכניעה. נענה חלק מהם. חלקם ברח וחלקם הסכים להכנע. אולם "לא מסירת נשק". הקצין המצרי פעל ליישור ההדורים. אך התפלא על שאין יורים על הבורחים.

היות וחלק ניכר מכלי-הרכב והטנקים נעזבו שלמים. החליט המג"ד להוציא את הטנקים מכלל שימוש פשוט ע"י הוצאת טלסקופים או נוקרי-תותחים. וזאת הן כדי למנוע שימוש חוזר בציוד ע"י האויב. והן כדי לשמור על שלמותם ותפעולם מהדש ע"י כוחותינו.

כלי-הרכב הנטושים והפגועים גרמו לעיכובים בתור עת היחידה. ובמספר מקומות היה צורך לפלס מעברים צדדיים בדיונות. אולם לאחר מעבר מכשול זה פתח הכוח בזהרה. כשבראש געה מחלקת הסיוור על הגיפים. עד לרומאני. אליה הגיע כ"ח שעות לאחר היציאה. אחר מעבר 120 ק"מ (1) בכביש אל-עריש-קנסדה. לפני רומאני היו שתי התקלויות. שבשתיהן. לאחר התפרסות ופתיחה באש. סולקו המצרים מן המוצבים. הטור הגיע לרומאני סמוך לשעה 15.00. ושם הופעל "קצין הקישור" המצרי לצרכי סיוע באיסוף הפצועים המצריים.

בינתיים נותק הקשר עם החטיבה. מאחר שהכוח יצא מטוח מכשירי הקשר. מפקד החטיבה החליט להתקדם מיד. וב-16.30 חודש הקשר. והמפקד הגיע לכוח החלוץ. לקראת הלילה הוחלט להוציא מספר גיפים כתשמוע לק"מ ה"15 לפני התעלה. ולמחרת בבוקר התקדמה כל היחידה עד אל-בוגי — כ"מ 13 ק"מ מהתעלה. ושם נעצרה.

סיף בעמ' 12

הנתת אש תותחים משלנו גילתה לי לראשונה את כיוון היעד.

עם דמדומי שחר ירדה עלינו בחטף הפגזות מרגמות צפופה, ופגזי גזי התפוצץ כמטר אחד משמאל לשרשרת הטנק. כיום ידוע כי נקלענו לתחום משימת-אש-סכנה תלולת-מסלול של מרגמות 120 מ"מ ו-81 מ"מ על מוצב 31. שלא היה תפוס. כמדינת סופר בתום הקרב, כי נתפס קצין מצרי שכיון מן הבוסתן, בעזרת מכשיר אלווט, את אש המרגמות ואש רכב הגזי החלילי על הטנקים שלנו. כל אלה לא ידענו אז. אולם הרגשנו שהמקום לא היה בריא במיוחד להמתנה נוספת. אותתי למ"מ ופניתי בהזרות ימינה, לכיוון צפון-צפון-מזרח. שלא לרמוס חיילים מן החי"ר, שכבר היו לו נפגעים באותה שעה. אחד ממפקדי החי"ר הקים את אנשיו בעברי לידם, צעקתי לו לנוע אחרינו והוא עשה זאת. יחד אתי נע טנק המ"מ, אך טנק הסמל נשאר במקום: עם תחילת ההפגזה הוא סגר את כיפת הצרית, ובשל הקשר הרעוע לא הצלחנו לסמן לו שאנו זזים, נענו באיטיות בשטח הפתוח. במקביל לבוסתן, לכיוון המוצב, אך אחרי שעברנו כ-500 מ' נזכחתי לדעת שהחי"ר איננו נמצא עוד אתנו, אלא סנה מערבה וחדר לבוסתן דרך פרצה במשוכת הצברים, היות ותותחינו לא היו תקינים לא היה כל טעם בעליה ישרה על תותח הגזי שבפינת המוצב, סכבנו על-כן גם אנו מעט, פנינו מערבה, ונכנסנו לבוסתן דרך אותה פרצה.

ותותחי הגזי שמקומו במוצב 34, ולסייע לחי"ר בפיצוץ עמדות ומצודות לפי בקשתו. יחד עם זאת נקבעו כמות עתודה של המג"ד.

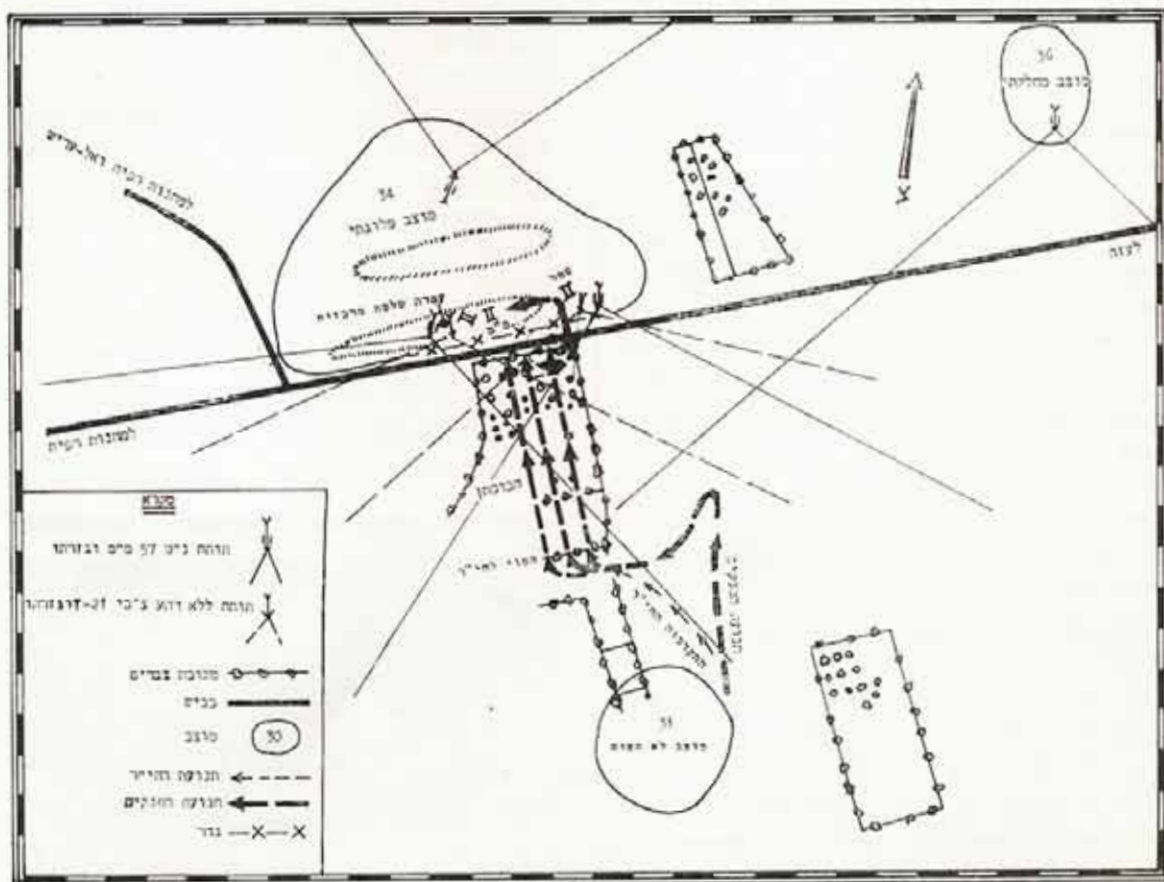
מצב המחלקה לקראת היציאה היה כדלהלן: 3 אמ" אכסים וניס אחד בלבד, כשלטנק המ"מ אין מקלע מקביל ולסמל ציוד קשר שאינו פועל מחמת קצר במערכת החשמל של הטנק. למ"מ נוסף מכשיר קשר לקיום קשר עם החי"ר, ובגלל המקום שתפס מכשיר זה לא יכול היה לזוז בצרית. לסמל ניתן מכשיר מאולתר לקשר מחלקתי. למ"מ ולי היו מעצורים בתותחים.

יציאה

יצאנו מניר-יצחק לנקודת ההיערכות, בחצות הצינו את הגבול בדרכנו לעמדת-המתנה, כשמימינו מרום גדיד טנקים של כוח המשימה. שם היכינו כ-3 שעות עד גמר ה"רויכ" ע"י חיל האויר.

במקום זה ניסינו שוב לתקן את תותחינו אך ללא הועיל.

בשעה 03.30 לערך, התקדמנו (באיחור של כחצי שעה) צפונה ואחר מערבה, כשבתחילה יושבים חיילים על מנועי הטנקים להחזירנו ממוקשים ושאר מכשולים. עברנו שטח חפירות לא עמוקות והגענו לגדר, חזרנו מעט על עקבינו ולמדנו כשפנינו לכיוון מערב, בעת שהחי"ר הממוצע יורד מן הטכניות ומתפור בשטח לפי פלוגותיו.

תותח צ"י ללא רתע, T-21

לשלה בכדי לגרום עם טריח מצויד לאחור — לכיוון הרכס הגבוה של המשלט. בהגיענו למקום ראיתי קליע שהור של התותח-ללא-רתע מתקרב לעכרנו. הוא עבר כמטר מימיני, מעל לצריח. היה זה הקליע האחרון שנורה מתותח זה — כוונתי את התותחן אליו והוא שיתק אותו באש המקלע. לאחר מכן מצאנו לידו שני הרוגים.

ניסינו לגרום את טנק המ"מ — וכאן "נתקענו" גם אנחנו עם אצבעות-מצמד שרופות. הטנק השלישי העסיק בינתיים גם הוא את הרכס הגבוה בעומדו מימינינו. ליד עמדת תותח נ"ט 57 מ"מ (ששותק ע"י פצצת בוזקה של החי"ר עם הפריצה). הוצאנו את הנהג והתותחן השרוטים מטנק המ"מ. והגשנו להם עזרה ראשונה. בינתיים ריקט מטוס "הרוורד" בהצלחה עמדה שולטת על הרכס הקדמי.

שבויי מוצב 34; ברקע שני הטנקים התקועים.

כיוון מ' מערבית מאתנו, ורס"ן אלחנן ניסה לעבור על הכביש ולהתקדם הלאה, אך חזר לאחור אחר חילופי יריות עם תותח הנ"ט שבגזרת המוצב הדרומית.

המצב על המוצב היה עגום: כ"ט 25 אנשי חי"ר בפקוד מ"מ נאחזו בפינתו הצפונית-מזרחית. אתם נמצאו 2 הטנקים שלנו התקועים ללא יכולת לזוז והטנק השלישי ששמר על עמדת התלולית הגבוהה. הגי"ם לא היה אתנו — הוא הוביל משך כל הזמן פצועים והרוגים מגדוד החי"ר.

גדוד טנקים של החטיבה כבש בצותא עם פלוגת חי"ר אחרת את משלט 36, (מפקדו נהרג ע"י פגיעת תותח הנ"ט הצפון-מזרחי של משלט 34). עתה באה פלוגת "שרמנים" ופלוגת חי"ר נוספת לעזור בטהור הסופו של המשלט בו

בדרך עלה בידי לאסוף בצעקות הולית-מקלע ועוד כמה מחיילי החי"ר שהיו פזורים בשטח. בלתי-פגועים אך המומים ומבולבלים. הרכבתים על הטנק והבאתים לבוסתן, שם הורדתים הוריתי להם להתקדם בבוסתן בחסותו לכיוון המוצב. עתה חכינו להופעת הטנק השלישי — היחיד שתותחו היה תקין. ראינוהו דוהר בשטח הפתוח כשסביבו, ענף של פגזי נ"ט 57 מ"מ הנורים מ"34. אותתנו לו והוא מצא את דרכו אלינו ללא פגע.

אש המרגמות והנשק הקל לא פסקה לרגע. פני הקרקע השטוחים והטיווח מראש עשו את שלהם. ומצב החי"ר היה בכל רע. רבים היו פצועים ומרבית האחרים היו מפוזרים בשטח ומבלו מהלב. לפאת המשלט הצפון-מזרחית הגיעו לבסוף רק כ"ט 25 לחמים, מתוך 2 פלוגות חיילים.

הקשר עם מג"ד החי"ר נותק בגלל קלקול במכשיר הקשר שבטנק המ"מ. למרות שהיינו עתה "טנקים לראיה" בלבד, התקדמנו במקביל לחי"ר כשאנו עוברים משוכות צברים בשורה חזיתית. מנועו של כל טנק כבה לפחות פעם אחת — כשנחנו מזדקק מעל משוכת-צבר אותה רצה לעבור. פגזי מרגמות התפוצצו עדיין מסביבנו ללא הפסק, וכשהגעתי למשוכת הצבר האחרונה, ליד הכביש, התפוצץ פגז מרגמה בצמוד לטנק. מתחת לחלקו הקדמי, המנוע כבה, אך פרט לעשן וריח חומר-נפץ לא קרה דבר. כאן התגברה שוב אש שטוחת-מסלול מצד המוצב, עד שקיצצנו בצברים בעזרת המקלע והתחלנו להשיב אש לעמדות שבגזרתנו. זאת היתה כל עזרתנו הדלה לחי"ר, שבאותו זמן נאחזו בעמדות הקיצוניות בצידו הצפון-מזרחי של המשלט.

לעת הזאת השלכתי לנהג הבל מן הצריח שהוא קשרו לכתפיו, ומאז נהגתי בו כך. היה זה אמצעי פרימיטיבי אך יעיל, כיוון שהנהג לא שמע היטב את ההוראות שניתנו בקשר-פנים. טנקי המ"מ והסמל הגיעו מעט אחריו ונעמדו מימיני, אחרי משוכת-הצברים.

עתה צעו כ"ט 15 מצרים בתעלות הקשר כשהם יוצאים מעמדות שונות בהרימס ויהם לאות כניעה. קראתי למ"מ — שהטנק שלו עמד לידו — כי עתה עלינו להכנס מיד למשלט ולנצל את רצון הכניעה של המצרים. התחלתי לנוע לימין, למקום בו היתה פרצה במשוכות-הצברים, ובעברי ליד הסמל סימנתי לו לנוע אחרי, עליתי על הכביש. הציתי גדר עכביש וגדר רגילה, ומצאתי את עצמי במשלט. הטנק נכנס כאן לתעלה רדודה ועד שיצאנו ממנה סימנתי למ"מ שבא אחרי לנוע לשמאלי במעלה המשלט. בינתיים איבדנו זמן יקר בדיבורים וחבורת מצרים מצוירת ב"סופר-בוזקה" ומקלע חידשה את הו ההנגדות מן הרכס הגבוה שבמשלט. כשטנק המ"מ עלה על התלולית הראשונה נפגע ממרחק כ"ט 150 מ' ע"י קליע של תותח-ללא-רתע צ"י T-21, שריסק את האנטנה של הטנק ופצע קלות את הנהג והתותחן במצחם, כי נסעו כשהמדפים פתוחים. הנהג התבלבל ומשך את הטנק לאחור, והתישב" עמו בתוך עמדה מקורה מבלי שיוכל לזוז. המ"מ קרא לנו להלצי מן הבור, שכן בינתיים יצאנו מהתעלה שלנו. כיונתי את הטנק שלי בחילוך אחורי

פשיטה

על

חניון טנקים

סא"ל ש. ג.

נאחזנו. הם פעלו בתעלה קשר לאורך המשלט. בצידו הצפוני. מספק המשלט. קנין מצרי בדרגת רב-סרן. נחפס ובעזרתו וידאנו שאין עיד לחמוס בביגקרים השונים.

חקירת קצין שבוי

הטנק התקין הצטרף לצוות המשוריין של רס"ן אהרון שיצא לדרכו. ואלינו הגיעה החוליה הטכנית שתיקנה במהרה את הטנקים.

כאן הורה לנו סג"ד החי"ר להשתתף בטיהור מחנות רפיה. והשאיל אותנו למגיד חי"ר אחר. כלילה ריתקנו למשלט 34 לשמש כנשק ג"ט בכיוון כביש האן-יוניס. טול אפשרות פריצת שריון מהרצועה דרומה. בעזרת מסגר תותחים תיקנו במשך הלילה את תותחינו. ולמחרת, ביום י' 2.11. ניתן לנו סוף-סוף לנסוע לאליעריש כדי להזור לחיידתנו. שם התברר ש-אחרנו את הרכבת. כי היחידה כבר עסקה במרדף סהיר מערבה — אל התעלה. סיימנו שלב זה במבצע בעבודת פינוי הכביש מערבה לאליעריש מרכב וטנקים מצריים נטושים — שרידי התקפות הילה-אויף שלנו. יחד עם פלוגת ה-סופר-טרמנים של רס"ן ל. עבודה זו נמשכה כל ליל י' ולאחר מכן הצטרפנו לפלוגה עת חזרה מן התעלה לאליעריש.

לקחי הפעולה

(א) לפני היציאה לקרב יש לירות בכל הכלים. הדבר חשוב במיוחד ביחידות מילואים. שאנשיהן אינם -חיים- עם הטנק כל השנה.

(ב) תכונות ה-AMX-13: טנק זה אינו מסוגל לחלץ עצמו או זולתו משקיעה בכוח מנועו הוא. אצבעות המצמד נשרפות לעתים. וכיוונ מצריך טכנאים. עבירותו בחולות מוגבלת. ונופלת מנו של ה-סופר-שרמן. שריונו עמיד בפני נשק קל ורסיסים בלבד. אין לו מקלעים נוסף למקלע המקביל. ועיקר כוחו במהירותו ובחוזקו הטוב. כל אלה יש להביא בחשבון בעת הכנון סיוע שריון ליחידות חי"ר.

(ג) בהתקפה על מערך מבוצר — שלא כמקרב תנועה — יש לצוות את היחידות זמנמה לפני הפעולה — לפחות 24 שעות קודם לכן. על מנת לאפשר הכרה ויצירת קשרים אישיים בין איש השריון המסייע לאיש החי"ר הנעזר על ידו. שכן הכל תלוי בשיתוף הפעולה ההדוק שביניהם.

(ד) יש לערוך סיור טוקדם למפקדי הטנקים והתותחנים

סגן-אלוף ליקוק. מספר גדוד הטנקים. היה אחוז אימה. ללא ספק העדיף להתקל בטנק גרמני מאשר לעמוד מול פרץ-ועמו של מפקד-הדיביזיה אדום-השיער הסכונה בפי כל: "האירלנדי המשוגע". ליקוק המתין סמוך לקרון הפיקוד. ליד מבונתה. וציפה לקריאת השליש להכנס פנימה. היו אלה הרגעים הקשים ביותר וליקוק שיחזר לעצמו את מהלך המאורעות. לכאורה לא היתה לו כל סיבה לדאגה וגם חבריו ניסו לעודדו ברוח זו: "שהרי המשימה הושגה. וגם אנשיו חזרו בשלום. לצערו התלווה אליו לפשיטה אחד מקציני הקישור הדיביזיוניים ובעת שחזרו בשלום ונפרדו. אמר הלז לליקוק:

ליקוק ידעו. היתה זו עבודה יפה. וצר לי על שעלי להודיע שהיו לך אי"פה ואי"שם תקלות מסורות. רק מולך הטוב גרם לכך שהכל התבצע כראוי."

אין ספק שקצין הקישור היה אחד מידידיו של ליקוק. אולם שניהם ידעו שלא יוכלו לעמוד אף שתי דקות בקנור ניה נגד התחקיר של "האירלנדי המשוגע". ואכן לא עברה עת מרובה וקצין הקישור יצא אל ליקוק המתתין ליד הקרון ואמר לו:

"הוקן יודע הכל. עשר פעמים ניסיתי להדגיש שהמשימה בוצעה ואנשיך חזרו בשלום אבל "האירלנדי המשוגע" דרש את כל הפרטים. שא תפילה בחור. והיכנס פנימה."

ליקוק מסע פנימה ודימה לשמוע את ספצויו הנוראים של תותח ה-88 מ"מ. מספק הדיביזיה קבלו בשתיקה והביט בו עת רבה במבט רצחני.

כמה טנקים דפקת?
ספרנו עשרים ושנים. המסקד!
כמה טנקים איבדת?
אחד שהתקלקל ופוצץ אך צותו ניצל.
האם עשית משהו?
אחדים. המסקד!

האירלנדי אדום השיער לא סבל משגים, והוא נעץ מבט בתקרת הקרון כשהוא מסנן לאיטו את המשפט הבא: "סגן־אלוף ליקוק! עליך להגיש לי בעוד שעתים דו"ח, כתוב בכתב גאה, והמפרט את כל המשגים שעשית ואת הלקחים שלמדת בפשיטה זו. אני מייפץ לך להזהר, אם תשכח לציין משגה — מוטב שתביא לי הצעה שמית למגיד חדש, פטור!"

ליקוק זינק החוצה כשמצחו שטוף אגלי יזעה, אלוהים אדירים! הוא ודו"ח בכתב — הרי זה ניגוד מזעזע. לרגע איבד את עשתונותו, אך לפתע עברה בו מחשבה גואלת. הוא מיהר אל מפקדתו והזמין מיד את קצין המבצעים. קצין המבצעים, מורה לשעבר (בטרם נשאו התותחים קולם) — ידו קלה היתה במלאכת הכתיבה, הלז נכנס לתומו מבלי לחשוש לצרה. ליקוק קיבלו במאור פנים:

"מה דעתך על פשיטתנו האחרונה?"

"יוצאת מן הכלל, המפקד."

"האם אין לך בקורת פה ושם?"

"אדרבא, להיפך! המפקד."

ליקוק נעץ בקצין המבצעים מבט רצחני ככל שיכל ואמר לו:

"אתה מאכזב אותי, פרנק. עשינו משגים רבים. מי שאינו מודה בכך אינו ראוי להיות קצין. רק מולנו הטוב שיחק לנו, רוצה אני פרנק, שתהרהר בפעולה ותציין לי על גבי דו"ח כל משגה שנעשה ואת הלקחים שהספק ממנו. עליך להגיש לי דו"ח זה בעוד שעה, ושים לב — אם תשכח לציין איזה משגה — מוטב שתביא לי הצעה שמית למגיד חדש... תיקון! — לקצין מבצעים חדש! פטור!"

קצין המבצעים יצא מבוהל — נטל גליון נייר, הניחו על גבי ארגז־החמישת והחל כותב:

דו"ח משגים בפשיטה על חניון טנקים

1. אי שליוחת מחלקת הטיור במהירות מירבית. צילום האויר, בו הופיעו יעדי האויב וחניון הטנקים, הגיע לידנו שעתים לפני רדת הליל. מחלקת הטיור יצאה מיד לחפש מעבר אפשרי במתחל־ההר. 15 דקות לפני רדת החשיכה דווחו על מציאת מעבר אפשרי. הגדוד עצמו המתין למכוניות דרג א' להתדלק, והיה ברור שהגדוד יוכל לנוע רק שעתים לאחר שיחשיך. יחידת הטיור קיבלה פקודה להתמין במעבר המתלול עד בוא הגדוד ולכונו. דבר זה אפשר לאויב לבצע תזוזה מבלי שהשגתנו בדבר, ובבואנו

לחניון מצאנוהו ריק. רק מזל היה זה שהצלחנו לעקוב אחרי סימני החלים בחול וגילינו את החניון החדש. הפתרון הנכון היה, להשאיר כיתה סיור במעבר ולשלוח מיד את יתרת מחלקת הטיור ליצור מגע־תצפית עם חניון האויב ולעקוב אחריו במקרה שידלג שוב.

2. טיבול הכוח היוצא לפשיטה.

הפעולה בוצעה בהצלחה רבה ע"י שתי פלוגות טנקים. הדבר מוכיח שלא היה כל צורך, "לסחוב" את כל הגדוד. רק מזל היה זה שהטנק המוביל של פלוגה ג' נתקע במעבר המתלול וחסם אותו. כתוצאה מכך נשארו כל הכוחות שמאחוריו בתחתית המתלול. הודות לכך היינו מהירים וגמישים יותר. אין ספק שאילו המשיך עמנו כל הגדוד היו אבידותינו גדולות וספק אם היינו מספיקים להגיע בחשיכה חזרה למתלול.

3. בחירת מועד התקפה גרוע.

אין ספק שהשעה הטובה להתקרב לחניון היא בעת שמתבצעים שם טיפולים ובוקע ממנו רעש רב. בגלל סרבול הכוח ובזבוז הזמן בחיפוש החניון הגענו אליו בעת שהאויב טיים את הטיפולים והיה שקט מאוד. כך הם הצליחו לשמוע אותנו ממרחק רב והאירו את השטח בפגזי־תאורה.

4. מחסור בפגזי טנק.

אין ספק כי בעת שהאויב האיר את השטח וגילה אותנו היה הכרח למסך את האויב בעשן ולהתקדם לטוח יעיל. שכן כידוע טנקי האויב הם בעלי תותח יעיל יותר, ובטנה ארוך ידם היתה עלולה להיות על העליונה. רק מזל היה זה שמחלקתו של בוב, "גפלה" לתוך ערוץ אשר הוביל אותה עד לטוח קצר ייעד. האש היעילה של בוב הכריחה את האויב למסך את עצמו ואפשרה לפלוגה א' להתקרב עד לטוח יעיל.

5. אי הנכון מארב של צ"ר נסיגת האויב

האויב שהופתע התניע מנועיו ופתח בנסיגה מבוהלת כשהוא משאיר 8 טנקים בווערים. למעשה היה מסתיים הענין בכך אלמלא אתרע מזלו וציר הנסיגה שלו עבר "לפני הקנים" של פלוגה ב', אשר נתקעה בקרקע גרועה ולא הספיקה להכנס לתקיפת החניון. במקרה זה פעלה

קצין המבצעים נטל את הגליון ומסרו למג"ד. ליקוק עיין בו בפנים המוצים ושגג על מוסרו: "ובכן, זו השקפתך על היחידה! רק חסרונות אתה מחפש! פטור!"

עתה נטל ליקוק את הדו"ח. המתין עד תום השעתיים ומסרו ברעד למפקד הדיביזיה. "האירלנדי המשוגע" עיין בו דו"ח, אחד נעץ את מבטו הבער בליקוק ושאלהו: "אתה כתבת זאת?" "אני? זאת אימרת — כמוכנ! המפקד".

"שדים ורוחות!" — שאג הד"ר אדמוני וחבט בשולחן. "אתה מפיטר! אינני זקוק למג"דים שמבזבזים את זמנם בכתיבת דו"חים, בשביל מה יש לך קצין מבצעים לעזאזל?"

ליקוק יצא בפנים עגומים, שכן זו הפעם הרביעית שהוא פוטר ע"י האירלנדי המשוגע, ומבי חינה זו היה אלוף הדיביזיה.

פלוגה ב' כמארב יעיל ובשיתוף פעולה עם פלוגה א' הרוסת הוציאה מכלל פעולה 9 טנקים נוספים של האויב שבערו גם הם באש נאה. מארב בלתי צפוי זה מן הדיון שהיה מתוכנן, ולא תוצאת מקרה-זמל בלבד כפי שהיה הדבר במציאות.

נסיגת הכוח כמלאו המהירות לכיוון המתלול היתה מוצדקת נוכח שעת הלילה המאוחרת, והעובדה שמטוסי ה"שטוקה" פעלו באיזור החל עם עלות שחר. יתכן גם שהדבר מצדיק נסיעה באורות שיירה אלא שהיה צורך לתכנן לפחות מחלקת טנקים שתנוע באגף ומאחורי הכוח, לשם טיפול ברודף אפשרי. רק מזל היה זה שטנק אחד ממחלקתו של בוב התקלקל ובוב שהשיש לרודפים גררו כ-200 מטר הצידה מהנתיב אל קבוצת שיחים, כך שניתן היה לעסוק בחיקון בנוחות יחסית. דבר זה אפשר לבוב להבחין בזמן במחלקת חוד של פלוגת טנקים גרמנית שעקבה אחרי נתיב הנסיגה. צרוף מוצלה של מזל ועוז רוחו של בוב גרמו לחיסול שני טנקים גרמנים, ולנסיגה מהירה תוך הצתת הטנק המקולקל ונטישתו. רק טפשותו של האויב גרמה לכך שעמד שם שעה ארוכה והטוח פגום בקבוצת השיחים ובטנק הבער כשיחרת מחלקתו של בוב מצטרפת לכוח הנסוג.

7. אי סימון המעבר במתלול.

כתוצאה מההתקלות באויב, נעזב האוימוט המדויק המ"ר תוכנן כציר-נסיגה, להפתעתנו לא יכולנו למצוא את המעבר במתלול וצפויים היינו להשאר עם שחר בשטח כמטרה נאה למטוסי האויב ולכוחות השריון שלו. רק מקרה מוצלח היה זה שהכות שנתקע במתלול בעת התנועה אל האויב, עדיין עסק בשיפור המעבר לצורכי חילוץ הרכב שנתקע. כוח זה סימן לנו באיתות את הכיוון למעבר, ומזל גדול היה זה כיון שכולנו סבורים היינו שהמעבר מימין, ואילו לאחר האיתות התברר שהוא משמאלנו.

8. אבטחה המעבר.

משנת המור היה זה שלא השארנו אבטחה במעבר הוואדי. האויב שרצה לחסום לנו את הנסיגה שלח מיד כוחות אל מעבר-המתלול וכשהגענו למעבר סיפר לנו מ"פ ג' התקוע שם עם פלוגתו עוד מזמן התנועה אל האויב, שלפני שעה הגיעה למעבר יחידת סיור של האויב עם מחלקת טנקים. הם הופתעו כהוגן כאשר פתח עליהם במטחי אש והיסל שלושה מהם. לצערנו היו אלה טנקים איטלקיים בלבד. לאושרנו פעלה שוב פלוגה ג' שנתקעה כאן (לא לפי התכנית), ככוח אבטחה וסימון המעבר.

קצין המבצעים גמר לכתוב את הדו"ח ועיין בו שנית כשהוא חרד לגורלו, לבסוף החליט לצרף סעיף נוסף:

9. עודירוח וכושר תושיה שבאו במקום תכנון מדוקדק. נראה לי שכל המשגים שהזכרתי היו נמנעים אילו דקדקנו בתכנון — אך יהודה מפוארת כמו שלנו, המפורסמת בעוז רוחה ובכושר התושיה, בפיקודו המזהיר של סגן-אלוף ליקוק, מסוגלת להתגבר על כל המכשולים הבלתי צפויים.

הארטילריה

בקרב תנועה

סא"ל צבי א.

התמודדות לנוע

כדי להתמיד לנוע, כלומר לנצל את מלוא כושר הגיירות והתמרון של השריון, יהיה על השריון לנהל קרבות תוך כדי תנועה. רק התגברות על מערכי האויב תוך כדי תנועה — הוה אומר הערכת מצב, מתן פקודות, איגוד כוחות, הערכות וכמובן הסתערות, המתבצעות כולן תוך כדי תנועה — תשמור על קצב התנופה של השריון ותאפשר לרכו את מלוא עוצמתו לגזרת התמודדות עם שריון אויב, ומאידך גיסא, בהגנה — השימוש בטקטיקה של הגנה ניידה, נהול פעולות שההיה, הצבת השריון כעתודה בהגנה קבועה — הם מצבים אופייניים לנהול קרב תוך תנועה על מכלול תכונותיה.

אם נקבל את ההנחה שבצורת קרב זו מבוצעות ההכנות תוך תנועה או תוך שהיות קצרות יחסית, — הרי במציאות אופיני הדבר עד לרמת גודל-משורין ורק לעתים רחוקות למעלה מזה.

אחד התנאים להתמדה בתנועה, ולתנופה בלתי פוסקת, הוא התכנון המדוקדק. הזמן המוקדש לתכנון לקראת התנועה — במידה שהוא מצוי — איננו בכחינת בזבוז. ניצול המודיעין באשר לתנאי הקרקע; צירים ואויב; ארגון השטח ואמצעי הקשר; תכנון סיוור קרקעי ואירי; תכנון מעברים הכרחיים ומעבר כוחות דרך כוחות אחרים; תכנון הסיוע והתחזוקה — כל אלו, בצרופם, מביאים בסופו של דבר, להתקדמות מהירה ומתמדת.

תכונות הנשק הארטילרי מול דרישות הסיוע

משקל וחשיבות הסיוע הארטילרי לקרב תוך תנועה איננו נחות מזה של הסיוע בקרב התקפה או הגנה קבועה, וזאת מהסיבות הבאות: —

בהתקפה — מערכי האויב המותקפים הם בדרך כלל חפוזים ומבוצרים חלקית, פגיעים במיוחד לאש תלולת-מסלול.

בהגנה ניידה — האויב התוקף פרוס על פני השטח הגלוי, וכולל טנקים וחרמ"ש. הנחתות מרוכזות של פגזים נפצים, פגזי עשן ופגזי רסקראויר יביאו לשיבוש מהלך ההתקפה ואף לשבירתה הסופית.

חלנטין בספרו „קרבות שריון“ מביא מספר דוגמאות מאלפות של שבירת התקפות שריון ע"י ארטילריה, הראשונה בהן הינה מן הקרב על טיורינג: „קורפוס אפריקה ניסה אז לשטוף את שדה התעופה של טיורינג תוך התקפות מדרום-מזרח. התקפות אלה נכשלו הן בגלל חוסר תחמושת והן הודות להתנגדות הנפלאה של קבוצת הסיוע של דיביות השריון ה-7 הבריטית בפיקודו המזהיר של גנרל קמפבל“.

ועוד דוגמא אופינית, בקרבות אל-עלמין: „בצהריים הגיע רומל מדרום עם קבוצת הקרב המיוחדת שלו ועם צות קרב מאורגן בחפזון מדיביות השריון ה-15. הוא ניסה לנתק את האגף האוסטרלי שאורגן בחיפזון, אך אש הארטילריה הנגדית היתה חזקה מדי“.

ובזירת קרב אחרת, הנס קיסל כותב באחד מספריו: בפושטת שבדרום הונגריה (הקרבות שניטשו בין קב' ארמיות „דרום“ של הגרמנים ואחת מקבוצות הארמיות האוקראיניות של הרוסים), „הקרבות היו מרים ביותר, שוב ושוב פרצו טנקי אויב עד למפקדת הדיביות, בכל זאת תמיד הצלחנו להפריד בין החייר הסוביטי והשריון ולהשמיד את השריון. קאבא נשארה בידי המגינים, כל הקרבות האלה של החטיבה נערכו בסיוע של הגדודים 7 ו-9 של חטיבת תותחנים מתנייעים 73 מדיביות שריון 1. אחרי-הצהרים היה צריך לכבוש חזרה את טטלן. ההתקפה הראשונה על האויב — אשר ממבט ראשון לא היה חזק ביותר — נכשלה. רק לאחר שהחטיבה השתמשה בתותחי סער וכיסתה את המקום באש ארטילרית, הצלחנו לכבוש את המקום“.

מהירות הפעולה ומצבים המשתנים במהירות מעטיר

דים בפני הסיוע הארטילרי מספר דרישות והן: כוונות להנחתת אש חידית, או עם גמר ההכנות לקרב על-ידי המסתייע; גמישות בהעברת האש מיעד ליעד כדי לענות על המצבים החדשים המתהווים בשעת הקרב, נוסף על אלה: מהירות בריכוז האש.

כוננות לפתיחת האש

יש להבדיל בין שני מצבים שונים בתכנון הסיוע לתנועה. הראשון: כאשר טוחי הפעולה של הכוחות המסתייעים הם כאלה המאפשרים הגשת סיוע על-ידי ארטילריית-שדה ובינונית מהעמדות הקיימות, וכך להחזיק זיק "רגל על הקרקע". במקרה זה יצטרך רק חלק מהארטילריה, בעיקר מרגמות, לדגל מדי פעם ולבצע פריסות-פתע. המקרה השני הוא כאשר הארטילריה כולה או ברובה תנוע עם הכוחות ורק חלק מזערי ממנה יהיה פרוס, כדי להבטיח את תנועת הכוחות.

ברור שבמקרה הראשון תספיק הארטילריה תמיד להגיש את הסיוע. במקרה השני יצטרך התכנון להתבסס על הכנת מירב עמדות לדילוגים, ותנועת יחידות הארטילריה המתנייעת עצמן מיד אחרי כוח החלוץ.

ירי עקיף או עקיף למחצה

רווחת ההנחה שבקרב תנועה שואפים תמיד להפעיל את הארטילריה בירי מנוהל מעמדה או בכיוון ישיר. השאיפה היא נכונה, שכן בירי זה נחסך זמן יקר בטיווח. אולם יש להשתמש בכלל זה תוך שיקול הזמן הדרוש להבאת הכלים לעמדה המתאימה לכיוון הישיר. אביא כאן דוגמה מתאימה: בסדרת התקדמות מבצעית של גדוד חרמ"ש נוהלו מספר קרבות התקלות. הסתבר שסוללת המרגמות של היחידה לא סייעה כלל בקרבות אלה. והנה הסברו של מפקד הסוללה: "בכל התקלות נתתי פקודה לסוללה להתקדם בכיוון ישיר. עד שהי סוללה הגיעה למקום הסתערו הכוחות ללא סיוע". ברור שמפקד הסוללה היה צריך לפקוד על צוותי המרגמות להתפרס במקום (והרי הן היו תמיד בטוח) ולהעסיק את המטרות בירי עקיף.

תכנון האש

הפקודות לתכנית האש תועברנה באלחוט, והתכנית צריכה להיות פשוטה. כאשר תועסק מטרה אחת בלבד אין צורך כלל בתכנית אש והקנים ינצרו את האש עד מתן אש לתכלית.

גמישות בהעתקת האש

הארטילריה הנה בעלת כושר רב בתמרון באישה. כמעט בכל מקרה קיימת אפשרות להעסיק מטרות בגורה של 360 מעלות מעמדה אחת. ע"י יצירת קישור בכל הדרגים ותכנון קשר מתאים תהיה אפשרות לסייע לכל הכוחות הנמצאים בטוח הכלים. יש לזכור שהצידוד בכלי הארטילריה המתנייעים הנו מוגבל, והפניית הכלים לגזרות שמחוץ לגזרה מרכזית דורשת זמן.

רכוז האש

אין בכונתי לעמוד שוב על חשיבותו של ריכוז-אש, אלא לברר מהן הדרכים להשגת הריכוז בקרב נייד. יש לזכור, שאם אומנם אופייני יותר הקרב המתנהל תוך תנועה לדרג של גדוד-משוריין הרי הסיוע המוגש לו יהיה הסיוע המירבי שאותו ניתן לרכז באותו

פרק-זמן בגזרתו, מדרג של סיוע גדודי ועד לסיוע של אגד-ארטילרי. כדי לרכז את האש של מספר יחידות על אותו היעד יש לטוח כל יחידה לחוד, או לטוח יחידה אחת ולהנחית את האש מכל היחידות בעלות אותו סוג כלים, או סוג דומה. אי לכך יהיה זה נכון לתכנן שטחי עמדות בהתקדמות ב"מרחב ארטילרי" אחד ולתאם את היחידות באותו מרחב. הדבר יאפשר הן העסקה מהירה של היעד והן העתקת אש מהירה למטרות אחרות בריכוזים גדולים.

השגת הריכוז המירבי תתאפשר ע"י התקפה בשלבים או בהתקפה מודרגת. המפקד המסתייע יצטרך לשקול באם לתקוף בדרגות או בדירוג. ואין זה משנה אם הוקצה לו סיוע "רב" או "מועט", שכן אין יעד אשר לא יוכל להכיל את כל הסיוע ה"רב" אשר נוכל להעמיד לרשותו.

קרבות שריון בשריון

יש ומעלים ספקות לגבי יעילות סיוע ארטילרי בקרב מסוג זה. בעלי הספקות טוענים: "רק פגזים מעטים יפגעו בטנקים עצמם, וגם אז לא "יעשו" להם כלום. אלה שלא יפגעו — וודאי שאינם יעילים. כל מה שהארטילריה יכולה לבצע בקרב שריון-בשריון, מסתכם בסיוע באמצעות עשן". דעה זו אינה נכונה משני טעמים: —

א. פגז נפיץ, גם אם יפגע בקרבת הטנק ישפיע עליו, בין ע"י שיגרום לשיבוש תנועתו, או יגדיל את חופש תנועתו, או יאלץ אותו לזנוח עמדה טובה. כאן ברצוני להביא את דברי מפקד יחידה משורינת במטוח טנקים בו חזיתי לאחרונה. האחרון, לאחר שהסביר את חשיבות המהירות בירי-טנקים, נשאל ע"י אחד הצופים: "המפקד, אבל מה יתן לי הירי המהיר באם לא אפגע בטנק?" ענה לו: "אתן לך תשובה קצרה וקולעת". הוציא אקדח מכיסו וירה כדור (ללא קלע) ישר לעבר השואל. הלז נרתע לאחור מזועזע.

ב. קרב שריון-בשריון הנו לרוב קרב הנעשה מתוך עמדות ותוך שיפורן המתמיד. ספק אם קיים מצב בו יוכלו הטנקים שלנו לראות ולירות על כל טנקי האויב. על אותם טנקי אויב הנעים לעבר עמדות תיהם או הנעים לעבר אגפנו או עורפנו — ננחית אש ארטילרית אשר תשפיע על תוצאות הקרב.

סיוע מתמיד ורצוף

ולסיכום: הארטילריה, הנה כידוע, "הזרוע הארוכה של השריון". קביעה זו נכונה עדיין, אולם עם הגברת היעילות של הטנק בצה"ל יש לשמור על האיזון ההדדי בין השריון לארטילריה ע"י הגברת "הזרוע הארוכה". ה"פריסט" הינו "ארוך" לגבי טנק "שרמן" אבל יפסיק להיות "ארוך" לגבי טנק חדיש בעל ניידות רבה וכושר מעבר מעולה כמו ה"סנטוריון". לכן, כדי שנוכל לסייע ולהסתייע במירב כלים באופן מתמיד ורצוף, הננו מצווים להתמיד בשיפור כלי הארטילריה המתנייעת.

הפעלת שריון לאחר המרוץ היומי

לויט.קול. א. א. ואט

גם הדוגמא הבאה לקוחה מקרבות צפון-אפריקה. באפריל 1943, לקראת סיום מערכת תוניס, נדחקו כוחות גרמניים ואיטלקיים גדולים למערך מבוצר הירי טב לאורך הצירהאי כף-בון. מאחר שחשוב היה למנוע את התבססות האויב במערכו החדש, צויה פילדמרשל אלכסנדר על דיביות השריון ה-6 לפרוץ דרך צואר הצירהאי בליל ה-9-8. הדיביות נעה כמצווה, ואפקט ניצול ההצלחה פעל כהלכה: במשך 4 ימים נכנעו למעלה מרבע מליון גרמנים ואיטלקים.

אין כל ספק באשר להערכת חשיבותו של הטנק ביום. לכן קל להעריך את היתרון העצום שניתן להשיג באם נוכל להפעיל את הטנק גם בלילה.

צידוד הבסיסי של הטנק, מנקודת ראות תפעול-הלילה, לא שונה במידה רבה מאז ימי מלחמת העולם השנייה. אולם, אין כל ספק בכך שכל צות טנק בעל יכולת ממוצעת, יכול ללמוד לנוע ביעילות גם בלילה — בתחום נסיבות מוגבל — ללא כל תוספת ציוד מיוחדת. מובן מאליו, שאימון אינטנסיבי אין פירושו עריכת שנים-שלשה תרגילי-לילה.

יש להדגיש את חשיבות האימונים האינטנסיביים, מסוג הפעלת חי"ר ושריון כנגד מערכי הגנה נ"ט חזרקים, אשר תקיפתם באור יום תעלה תמיד בדמים רבים. ההצלחה בתנועות-לילה הושגה לא ע"י השימוש ב"פוטנציאל הטנקים עצמו, אלא ע"י השימוש בגורם ההפתעה והאפקט המורלי הבא בעקבות הפעלת מסות שריון מכיוונים בלתי צפויים; גורמים אלו הופכים את מערך ההגנה הנגדי-טנקי לבלתי יעיל.

ערכה של טקטיקה כזו מובן — הכונה היא להשיג תמש באמצעי עצמת-האש העצומים של הטנקים גם בלילה. אולם גם אימון אינטנסיבי בצידוד הקיים לא יוכל לפתור את הבעיה. קיים גורם נוסף המונע אימון כזה. אימון זה נותן אפשרויות רבות בתנאים מיוחדים של ההתקפה אולם ערכו מועט לפעולות הגנה בלילה. הגורם המגביל נעוץ בעובדה שההגנה עומדת בראש

ליחידות השריון ישנה שיטה מצוינת לניצול שעות העבודה שלהן — "המותאמות להנחיות האיגודים המקצועיים" — במירב התועלת. באשר ליתר שעות היממה, אנו מוצאים אנשי שריון רבים המזכירים זה לזה, אגב חיוכים, את צרות תאורת-הטלסקופים שב-טנקים ושאר תסבוכות ירי הלילה.

רבים מעריכים במידה זו או אחרת את הסיבוכים הרבים הנובעים משעות הפעלת כוחות השריון — "שנקבעו ע"י האיגוד-המקצועי". כאשר שאר החילות מוכנים לקרב או לתנועה בכל עיתות השנה, בכל שעה של היום, בכל מקום ובכל מזג אוויר, הרי יחידות השריון נוהגות להפסיק כל פעולה, ברוץ, ערפל, שלג כבד, או קרקע שאינה מתאימה לפעולת השריון — ובמשך כל הלילה, מחצי שעה אחרי השקיעה עד חצי שעה לפני הזריחה. וכל זאת בגלל סיבות טכניות הנובעות מצידוד שאינו מתאים למילוי תפקידן של יחידות השריון במצבים אלה.

בדיון זה נפסח על קשיי העבירות הנובעים ממזג-האוויר, תנאי-הטבע או הקרקע. שאלת תפעול הטנקים בלילה ראויה לתשומת לב מרובה יותר.

פעולות-לילה של נוחות שריון בעבר

מלחמת העולם השנייה מספקת כמה דוגמאות של שימוש בטנקים בקרבות-לילה. הדוגמאות שיובאו להלן מדברות בעד עצמן, ויש להדגיש שוב, שקרבות אלו הוצאו לפועל בלי לסמוך על אמצעים מהפכניים כל שהם.

ב-1941 ביצעו גדוד חי"ר נירזילנדי וגדוד שריון בריטי אימון אינטנסיבי בתנועות לילה ארוכות בויג'יג, למטרות שנקבעו מראש. טקטיקה זו הובאה לידי שימוש חוזר בקרבות הקשים ב"בל-לחה בנובמבר 1941. צות-קרבי שכלל חי"ר וטנקים פרץ בלילה את מערך ההגנה וחדר לעומק של 5.5 ק"מ, אך לא הצליח להתחבר עם הכוחות הנצורים באל-לחה שבמערך טוברוק. למבצע הלילה היתה הצלחה מלאה, ביחוד לאור העובדה שביום לא ניתן היה לבצעו, מאחר שצירו נמצא תחת תצפית כוחות האויב שבי-רוג.

בינואר 1942, נדחתה תוכנית הסתערות טנקים על ברדיה לאור היום מחשש שמחירה יהיה גבוה מדי. משום כך הוכנה תוכנית אלטרנטיבית: בשלב ראשון, יפרוץ את מערך-ההגנה בלילה גדוד שריון שיסתייע בשני גדודי חי"ר ויחידות הנדסה. בשלב שני, עם אור ראשון, יורמו דרך הפרצה 4 גדודי חי"ר בסיוע גדוד שריון. במציאות היתה הצלחה מלאה לשלב ראשון, אך השלב השני נדחה ללילה הבא. בגלל התקפת נגד גרמנית שבוצעה בלילה הראשון, ופגעה במערך הראשון של החטיבה.

תאורה ישירה

במרוצת מלחמת העולם השנייה נבדק בסודיות רבה רעיון הרכבת זרקורים על גבי טנקים. לשם נייט סויים סווגו הטנקים כ"מכשירי תאורה במערך הגנת התעלה" (הסימון: CDL). טנקים אלה צוידו בזרקור בעל קשת תאורה שנבעה מאלקטרודת פחם (כמו ב"מכונות קולנוע וזרקורים גדולים) שהורכבו בתוך הצריח. בעזרת מערכת מחזירי אור (רפלקטורים) נש"לחה החוצה אלומת האור עצמה. כך שהמתקן עצמו היה מחוסן מפני אש נשק-קל ורסיסי פגזים. מתקן מסוג זה ניתן להתאים לכל טנק. בשלביה האחרונים של המלחמה צוידו שתי חטיבות בריטיות ושתיים אמריקאיות במתקן כזה.

טנקים רגילים המופעלים במשך היום, וגדודי הנ"ט טנקים בעלי ציוד התאורה הנ"ל (CDL), המופעלים במשך הלילה, גורמים ללחץ מתמיד ורצוף על האויב. שיטת העבודה בהם והטקטיקה של הפעלתם הינן ב"גדר סוד. אך הפרטים הידועים עליהם והקשורים ב"אפקט הכללי של טנקי ה-CDL מורים על הצלחה יוצאת מן הכלל:

"האויב שנמצא ביעד הוכה בסנוורים ע"י אורות טנקי ה-CDL עד כדי כך, שטנק רגיל יכול היה להתקרב עד למרחק של 10 מטר מהאויב, והאחרון

היה שומע את רעש מנועו אך לא יכול היה לראותו. ההשפעה על כושר הראיה בלילה דומה היתה להשלכת לפיד עצום ישר לעינים — לפני היציאה ממקום חשוך. הנחתת אש אנטי-טנקית מדויקת מהיעד הפכה למשימה בלתי אפשרית... בעת האימונים הושגה הצ"לחה מלאה ולא היה כל צורך בתיקונים ומדידות חד"שות תוך כדי מהלך הנסויים. אולם, מעולם לא הופעל ציוד זה בתנאי קרב ממשי, וחבל מאד על כך" (מתוך דו"ח שפורסם ב"רבעון הצבאי" הבריטי, יולי 56).

אבל, טנק ה-CDL המקורי היה כלי יקר מאד. שכן ציוד התאורה עלה, לעתים, במחירו על מחיר הטנק עצמו. הצות היה זקוק לאימון יסודי ביותר כדי שיוכל להפעיל את ציוד ה-CDL ביעילות, נוסף לכך — האפקטיביות של טנק ה-CDL הנה כזו של טנק רגיל ביום, ולא יותר מכך, ומשום כך הפך לכלי יקר מדי המתאים לשימוש מיוחד בלבד.

המטרות של צבאנו*. באם אנו מבססים את אימונו על טקטיקה הגנתית, הרי שימוש בטנקים להגנה בלתי לה יהיה מוגבל בעיקר למצדיות. הם יופעלו בצותא עם כלי-נשק עיקריים ומשניים אחרים. שימושים אלה הבאים לידי ביטוי בעיתות סכנה, אינם דורשים אימון לילה מיוחד, ומצד שני גורמים לביובו תחמושת רב — שבעונות קרב כמותה מצומצמת תמיד. המסקנה הע"ל לה מכל האמור היא, שיש לספק ציוד מיוחד לכוחות השריון, ובהמשך — יש לדאוג להכנה מתאימה של היחידות לקראת מבצעי לילה.

פצצות תאורה וציוד אינפרא-אדום

תאורה מלאכותית (שתדמה לאור-ירח) ואורות-גישוש או זרקורים מהווים אמצעי-עזר ליחידות-הנ"ט קים — אך מקנים את אותן אפשרויות לשני הצדדים. אפשרויות הראיה והתצפית של אנשי הצות מוגבלות יותר מאלה של צותות כלי-הנשק הנגד-טנקיים של חיל-הרגלים, ואלה עלולים, מצידם, לגבות מס כבד מהטנקים. הדבר ניתן למניעה כאשר חיפוש המטרות נעשה בעזרת תאורה בלתי נראית לעין רגילה, כגון קרניים אינפרא-אדומות.

קרניים אינפרא-אדומות נמצאות גם באלומת אור לבן רגיל, כאשר קרניים אלה מבודדות משאר הא"לומה. הן אינן נראות ע"י עין-האדם. בעזרת שימוש בעדשה מסננת (פילטר לאור) ניתן להפיק קרניים

אינפרא-אדומות מכל מקור-אור שהוא. השימוש ב"ציוד אינפרא-אדום כולל "משלח", המפיק את הקרניים, וכן "קולט", המגלה אותן. ייצור הקרניים האינפרא-אדומות אינו קשה, אך הבעיה היא לייצרן במידה כזו שתוכלנה להאיר שטח נרחב, גם לאחר סינון ה"אור הלבן הרגיל. לשם כך דרוש הספק גדול במידה רבה יותר מזה הדרוש להארת אותו השטח באור לבן בלתי מסונן, כך שהקשיים בהרכבת ציוד אינפרא-אדום על טנקים נובעים מגודל יחידת הכוח הדרושה (הנגרטור). ניתן להרכיב ציוד זה עם יחידות כוח מיוחדות — שהן די מסובכות כשלעצמן, וכך נוצרת תאורה בזבזנית למדי, אולם היא נקלטת בקלות ע"י הטנק המשלח. קליטת הקרניים האינפרא-אדומות ד"רשת התקנת ציוד פשוט וזול. למעשה יכול כל חייל רגלי להצטייד ב"קולט" שגודלו כגודל עין האדם ופעולתו יעילה עד מאד. משום כך, היתרון הרצוי הנובע משימוש בתאורה אינפרא-אדומה, והשגת הפ"תעה ע"י תפעול אש טנקים בפעולה ישירה, עלולים להתבטל אם אנשי החי"ר המגן יצוידו ב"קולטים" שיהיו בכוננת מתמדת.

* המחבר נמנה עם הצבא ההודי — המערבי.

ושוב: אופנים

או

זחלים

א. ד. סלע, סא"ל

(בעקבות המאמר שפורסם בחוברת הקודמת)

הנושא „אופנים או זחלים” — אין ספק שצריך היה מזה זמן רב לעורר התענינות רבה, וכאמשיך לה גם הבחירה הממשית בין הרכב הזחלילי והאופני, בהתאם לצרכים של צבא זה או אחר או לתנאי זירות קרב אלו או אחרות. מאמרו של אינג' א. קמרד שנתפרסם במערכות-שריון (גליון מספר 5), הנו רב ענין מבחינה זו: אך לכותב שורות אלו נראה כי יש להעיר מספר הערות לגוף המאמר ומוצדק יהיה להתייחס אל הנושא גם מנקודות ראות אחרות. אמת היא, כי רבים וטובים מתלבטים לא מעט בבטיית הזחל לעומת האופן, ורבים הם הטוענים כי האפשרויות של האופן טרם מוצו עד תומן ויתכן שניתן יהיה לבנות רכב אופני שיהיה עדיף בעבירותו וניידותו על פני רכב זחלילי. יחד עם זאת, אין לשכוח כי עד עתה „מדבר” הזחל „בעד עצמו”, בעוד שבעד האופן נאלצים לדבר המומחים.

התקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה, פתחה פתח רחב בפני מומחי הצבאות ויצרני הרכב השונים ללימוד לקחי המלחמה, ולקביעת התכונות הדרושות לרכב לוגיסטי וקרבי. כך התפתחה דעה — ששלטה בכיפה במשך שנים מספר — האומרת כי הרכב צריך להיות רב שימושי, או במילים אחרות — הרכב צריך להיות מסוגל לפעול החל באזורי הקוטב וכלה באזורי קרהמשהו. החל מכבישים סלולים וכלה בביצות, בוץ עמוק וחולות ניידיים. יחד עם זאת, גרסה דעה זו, כי הרכב הקרבי צריך להיות מסוגל לנוע גם בשטחים מבוטרים ומסולעים.

למרות הדרישות המגוונות האלו היה בבחינת טובין מאליו כי מהירות הנסיעה, שיעור הטלטולים שסובל צות הרכב (והרכב עצמו), כושר התמרון, הטיפוס, הצליחה וכדומה אינם צריכים להפגע.

ברור מאליו שכאשר מציגים בפני מתכנן הרכב דרישות כה מגוונות וכה המורות וה„קומפרומיסים” צריכים להיעשות על ידו, כאשר בכל סעיף חובה עליו להשיג את המכסימום — אין בפניו כל ברירה אלא לתכנן רכב זחלילי כבד,

האמריקאים השתדלו לסלק מכשולים אלה, וחשבו לייצר ציוד CDL שניתן יהיה להרכיבו על כל תותח-טנק בלילה, ולהסירו בקלות כאשר אינו דרוש. לסיור דור זה היתרון שמנגנון כיוון התותח מפעיל הן את התותח והן את הזרקור לאותה מטרה.

סידור זה פגיע לנשק קל ולאש ארטילרית, אולם בניסויים הוברר שקשה מאד לפגוע במקור אור חזק בלילה, כאשר הוא מכוון ישירות אל היורה. מלבד אפקט הסינוור עצמו, הרי אומדנת המרחקים בלתי אפשרית, שכן הקרקע אינה נראית. הבהוב האור ותנועות הטנק רק מגבירים את מבוכת האויב.

אי לכך, פיתח הצבא האמריקאי זרקור בן 18" (45 ס"מ), מחזוק לבסיס המתקן על קנה התותח בן ה-90 מ"מ של ה„פטון”. ההספק החשמלי הדרוש מיוצר ע"י הטנק עצמו. ניתן להרכיב את הזרקור ולפרקו בקלות. טנקים אלה נוסו בהצלחה רבה בקוריאה. שייטות הפעלחם נשארו סודיות אך סיכומי מספר פעולות קטנות ניתנו לפרסום.

* * *

סיכום

הטנק הנו כלי נשק יקר, שערכו עצום בשעות היום. אם אפילו חלק קטן מהפוטנציאל הגלום בו יופעל בלילה, עלול הדבר להשפיע מיד על מאזן הכוחות בשדה הקרב. תפעול הטנקים בלילה במלחמת העולם השנייה היה מוגבל לתנועות טנקים ששאפו להגיע לעורף מערך הגנה נ"ט, על מנת להשיג הפתעה. טקטיקה כזו מנצלת את אפקט ההפתעה בלבד, ואינה משתמשת בעצמת האש ויתר אפיוני הטנק הכולטים. נוסף לכך, טקטיקה כזו, בקרב התקפה, ניתנת להפעיל רק לפעמים. משום כך לא כדאי להשקיע את המאמצים והאמצעים הרבים הדרושים להדרכת היחידות עד שיגיעו לידי ביצוע מושלם של טקטיקה זו. את זמן האימונים ניתן לנצל בצורה מוצלחת יותר בלימוד נושאים אחרים.

פגזי תאורה וציוד אינפרא-אדום אינם שוים את המאמצים והכספים המושקעים בהם, משום שהאויב יכול לנצלם בצורה שוה — אם לא מוצלחת וזולה יותר (לגביו).

מתקני תאורה ישירה שניתן להרכיבם ולפרקם בקלות מהיום כנראה את הפתרון הטוב ביותר לבעיית הפעלת הטנקים בלילה. תאורה מסוג זה, באם היא מופעלת כראוי, מסננת ומבלבלת את האויב, אינה מפריעה לפעולות היום, מופעלת בקלות, ניתנת לשימוש מושלם בכל צורות הקרב, והעיקר, הוכיחה את יעילותה במבצעי לילה בקוריאה, בכל צורות הקרקע.

* * *

רק צרה אחת נובעת מכל זה: מעתה יאלץ גם השריון לפעול בלילה.

בעל הספק סגולי גבוה, וכולי וכולי...

כיום הולכת ומתפתחת — ובצדק — גישה חדשה. גישה זו גורסת, בראש וראשונה, שאי אפשר לבנות רכב רב שימושי אשר יתאים לכל הדרישות; ניתן לבנות רכב שיתאים היטב לדרישות מסוימות בלבד.

כדוגמא: ניתן לבנות טנק זחלי, שבעיות העבירות שלו יהיה להן פתרון טוב לגבי שטחים קשי"מעבר כגון בוץ, חול, שיפועים, שטח סלעי וכו', אך כתוצאה ישירה מכך יהיה הכרח להסיע אותו על גבי גורר מגזרת לחימה אחת לשנייה או מזירה לזירה. שכן נסיעתו על גבי כבישים תהיה לא רק אטית מדי אלא גם תצריך דלק רב ותגרום לבלאי של חלקי מערכת ההסעה שלו.

מהאמור לעיל נובע כי יש לקבוע מראש את מבנה הרכב בהתאם לתפקידו ולסוג השטחים המיועדים לפעולתו. ומכאן גם ברור שבגלל סוגי היחידות, תפקידיהן השונים וזירות הקרב השונות שבהן תפעלנה, אי אפשר יהיה להמנע משימוש בשני סוגי מערכות ההסעה באותו צבא עצמו. ומכאן התופעה שכל הצבאות המפורטים בהקדמת המאמר הנזכר שנתפרסם במערכות השריון מצטיידים בשני סוגי הרכב כאחד (זחילי ואופני) למטרות דומות.

המסגרת העיקרית לשיקולים המיועדים לבחירת מערכת ההסעה צריכה להתבטא במונחים של "התנגדות לגלגול" ו"האחוזות" בקרקעות השונים.

ההתנגדות לגלגול הנה ביטוי לשיעור העבודה שמשקיע הזחל או האופן בהידוק הקרקע עליו הוא נע. עבודה זו חייבת להיות מסופקת ע"י המנוע ומערכת ההסעה. ככל שקטנה עבידה זו — כן יקטן ההספק הנדרש לנסיעה בשטחים מישוריים ובמהירות קבועה.

ההיאחזות הנה שיעור כוח הדחף שמסוגל האופן או הזחל לפתח בקרקע כדי לדחוף את עצמו קדימה. מסתבר מאלו, שההתנגדות לגלגול קטנה ככל שהקרקע מסוגלת לעמוד טוב יותר בפני מאמצי לחץ. לעומת זה, ההאחוזות גדלה ככל שהקרקע מסוגלת לעמוד יותר בפני מאמצי גזירה, שמגיעים לערך מירבי בעת החלקת האופן על הקרקע. לכן חשוב מאד להכיר את ההתנהגות של המערכות — זחל וקרקע או אופן וקרקע, הן לגבי מאמצי לחץ והן לגבי מאמצי גזירה.

כושר הקרקע לעמוד בפני לחץ גדול, בדרך כלל, עם השקיעה של הרכב בקרקע, ולכן שני כלי רכב בעלי משקל שווה ושטחי מגע בקרקע שונים — ישקעו בשני עורים שונים. הרכב בעל שטח המגע הקטן יותר (או בעל לחץ המגע הגדול יותר) ישקע עמוק יותר, וכתוצאה

מכך תהיה גדולה יותר התנגדות הקרקע לתנועת הרכב. רכב זחילי הנו תמיד בעל שטח מגע גדול יותר מרכב אופני שזה לו במשקל, ולכן תקטן לגביו ההתנגדות של הקרקע לתנועת הרכב.

כושר הקרקע לעמוד בפני מאמצי גזירה שווה בקרקעות שונות, אך תמיד תלוי בשיעור מעוות * הגזירה של הקרקע. שיעור מעוות הגזירה של הקרקע תלוי בהחלקת הזחל/ האופן על פניה ובאורך המגע בקרקע. בזחל — אורך המגע בקרקע הוא גדול, ולכן מושגת ההיאחזות הנדרשת תוך החלקה קטנה, אולם באופן — אורך המגע קטן ובמקרים רבים ההיאחזות הנדרשת אינה מושגת אפילו בהחלקה של מאה אחוז (דהיינו, כאשר הגלגל מתחפר מבלי שהרכב יתקדם).

מניתוח זה עולה המסקנה שהזחל עדיף בכל הבחינות. דגש יתר למסקנה זו ניתן כאשר להתנגדות הקרקע לגלגול מתוספים כוחות כגון טיפוס בעליה, גרירה ופיתוח תאוצות. לאור זאת, נראה שכביכול ניתן "לסגור את הנושא". מס' קנה כזו תהיה מוטעית, היות והמחיר המשולם להשגת העדיפות בעבירות זחל הוא גבוה ולכן לעתים רבות אינו כדאי. המחיר הגבוה נובע בעיקר מהעובדה שמערכת הסעה זחלילית הנה בעלת נצילות מכנית נמוכה ואורך חיים יחסי קצר. מכאן נובע שכדי להשיג עבירות מספקת הכרחי להשקיע ברכב מנוע גדול יותר, שחלק מהספקו מתבזבז על הפסדים מכניים. מנוע כזה דורש מקום רב יותר תחת השריון ומכאן ההכרח להגדיל את כמות השריון, וכך גם את משקל הרכב. הגדלת משקל הרכב מחייבת מצדה שוב את הגדלת מערכת ההסעה, וחוזר חלילה.

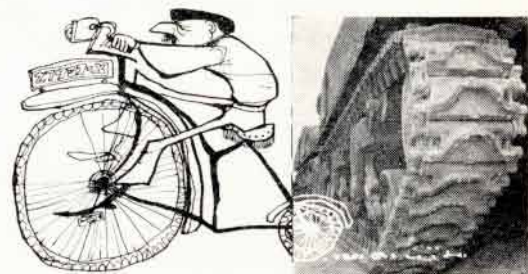
אורך החיים הקצר של מערכת ההסעה מחייב הסעת השריון במובילים, והדבר גורר את ההכרח להחזיק צי של מובילים, על כל הכרוך בזה, מה גם שנוצר סרבול לוגיסטי ומבצעי בולט.

לאור נימוקים אלו, הועלתה הטענה: הבה נשתמש ברכב זחילי במקום שהדבר נדרש, וברכב אופני במקום שהדבר אפשרי.

בשלב זה של הדיון ניתן להזכיר שלאור הנחת פיתוח של הרכב האופני, מסתבר שאכן טרם נוצלו כל האפשרויות הטמונות באופן, וכיום יד החוקרים והמתכננים נטויה ומותר להניח שכושרו היחסי ילך ויעלה עד אשר יגיע למכסימום שלו, שתמיד יהיה נחות לגבי רכב זחילי.

הפיתוח של רכב אופני בעל כשירות גבוהה מחייב בניית מתלה ומערכת תמסירים מסובכים ויקרים. אמינות מערכות כאלו יורדת עם הגדלת הסיבוכ במבנה שלהם. מבנה מסובך נוגד את העקרון החשוב של הפשטות, וגורר אחריו קשיים בטיפולים ובאחזקה בדרגי היחידות.

כמסקנה ניתן לומר שלצורך תפקידים מוגדרים שצריכים להתבצע בשטחים בעלי תכונות ידועות מבחינת הקרקע, ושהם הקרקע די מוצקה, אינה מבוטרת או מסולעת והשיי פועים אינם עוברים ערכים מכסימליים מסוימים, אפשרי וצריך לנצל את תכונות הרכב האופני. כמצוין במאמרו של אינג' קמרד.

* מעוות — דפורמציה.

החינוך לגילוי יזמה

רס"ן יוסוף ב. נו.

לפרטיוהו, בלא השארת מקום לגילוי יזמה מצד הפקודים הזוטרים, ואפילו בתחום המצומצם ביותר; וזאת משום שאינו "סומך" במידה מספקת על פקודיו. מענין שתופעה זו מורגשת גם אצל המש"קים והטוראים, ולא פעם אנו נתקלים בתופעת "ברוו", קפיטן! שמשמעותה: המפקד מסתער לבדו והחיילים מוחאים לו כף מאחור. רוצה אני לומר שלעתים די קרובות עובדים המפקדים אישית ומתעסקים בדברים פעוטים והמש"קים או הטוראים עומדים ומסתכלים בחיבוק ידיים, וכל זאת משום שהמפקד אינו סומך עליהם.

קיימת האימרה: „פור אחריות — ורכו הפיקוח“. כיצד נוכל לקיים כלל זה, כאשר הופכים המפקדים הצעירים לרצים אישיים, המקבלים הוראות ותדריכים מפורטים מדי בגזרה צרה מאד של עבודה? והרי כך אנו רק „יורדים להם לנשמה“. ומה יהיה במצבים יותר קשים, כאשר לא ניתן יהיה לפרט כל פקודה ולא ניתן יהיה לבצע תדריכים? אנו נפגוש אז במפקדים חסרי אונים, רבים למדי הם המפקדים הזוטרים שנתקלו במצבים מסוככים בשדה הקרב. לוחמת שריון טומנת בחובה, מעצם טבעה, הפתעות רבות, ורק לעתים רחוקות תתבצענה הפעולות כמצופה וכמתוכנן מראש. רוב רובם של קרבות השריון התנהלו על פי החלטות רגעיות ותנאים משתנים, כאשר הפקודות ניתנו בדרך כלל באלחוט. במצבים כאלה יצטרך כל מפקד, זוטר כבכיר, לחתור לבצוע המשימה הכללית — תוך התגברות על בעיותיהן בתוך גזרתו, ללא קבלת עצות ולעתים אף ללא תדריך מוקדם.

עלינו לזכור שאין בנמצא בי"ס צבאי המסוגל להשלים עד תומו את חינוך הצוער לרגש אחריות, יזמה ולנכונות לשאת בעול. מבחינה זו הקצין הצעיר, בוגר קורס הקצינים, הנו עדיין במידת מה כחומר ביד היוצר, מוטלת על המפקדים הבכירים חובת חינוך הקצין החדש ועיצוב דמותו. חינוך זה ינתן לא רק באמצעות עצות טובות, אלא גם בדרך של גילוי מידה רבה של סובלנות. עלינו להעניק לצעירים משהו

עקרון היוזמה והתוקפנות תופס את המקום השני בין שמונת עקרונות המלחמה שאנו מכירים. אחד הגילויים העיקריים ליוזמה הוא היכולת להכתיב לאויב את מהלכיו ע"י ביצוע פעולות התקפיות. אין כתכונותיו של השריון המאפשרות פיתוח יוזמה בכל הרמות; החל מהרכב הבודד ועד לעוצבה כולה. עקרון היוזמה ישם לצורת הקרב העיקרית — שהיא ההתקפה, אולם הוא מוצא את ביטוי בכל צורות הקרב האחרות. היות ואנו משוכי נעים בחשיבותו של קיום עקרון זה להשגת נצחון בקרב, הרי שעלינו לחנך את המפקדים בכל הרמות כך, שיוכלו לקיים עקרון זה הלכה למעשה.

קיימות דרכים רבות לחינוך המפקדים לגילוי יוזמה ותושיה, והעיקריות שבהן הן בראש וראשונה החינוך במחנה, בחיי היומיום; כאשר הקצין עוסק באחזקתה של יחידת המשנה שלו, מטפל באנשיו וברכב שעליו הוא מופקד וממלא תפקידים נוספים במסגרת הגדוד. בנוסף לזה מוצא החינוך את ביטוי בשדה, כאשר הקצין נמצא בסדרות-אמונים ובתרגילים. אין דרכי חינוך אלו באות אחת על חשבון השניה, אלא האחת משלימה את השניה; וההפרדה ביניהן הנה מלאכותית למדי.

הבעיה העומדת בפנינו היא — כיצד נטפח ונחנך מפקדים זוטרים בעלי יוזמה ותושיה? ברשימה זו אתיחס לבעיה בקויה הכלליים — ואשתדל להצביע על הדרך לפתרונה.

נתון אני תחת רושמה של ההרגשה, שהמפקדים הבכירים כיום נוטים לעשות הכל בעצמם. אין הדבר נובע דוקא מתוך רצון להוכיח את יכולתם, אלא הנו תוצאה של סיבות רבות, שהעיקריות שבהן הן אלו: מפקדים ברמות מ"פ ומג"ד מתחלפים לעתים קרובות מדי ואינם מספיקים להכיר די הצורך את פקודיהם הזוטרים; קצב הטלת המשימות על המג"ד או המ"פ מלמעלה אינו מביא בחשבון מצב זה; ואילו הלחץ לביצוע כלפי מטה — גובר, בשל כך מגיע לעתים המפקד לפתרון בלתי רצוי — לביצוע רוב הדברים בעצמו, או שהנו מטיל משימות שהוגדרו על ידו

הנשק לגורם מחנך, חיובי, שהעלה את הנכונות וכושר העמידה הרוחני של הלוחמים. במרחב פעילותו הצבאית אין להסתפק בהערכת השגיו רק על פי דרגתו הצבאית, מספר היחידות עליהן פקד או מספר הקרבות בהן נצח את האויב, הגם שכל אלה הגיעו לשיאים העולים על כל האחרים בתולדות ההגנה, בהקמת הפלמ"ח ובמלחמת השחרור — שיאים שישארו בגבהם אף אם נמוד אותם גם בקנה מדה עולמי. לאמיתו של דבר חלקו בחישול הכח הצבאי ובהשגת הנצחון הנו גדול הרבה מהסכום הכללי של תפקידיו המוגדרים. אם נניח, ובצדק, כי התפתחותו הצבאית של הישוב העברי וההגנה, על כל שלוחותיה — לרבות ההתיישבות הלוך-חמת, ששמה גורם ראשי בהשגת הנצחון — הרי אין ספק כי תרומתו של יצחק להתפתחות הסטורית זו היתה מכרעת.

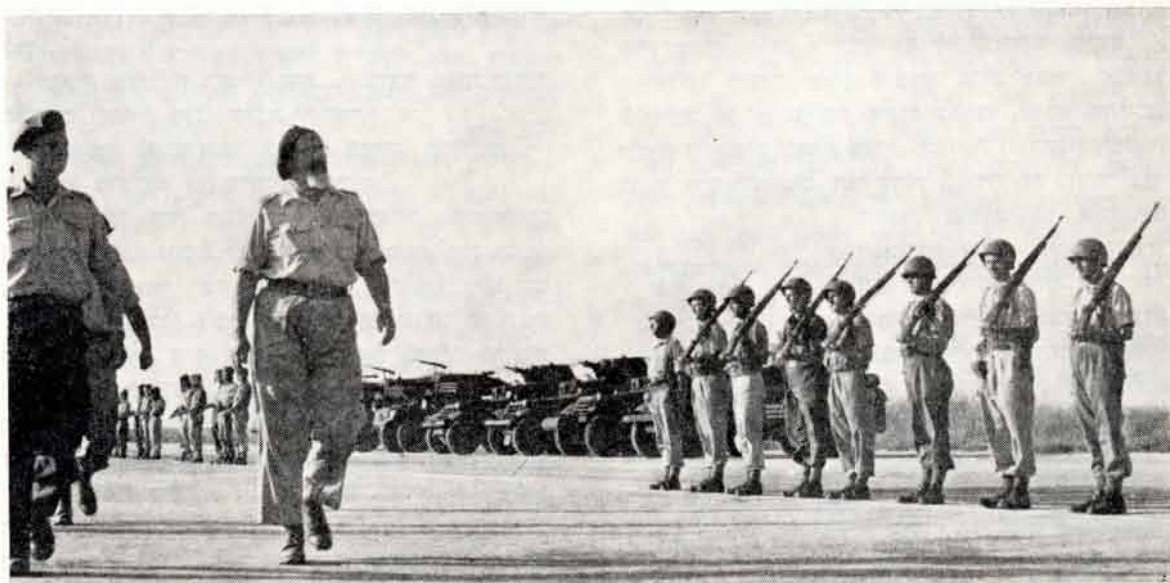
הוא היה האיש שגילה וטיפח את סגולות הלוחמה של הדור הצעיר, צברים ובני גולה. הוא שהשכיל להקים בעוד מועד דור צעיר של מפקדים אשר היוו את השלב העיקרי במערכות הגנה וצה"ל. הוא שלימד את חניכיו לחשוב ולשקול עצמאית, ולפעול בגמישות טקטית בהתאם לנסיבות הקרב ללא נוקשות שיגרתית. אינני זוכר התפתחות מקצועית מכרעת שיצחק לא היה היוזם הראשי שלה, שהרי היה לא רק מפקד מוכשר אלא הוגה דעות גדול ורחב דעת, החל מדרך פעולת הלוחם היחיד והיחידה הפרטיזנית הצעירה, ועד להפ"על ריכוזים גדולים של כח אדם, אש ושריון. הוא שעשה לנו את הלילה המטיל אימתו ליום, ואת ההר והגיא העוינים, לידידים.

במרכז ראה את האדם. "באם יהיו לנו לוחמים מעולים" היה נוהג לומר, "הרי גם אם לא נהיה מזוינים במידה מספקת נוכל לאויב ואף נזכה בנשק". לא שזלזל חלילה בערך רכישת הנשק, אדרבא, אלא

קשה להגדיר את אישיותו ואפיו של יצחק שדה בהגדרה קצרה וממצה, באשר אישיותו היתה עשירה, ותחומי התענינותו היו רבים ומגוונים מכדי הכללתם במשפט אחד. היתה זו דמות ענק המתנשאת משכמה ומעלה. דומני כי הסגולה המיוחדת אותו היא סגולת האמן שבו. יצחק היה אמן נועז במהותו, בכל הגיונותיו ומעשיו.

הוא היה אמן כחוצב, כלוחם, כסופר ומבקר, כספורטאי, ועל הכל היה אמן המגע עם האדם. להיטותו וכשרו ללמוד ולדעת היו כמעט בלתי מוגבלים. כל שנטל על עצמו לבצע עשה מתוך ידיעה מקצועית מושלמת, ואף-על-פי-כן לא היה אומן כי אם אמן. הוא השכיל תמיד לבור את הבר מהמוץ ולהעלות את עיקר המעשה — גם אם היה כרוך בעבודה אפורה וקשה — למעלת יצירה רוחנית נעלה. ככל אמן גדול שמשמית חייו היא לשרת את הכלל, כן עמד יצחק בשליחותו לשרות העם, לשרות חילו ורעיו. בכל אשר שלח ידו לעשות, ראה שליחות ולא משלוח יד וקרדום לחפור בו. תכונה זו הנחתה אותו תמיד אל מרכזי הבעירה שבחזית: כך הלך שדה אל כבוש העבודה, לענייני תרבות ואל מערכות המאבק וההגנה. השפעת הגיגיו ופעלו חרגו הרבה מתחומי האחריות הרשמית שהוטלה על כתפיו הרחבות. את השגיו בחציבה יש להעריך על פי הדחיפה החלוצית שנתן לעבודת אבן עברית, שהיתה זרה לפועל העברי במשך שנים רבות. את תרומתו התרבותית אין להעריך רק על פי מספר הרשימות והספרים שכתב והשיחות מסביב למדורה, אלא לפי עצמת השפעתו הרוחנית על אמנים ומדריכים, קשישים וצעירים ועל דור הלוחמים כולו.

סוד מיוזג הספרא והסייפא היה נהיר לו ליצחק, ובכך לא רק שמנע את בני הנעורים במגעם עם הנשק מהתדרדרות במדרון הצבאיות לשמה, אלא שעשה את

נוער, שמע!

מישהו אייִשם מחזיק את מאזני חיינו בידיו.
וכפות המאזניים עולות ויורדות, יורדות ועולות.
על הכף האחת — שואת ישראל, תקומת ישראל
ומלחמת ישראל.

ועל הכף השנייה: תככי מסחר ופוליטיקה; והת-
ככים — משקלם כבד מאד.

נוער, זכור:

בבוא השעה, השלך עצמך על כף המאזניים. השלך
עצמך בכוח ובאומץ! זה יכריע, המאזן ישתנה!
נוער, שמע!

**אלוף יצחק שדה
עשור למותו**

...בתקופת ה"מרי" הוקם אחרי מגעים מוקדמים,
מטה מתאם שייצג את ה"הגנה", אצ"ל ולח"י. ישבו
בו יצחק שדה מטעם ה"הגנה", איתן לבנה מטעם
אצ"ל ויעקב אליאב מטעם לח"י. הפגישה הקונספירטיבית
הראשונה בין שלושת הנציגים נערכה בגבעת השלושה.
על פגישה ראשונה זו עם יצחק שדה, שנועדה לקראת
פיוצן הגשרים, מספר יעקב אליאב, כיום עובד ב"בנק
ישראל": "בסידורי מחתרת מובהקים הגענו מרמת-גן
לפתח-תקוה, מקום שם החלפנו מכוניות. באחד החדרים
במשק גבעת השלושה, חכה לנו יצחק שדה, שעדיין לא
הכרנוהו. כאשר נכנסנו ופגשנו בו, שאל נציג אצ"ל בכל
הרצינות: "האם לעמוד דום?" — אבל נרגענו, כאשר
נוכחנו לדעת שהוא שופע לבביות וידידות.

פגישות נוספות, פחות מחתרטיות, נערכו בין יצחק
שדה ואנשי לח"י בשעה שהוקמה חטיבה 8, בעיצומה של
מלחמת השחרור — החטיבה המשוריינת הראשונה, שאל
שורותיה הצטרפו רוב חברי לח"י שיצאו מהמחתרת.

השקפותיו של שדה על הפקוד, על אישיות המפקד
ועל המשמעת הקולקטיבית של המעשה, יצרו רחשי אהבה
כלפיו מצד חיילי לח"י. מספר יעקב אליאב: "שדה ידע
להכיר את האדם לפני ולפנים, ידע לדלות ממנו אותם
אוצרות נפשיים אשר מביאים להתעלות ולהקרבה אצל
הפקודים... מעולם לא ראינו אותו נח, תמיד היה
מעודד את חייליו ואת המפקדים במלה של עידוד וליטוף
ובמצבים קשים ביותר היה מגיש להם את מימיתו..."

חטיבה 8 זו, אשר נוסדה אחרי "מבצע יבוס" ואשר
רשמה פרקי גבורה בתולדות מלחמת השחרור, בעיקר
ב"מבצע אסף" ובקרבות עיראק אל-סואידן וכיס-פאלוג'ה
זכתה להערכה מיוחדת גם הודות לארגונה הצבאי ולאמצעי
לחימתה, שהקנו ליצחק שדה תואר של חדשן בשטח זה.

"מבצע אסף" היה מבצע קלאסי של הכנסת חידושים
באמצעי הלחימה — זחל"מים וג'יפים. במבצע זה השתמש
שדה בפעם הראשונה בתולדות מלחמת השחרור בשיטת
"ההתקפה המקבילה" — מספר יודל, מי שהיה אז
שלישו של שדה.

הרכבת תותח על זחל"ם, הפיכת זחלים לטנקים,
ניטרול האויב על ידי פריצה לאגפיו, רכוז אש מהירה —
כל היסודות האלה, הנמצאים כיום בשמושו של צה"ל,
נוסו, הופעלו והוכיחו את יעילותם כבר אז בחטיבתו של
יצחק שדה.

שידע כי האויב יהנה תמיד מעדיפות כוח אדם ואש.
לפיכך האמין במזיגה הנפלאה של מסגרת צבאית
עממית, "הכוללת כל יהודי" מזה, ובהעלאת האיכות
הגופנית והנכונות הרוחנית של הלוחמים מזה. במזיגה
זו ראה את המפתח לנצחונם של המעטים על הרבים.
הנצחון איננו תוצאה של גאוניות מדינאים או
מצביאים יחידי סגולה, אלא פרי מאמץ קבוצי של
העם כולו. בתוך הכלל היו גם יחידים אשר הצטיינו
בתרומתם האישית למאמץ כולל זה. ואם יש יחיד בקרב
העם אשר לו מגיעה האליפות בגודל התרומה האישית
להשגת הנצחון הרי יצחק שדה ללא ספק אלוף האלופים.
יצחק הוא לא בלבד מנהיג מחונן כאבנר בן נר
או כיואב בן צרויה. הוא היה לא רק קצין גדול
ומצליח הסר לפקודה ממעל. הוא נמנה עם מחוללי
המהפכה ומלחמת העצמאות כיהודה המכבי, כבר כוכבא
בדורותיהם. כי יצחק שדה בדורנו, כחוצב, כסופר
זכיל, פילס את הדרך והוביל את אנשיו. הוא זכה
לראות את ישראל משוחררת מעול זרים, אך לא זכה
לראות את עם ישראל כחברה נטולת מעמדות, שחירות,
שויון וצדק שוררים בה כשאיפתו.

(יגאל אלון)

(מ. שגיר, "על הישמר")

ואילו את ה"דרך" יצטרך כל אחד למצוא בכוחות עצמו. ומשום כך, הבה נחנך את המפקדים הזוטרים בדרך זו מבעוד מועד.

לעתים עלינו להסתכן במידה מסוימת, ולאפשר לזוטרים גילוי יוזמה בתחום בו ניתן הדבר. נטיל עליהם משימות מנהלתיות עצמאיות במסגרת חיי המחנה או משימות מבצעיות עצמאיות בשדה, ובעיקר בתרגילים דו-צדדיים. כך נוכל להפוך את המפקד הזוטר לאישיות כנה, בעלת יוזמה ותושיה, איש אשר בשעת הצורך מודה בכשלונותיו, ויוכל ודאי להתגאות בהצלחתו.

יצירת דמות הקצין המושלם תושג על-ידי יחסי עבודה כנים ונכונים ביחידה. זאת ועוד: אל נחליף לעתים קרובות מדי מפקדים בכירים ובכך נאפשר להם לעצב דמות יחידתם.

את "הבזיונות" נוכל למנוע על-ידי הפעלת פיקוח עירני ומדריך. יתכן מאד כי אייפה ואי-שם יהיו "פנצ'רים" קטנים, אבל רק בדרך זו נוכל לטפח מפקדים לשעת קרב. הפיקוח חייב לודא שהמפקד הזוטר ירגיש שהינו שותף למשימה, יודעה עם כונת מפקדיו וישקיע את מלוא מרצו בביצוע המשימה — אולם יתריע מבעוד מועד כאשר עומדת להתבצע פעולה הנראית לו כמוטעית.

לסיכום: מלאכת הפיקוח עוסקת בבני אדם. בני אדם אוהבים שמתחסיס אליהם נכונה ומכבדים את רגשותיהם. רעיונותיהם ואת המיוחד שבהם. אין יצור אנוש שאין בו משהו מן המיוחד, שאינו מצוי אצל השני; ואצל המפקדים הצעירים על אחת כמה וכמה. לכן יש לאפשר להם להוכיח את עצמם ולא לקצץ את כנפיהם טרם למדו לעוף.

מנסיוננו שנרכש ברבות השנים. אנו חייבים לאפשר לצעירים, "לעשות" מידת מה של "בזיונות" קטנים. הנסיון המבצעי יוענק להם על-ידי כך שנסמוך עליהם. נטיל עליהם משימות מבצעיות ומנהלתיות. נפקח על הביצוע ומדי פעם נעלה אותם על דרך הישר על-ידי טפיחה על הכתף או נזיפה בארבע עיניים. איננו מתנגד למשפט ולעונש, אבל יבורך אותו המפקד הממעט להשתמש בכלים אלו או שאינו נזקק להם כלל. אצל מפקדים מסוימים הפכה שיטת העונשים לשיטת חינוך עיקרית. שיטה זו גרמה כבר לאבדן מספר ניכר של קצינים ומש"קים צעירים שבטיפול נאות יכלו להפוך, ללא כל ספק, למפקדים מושלמים. מפקד המעניש על כל צעד ושעל, מביא לכך שהפקודים לא יחונכו אלא "יאולפו"; או אז נפגוש בכאלה הפועלים רק כדי להשביע את רצון המפקד, ואינם מעוניינים לשרת את העניין בכנות. קצינים כאלה יהיו נוטים גם לדיווח כוזב, שמטרתו להציג את הנושאים בצורה "ורודה" מדי. אין צורך לתאר כאן את המגרעות הטמונות במצב כזה.

אצל רבים מן המפקדים קיימת חרדה רבה שמא לא יצליחו הצעירים בביצוע משימתם וייעשו בושות רבות מדי". לכן נוקטים הם בדרך של הכתבת השיטה לביצוע עד לפרטי פרטים ללא השארת מקום ליוזמה אפילו בתחום מצומצם ביותר למקבל הפקודה; תופעה זו מוצאת ביטוייה גם במסגרת הנהוגה כיום לפקודת מבצע. סעיף השיטה מוסר את פרטי הפרטים של דרך ביצוע המשימה — דבר שכמעט ולא ניתן להגשימו. באם נזכיר שפעם היו מסתפקים בסעיף השיטה ב"בחר בעצמך" — הרי שנוכל להגיע למסקנה כי בענין זה עברנו מקיצוניות אחת לשניה. בשדה הקרב לא יהיה מי שיפרט את ה"איך". יהיה רק מי שיאמר את ה"מה" לעשות. (וגם זה לא תמיד).

אל: אלוף דוד אלעזר, אי-שם.

דוד היקר!

זהו מכתב-פרידה, מתובל במעט עצבות, ובהרבה רגשי סיפוק. "השתחררתי" מהניס, מצה"ל בכלל, בהגיעי לגיל 49.

עמדה לי הזכות של היותי מפקדו הראשון — למעשה מקימו — של בית-הספר לשריון, וכל שירות-המילואים שלי עבר תוך יחס נפלא, כמעט מצד כולם, בנייסות השריון, וגם לי סיפוק מתמיד, והתעלות מדי לובשי את המדים.

הייתי רוצה להודות אישית לכל אחד מקציני הניס, אתם עשיתי פרקי שרות מדי פעם. אבל ארוכה הרשימה, ארוכה מאד.

החלטתי, אם-כן, לפנות אליך במכתב-פרידה זה, ולבקשך, שתמצא דרך איזו שהיא, כדי להביע רגשי תודתי — רגשי חייל ותיק, מראשוני גייסות שריון ומקים בית הספר שלהם — למולם, לכל אלה ששירתתי אתם אי-פעם.

קיבוץ מעברות

רס"ן פורת אפרים

אני מאמין

אני מבין שהחמנתי כאיש צבא לומר את ה"אני מאמין" שלי — אך למרות היותי איש מלחמה אפתח ואומר שהנני מאמין כי בארץ הזו ישכון שלום של אמת.

אינני יודע כיצד ומתי יושג השלום, אך משוכנע אני שכל שנהיה חזקים יותר יגבר הסכוי לשלום. העובדה, שבמשך 14 שנות קיומנו לא יכול היה שום אויב להגשים את אומיו נובעת מידיעתו, מהכרתו הברורה וכן מזסיונו בעבר שמצוי בידיו הכוח להגן על מדינתנו. כאיש שריון יודע אני שעוצמת השריון הנמצאת בידנו יש בה כדי להביס כל כח תוקפן ואף להעביר את שדה הקרב אל מחוץ לגבולות המדינה.

אני מאמין שההתפתחות הצפויה לנו בעשרות השנים הקרובות לא תשנה את יכולתנו זו. אמונתי בתוספת כוחנו — סמונה בעליה, שהיא היעוד והתנאי לקיומנו.

ליכודו של עם לוחם, כפי שהיה מלוכד בעתות מבחן, שמירה על תכונות הלוחם העברי כפי שהתגלו בתש"ח, בסיני ולאחרונה בנוקייב, והתפתחותם של אמצעי לחימה בעולם ואצלנו. הנם ערובה שישראל חזקה כפי שהיא יכולה להיות, לא תינתן להשמדה.

אני מאמין שיקום במדינות השכנות דור שואפי שלום, שיהיו ניחנים באומץ ובכח לנטוש את רעיונות ההשמדה העקרים ואשר לא יפקירו את גורל עמיהם לנסיון להשמיד את העם היהודי, הניצב כשגבו אל הים, והיודע להלחם. אולם עד בוא אותו יום — אין לנו דרך אחרת זולת חישול כחננו, כי כחננו הממשי הזה הוא התנאי לעתיד.

האמונות שלי אינן בבחינת תהליכים סטיכיים מחוייבי המציאות, אלא אתגר לעם אשר בחיוניותו אני מאמין — זה העם הלוחם: הלוחם באיתני הטבע, הלוחם בדכוי ובעוני, הלוחם לקידומו של האדם ואשר יידע ללחום באויביו ביו בכל עת שיירש לכך.

אני מאמין בנער הגדל בארץ, אני רואה את הנער הזה בבואו לצה"ל, אני רואה אותם נוהגים בסנקים ומפקדים עליהם, ראיתי אותם נלחמים ואני מכיר אותם מאז ימי תש"ח. אני קובע בודאות שאין מחזור נופל באיכותו מקודמו. הדופי שמגלה בהם לעתים הבקורת הוא כאין וכאפס לעומת כחם, נאמנותם, מסירותם ויכולתם.

ניתנה לי ההזדמנות לאחרונה לעמוד מקרוב על דמותם של בני נוער בכמה ארצות וצבאות, ואני יכול לומר נאמנה שבנוער כשלנו רשאי היה להתפאר כל עם.

אני מאמין ביעודו המאחד של צה"ל, שהוא כור ההיתוך לבני הגלויות ובית יוצר לכוח היהודי. מקור כחננו סמוך בהיות צבאנו צבא העם, אהוב על כל שכבותיו והמתנשא מעל לכל מחלוקת. אני משוכנע בהכרח החינוכי לשמור על דמותו זו.

אני מאמין, ואני מאמין בהכרח להאמין.

אלוף דוד אלעזר

אלה צוינו לשבח

ימים ספורים בלבד לפני פרוץ -מבצע קדש-, עוד היו הם שריונאים שמילאו בנאמנות תפקידים שונים בגדוד ובשדה — ועשו את עבודתם האפורה והרגילה.

אך בקרבות עקובים מדם ובהתמודדויות ממושכות ואכזריות הצטיינו חיילי ומפקדי שריון אלה בהולכים את הטנקים והזחל"מים, שפרצו בהם את מערכי האויב המבוצרים והמאורגנים, ותוך כדי גילוי אומץ לב ותושיה — הנחילו את הנצחון.

משתם המבצע, צוינו הם לשבח — מי על ידי הרמטכ"ל, מי על ידי מפקד פיקוד המרחב ומי על ידי מפקד הגיס.

המפקד הפצוע שהמשיך לפקד — רס"ן שמואל גורודיש

שם אמנם מערך של טנקים ותותחים, שברובם היו אפילו מוכנים להפעלה מידית, אלא שלידם לא ראה כלל וכלל חיילים. רק כשחלף על-פני המקום והלאה חזה בהם. חלקם נשא רגלים לכל עבר, ואלו יתרום רצו ישר בידים מורמות לעבר הכוחות הישראליים. מספר קילומטרים אחרי בירג'גפגפה, כשהגיעה פלוגת גורודיש לשפת כתף, ניצב הוא בפני מבחן קצר נוסף.

הסיירים שנעו לפני הפלוגה הבחינו לפתע במספר טנקים מצרים מסוג T-34 ניצבים בואדי שלמרגלות הכתף, ומתכוננים לקראת קרב. הראשון שבהם כבר צידד את תותחו ואילו באחרים נראו צותות המורידים במהירות את רשתות ההסוואה. הסיירים תפסו עמדה משמאל לטנקים של האויב ובורבמקביל, התקרב טנק של אחד המ"מים מימין, לשפת הכתף. המצב שנוצר היה מענין למדי. הטנק המצרי לא יכול היה לפגוע בטנקים הישראליים, כיון שלא ראה אותם, ואילו טנק המ"מ לא יכול אף הוא לטוח, שכן לשם ביצוע הדבר היה נאלץ לעלות עד הפסגה ולהנמיך את תותחו, ובכך עשוי היה לשמש מטרה לטנק האויב. בינתיים הפעילו הסיירים בזוקה, אולם החטיאו. טנק האויב צידד את תותחו לעברם. גורודיש הורה עתה ל"מ"מ לעלות על הפסגה ולירות. הלה מילא אחר הפקודה.

אולם פגע בטנק מכוסה רשת שניצב מאחורי הטנק הראשון (אח"כ התברר שאת הטנק הראשון פשוט לא ראה). טנק האויב צידד את תותחו שנית, הפעם לעבר הכתף, אך אראזו פגעו בו הסיירים. הוא שב וצודד אליהם את תותחו, אך ברגע זה פקד גורודיש ל"מ"מ לנסות שוב כוחו.

כשפרץ רס"ן גורודיש עם פלוגת הטנקים שלו לעבר מוצבי קוסיימה, שיער אולי כי מערכה קשה נכונה לו ולפקודיו, אך לא העלה בדמיונו כי יוענק לו ציון לשבח עבור גלוי תושיה ואומץ לב. כי אכן, כיבוש קוסיימה לא היה אלא בבחינת הקדמה לקרבות שהתחוללו לאחר מכן במשטחיו הענקיים של מדבר סיני רק עם כיבוש צומת הדרכים המובילה לאום שיחאן ולדאיקה, ידע את העומד לפניו. אמנם קרב זה לא ארך זמן רב ביותר, אלא שסיומו טמן לגורודיש הפתעה רבתה: מתחם חטיבתי אויב, שהיו בו בין השאר, גם תותחי נ"ט ופלוגת טנקים מסוג "ארצ'ר" קידם את פניו במטח פגזים בלתי פוסק. גורודיש לא היסס ועלה מיד על מוצבי האויב. פלוגתו התפרסה בשרשרת. פרצה את שרשרת שיני-הדרקון וגדרות-הבקר שחסמו את דרכה ונכנסה לקרב מגע ממושך. השעה ארכה קמעה, עם זאת לא בושש הנצחון לבוא. למרות ענני הלס הכבדים שהתערבלו בחללו של שטח הקרב, נראו לפתע החיילים המצריים כשהם נוטשים את עמדותיהם ונשקם גם יחד ונפוצים לכל רוח.

דומה היה, כי הקרב הושלם, אלא שעוד גועדו לו לגורודיש הפתעות נוספות. ממוצבים מרוחקים של האויב ניתכה במפתיע אש תופת שבעקבותיה נצטוטה הפלוגה לסגת. בפרק זמן זה, גם נחתכו מרבית האנטנות ואילו הוא עצמו נפצע בידו. גורודיש לא אמר נואש; הוא הורה על מחלקה אחת לעלות על תואי גבוה ולהעסיק משם את האויב באש, בו בזמן הצליח לדלג את הטנקים שלו, מגמה אחר מגמה, עד בואם בשלום אל מפקדת הגדוד.

למחרת היום סרב גורודיש להשלח לבית-החולים החטיבתי — אדרבא, הוא הוליך את הפלוגה לקראת משימות חדשות, לקראת כיבוש מתחמים ומחנות נוספים.

עם רדת הדמדומים, התרצה לתביעות ונלקח לבית-החולים, ברם, מקץ שעות אחדות שוב נע בראש טור הטנקים שלו, הפעם כדי להתקל בבירג'גפגפה בצות חטיבתי מצרי.

* * *

איתרע מזלו של גורודיש בבירג'גפגפה, הוא פגש

המ"מ ירה ופגע בול.

ה"קרבון" לא הסתיים בכך. אחד מהשריונאים הבחין תוך כדי הקרב בטנק נוסף, מוסוה היטב, שחנה בצלע ההר. הסירים חיסלו גם אותו, אם כי באמצעים אחרים — תת־מקלעים ורימונים.

אש התופת לא הפריעה — רס"ן משה בריל

גורודיש המשיך לנוע במהירות בואכה תעלת סואץ כשהוא "אוסף ומצרף" לפלוגתו טנקים מצריים שונים. המוכנים להפעלה. בשעות הערביים, הגיע לק"מ ה־15 מהתעלה ושם מיקם את פלוגתו. עתה נעתר סוף־סוף לפניות מפקדיו ופקודיו והוביל לבית החולים החטיבת.

דומה היה כי ההסתערות תכשל. הקליעים שבאו בזה אחר זה נחתו במדויק על הכוח המסתער. ארבעה טנקים נפגעו מיד ואחד ממפקדי המחלקות נהרג. לרוע המזל, שובש אף "קשר העין" בין הטנקים, כך שהטנק של בריל נע קדימה כשלמעשה צמוד אליו רק חל יחיד ובודד. אולם בריל לא אמר נואש. בינתים הסתפק בהכונת הנהג והתותחן אשר לפיקודו ולאור ההנחיות הנכונות שמסר, יכול היה זה האחרון לחסל מספר תותחי נ"ט ומשחית טנקים על צותותיהם. בריל הגיע עד תעלת־מים החפורה באגפו הדרומי של המוצב, חלף מעליה כשהוא מחסל תוך כדי כך עמדות נ"ט נוספות, פרץ גדר תיל טובכנית וחדר למוצב. גם כאן לא שפר עליו חלקו. מיד עם כניסתו נתקל בריל בשתי חוליות בזוקה, שאחת מהן אף ירתה בו פגז שניתז. את החוליה הראשונה חיסל המקלען בצרור ארוך ואלו השניה פשוט נדרסה מתחת לשרשראות הטנק. בינתים התברר לו לבריל, כי מצב תחמושתו רע ביותר, אע"פ כן פתח ב"קונצרט" כללי של פגזי נפיץ וח"ש נפיץ לעבר סוללות התותחים הרבות שהיו במוצב, ובו בזמן זינק אחר המצרים שהחלו לנוס, ודרס כמה מהם. בריל, שלא נמנע אף מדריסת אהלים, מתוך חשש להימצאות חיילי האויב בתוכם, הגיע לאחר זמן לא רב אל מרכז המוצב ומשם דוח אל המג"ד כי המחנה בידו.

ציון לשבח נשלח לא רק לבריל כי אם גם לפלוגה כולה, שכן, ראויה היתה הפלוגה לכך. צותות הטנקים שנפגעו לא נטשו את הטנקים אלא המשיכו להמטיר אש מתותחיהם וממקלעיהם. בחלקם הורידו מקלעים על הקרקע וחיפו משם על פריצת הטנקים; בחלקם ניהלו קרב־מגע באמצעות רימונים ותת־מקלעים, ואלו יתנם תקנו את הטנקים הפגועים תוך כדי הקרב.

"הקרב על הסכר", בסיני נתפרסם בין השריונאים בעולם. בטאונים של בתי־ספר לשריון בארצות שונות סיפרו על קרב זה, וציינוהו לשבח. היו אף שהגדירו אותו כלוחמת השריון הטובה ביותר מאז מלחמת העולם השנייה.

הערכה זו אינה מפתיעה. הקרב על הסכר הוא אפופיאה של פלוגה ומפקד שידעו לגלות אומץ לב מול משלט אויב מבוצר.

המערכה על כיבוש הסכר החלה למעשה עם טהור אבר־עגילה על־ידי הטנקים של רס"ן בריל. אך ערך את מחלקותיו מול מגדאה ובר־לחפן הסמוכים, שמהם הגיחו תכופות טנקים מצריים והנחיתו אש לעבר הכוח הישראלי, והנה נקרא אל המג"ד לקבוצת פקודות. "עליך", נאמר לו, "לכבוש את מוצב הסכר. שתיים ממחלקותיך יסתערו בפיקודך על המחנה. מחלקה שלישית תמסר לפיקוד קצין המבצעים ותהווה בסיס אש להתקפה ביחד עם פלוגה אחרת. אתה תסתייע בפלוגת הרמ"ש שתפרוץ את הכביש למוצב ותחדור מצפון לו וכן בשתי מחלקות טנקים נוספות בפיקוד יוסוף, שיחסמו את האויב מכיוון מגדאה".

דקות לאחר קבוצת הפקודות, כבר נעו שתי המח"לקות בפיקודו של בריל לעבר מוצב הסכר.

* * *

בתחילה התנהל הכל כשורה. בסיס האש ערך דו־קרב תותחים עם מוצב האויב וריתק את עיקר עוצמת האש אליו. בעוד שהמחלקות של יוסוף הצליחו להבריח את משחית הטנקים המגיחים מכיוון מגדאה, אלא שבהמשך, השתבשה דוקא דרכה של פלוגת החרמ"ש. כמה מזחלמיה יצאו מכלל שימוש על־ידי האש האיומה שהנחית האויב. חלק מהייליה נפגעו. בו בזמן גילה האויב את שתי המחלקות המסתערות בפיקודו של בריל. המצרים הרגישו כי האויב העיקרי הצפוי לו הוא דוקא זה, ומיהרו לרכז עליו את מירב תותחיהם שבמקום.

לבריל לא היתה ברירה — הוא החיש את הסתע־רותו.

גם בתום המערכה הוכיחו אנשי הפלוגה את עצמם. צוותות הטנקים הפגועים ביקשו רשות להשאר עם רכבם, וכאשר נענו בשלילה, עמסו עצמם לעייפה בארגוני פעולה, מקלעים, טלסקופים וציוד אחר. מאידך גיסא, כשהגיעו מכוניות דלק ותחמושת לאחר הקרב, קמו ללא פקודה מיוחדת, חמשו ותדלקו את הטנקים ובמהירות רבה הצליחו להכשיר מחדש שבעה טנקים פגועים.

משנערך המוצב מחדש, הפעם, כמובן, עליידי כוחות ישראליים, התברר כי עצמת אשם יכלה לבלום התקפה של עוצבת שריון גדולה. היו בו עתה, לרשות מגיניה, עם הנשק שהשאיר שם האויב, פלוגת טנקים, פלוגת משחיתי טנקים, ששה תותחי שדה בני 25 ליטראות הזורים בכינון ישיר, שבעה תותחי נ"ט בני 67 מ"מ ונשק נגד-טנקי רב, היכול לחמש גדוד חילי רגלים.

הקרבות הקשים נערכו בלילה — סגן יעקב אפשטיין

רב, שנכללו בו תותחי נ"ט ותותחי לא-ררתע צ"כיים. הכוח הישראלי לא התמקם בבית-חנוך, בהתאם לפקודה חזר לטהר את עזה. לאחר מכן המשיך בתנועה לעבר האר-יוניס, כשהפעם הוא נאלץ ללחום בקרבות ממושכים גם בלילה. מדי פעם בפעם נתקל הכוח בשדה-מוקשים או בתותחי-נ"ט, ואכן, במקרים אחדים נגרמו לו אבידות. בשעת התנועה עלה הטנק של אפשטיין עצמו על מטען מוקשים, ואפשטיין הועף באויר למרחק ניכר. למזלו לא נפגע והיה סיפק בידו לעלות על טנק אחר ולהמשיך ממנו בניהול ההתקפה שנערכה עד אור הבוקר, עד כיבוש המוצב הצפוני ביותר.

כשכבש הגנרל אלנבי את המוצב הגדול עלי מונטאר שליד עזה, איבד בקרב זה 300 חייליו. כשהסתער על מוצב זה ב-1956 סגן יעקב אפשטיין (ג'ק), ניצל מקרבנות רבים. עובדה זו אולי לא שמשה גורם מכריע בציון לשבח שקיבל, אבל יש בה כדי לרמוז על יכולתו וכשרונו של קצין-שריון זה.

סגן יעקב אפשטיין, שמונה כמפקד כוח חוד, פרץ לעבר עזה ומוצביה השכנים. בנהלו קרב קשה ואכזרי נגד חיילים וקצינים מצריים. כוח זה הצליח לטהר את המוצבים השונים שליד עזה, כולל העיר עצמה ואף לכבוש את בית-חנוך, שהנחיתה משך ימי הקרבות האחרונים לעבר הכוחות הישראליים אש חזקה מנשק

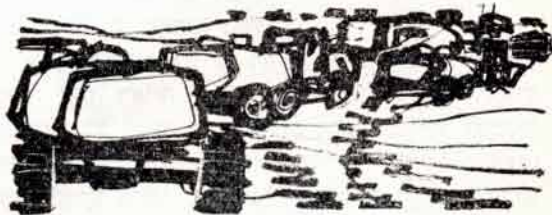
ההספקה הגיעה בזמן — רס"ן שמשון צלניקר

במערכת סיני ידע רס"ן צלניקר וחבר הקצינים שבאגף אפסנאות לנהל נכונה את תובלת הדרג הלוחם והתספוקת הכללית לכוחות השריון.

למרות הקשיים הרבים הכרוכים בביצוע תפקידים אלו, קשיים הנוצרים מאליהם תוך כדי קרב נייד, — לא אירעה כמעט תקלה. קציני האפסנאות בפקודו של רס"ן צלניקר לא טעו בהערכת מצב האפסנאות והדביקו את קצב התנועה המהיר של צה"ל.

שיירות רבות של רכב קל, המורכבות ממשאיות צבאיות ואזרחיות, הובילו בתמידות נשק ותחמושת אל הטנקים שבחזית ועל ידי כך, אפשרו להם כושר תנועה ועוצמת אש יעילים.

הטנק יכול לשמש כוח מחץ, אולם הטנק יכול להיות גם מפלצת חסרת חיים, אם לא יקבל בעתו הספקה מתאימה של דלק ותחמושת. תולדות המלחמה יודעות להצביע על מקרים מעין אלה כמעט בכל המלחמות המודרניות.

הידע המוגבל בחבלה לא הכשיל — סג"מ אורי אלפרסון

זינק אורי לעברו, ובעזרת מספר אנשי מלואים שהועמדו לפקודתו הצליח לפנות שמונה מחסומי מוקשים מסוכנים ואיפשר את פריצת כוח השריון. עם סיום הקרב, התברר כי היו לו לאורי רק מושגים קלושים בכל הכרוך בחבלה.

בשעתו, כשפסק אחד ממפקדיו הגבוהים של צה"ל את האמרה על כיבוש האר-יוניס: „בזכות כמה מטורי פים ועוד כמה דברים ביצענו את המשימה“ — ודאי התכון למצוין לשבח, סג"מ אורי אלפרסון.

אורי, כיום חבר משק מעין-ברוך ולשעבר קצין חרמ"ש, התנדב תוך כדי הקרב למשימה שלכאורה נראתה בלתי-ניתנת לביצוע — אלולא נחון מבצעה באומץ לב ובקור רוח.

כשנפצע קצין החבלה של הטור הממונע בשעה שהטור נתקל בשדה מוקשים מאורגן, הופיע אורי בפני המפקד וברשותו נטל על עצמו את הכשרת הדרך. למרות האש האיומה שנתכה על ידי האויב

במצבו הבישי, כבר התקרבו אל הטנק, אך יעקב זימן להם הפתעה בלתי-נעימה. הוא וצוות הטנק שלו הפעילו נגדם את תת-המקלעים שהיו ברשותם, השליכו עליהם רמונים ונוסף על אלה — רמסום בשרשראות הטנק.

משניצב אחד הטנקים הפורצים לעבר משלט הסכר ממש על-פי מוצב אויב, כשכל כלי-הירי שלו משותקים. דומה היה כי מיד יבוא קצו. אולם — טנק חדל-אונים זה לא נפגע כלל וכלל. שפר מזלו ופקד עליו, רב"ט אמיץ-לב ובעל-תושיה בשם: יעקב מאיה.

יעקב, שעבר את טבילת האש הראשונה שלו יום לפני "מפגש" זה, הצליח בו ביום להוציא מכלל פעולה שני טנקים, שלשה ג'יפים וארבע משאיות של האויב. עם רדת הלילה, הוא הסתער לפי פקודת מפקדו, רס"ן בריל, על משלט הסכר, אך אז התברר לו לפתע כי חלו מעצורים בתותח ובמקלעים ובנוסף על-כך פסקו מלפעול הקשר הפנימי וההיצוני, המצרים, שהבחינו המשרטטת שהפכה לקשרית — רב"ט רוג'י להר

נטלה בידה את המקרופון והעבירה את הפקודה. למרות האש הקטלנית שנורתה על-ידי מוצבי האויב ולמרות שחזתה כמו עיניה בנפול לוחמים משני הצדדים, המשיכה רוג'י להעביר פקודות שונות, לכון תגבורות, לפעול לתיאום בין מפקדי הכוחות ואף להודיע בסיום הקרב את פקודת הפסקת אש.

בשעה 0200 אחר הצות נצטווה רוג'י לעזוב מיד את החזית ולחזור לעורף, אך ביום המחרת היא הופיעה שוב בקו הקדמי, אם כי הפעם בתפקיד של משרטטת. היה זה תנאי עליו עמדו מפקדיה של רוג'י בכל תוקף, כאשר נעתרו להפצרותיה להחזירה לחזית.

הטנק שנפגע הוכשר בקרב — רב"ט שלמה ארבל

משלט הסכר, עליו הסתער קודם לכן הטנק, שלמה עצמה, שנשאר בטנק עם התותחן, הצליח במשך זמן קצר להנחית על מוצבי האויב ארבעים ושמונה פגזים, בנוסף על אש מקלעים יעילה.

תוך כדי הקרב הוכיח שלמה את עצמו פעם נוספת. כשגודע לו כי מפקד מחלקה נהרג והטנק שלו נותר ללא מפקד, נטל שלמה את האחריות על אנשי צוותו. הוא הורה גם להם לבצע פעולה רגלית דרך הפתחים ולאחר מכן, מתוך מגמה להכשיר את הטנק הפגוע בעזרת השריונאים שלא השתתפו בפעולות הרגליות — הציב את טנק המ"מ כך שחסה עליהם מפני אש האויב.

תוך עשרים דקות בלבד היה הטנק הפגוע נכון שוב להתנעה.

לפי דברי בריגדיר-גנרל א. ל. ס. מרשל, בין הנשים שהשתתפו בקרבות ואף הכריעו גורלם, שמור מקום מיוחד לבחורה ישראלית מצוינת-לשבת בשם: רוג'י להר. מרשל מוסיף ואומר בספרו: "נצחון בסני" ("Victory in Sinai") כי למעשה רב"טית רוג'י היא האשה היחידה אשר פקדה בפועל על שתי יחידות שריון וכתוצאה מכך הביאה לנצחון חשוב באחת המערכות של "מבצע קדש".

רוג'י, כיום עקרת בית ולשעבר משרטטת בענף מודיעין, לא תארה לעצמה כי ידע מוגבל למדי בהפעלת מכשיר קשר, ידע אשר אותו רכשה רק מתוך סקרנות, יסייע רבות בביצוע משימה קרבית קשה. רוג'י, שישבה בזחל המודיעין בעת ההתקפה על הסכר, לא מילאה מלכתחילה כל תפקיד המתיחס לקשר, גם כאשר הפך זחל זה, לפי הוראה מגבוה, לזחל פיקוד המשתייך לשתי המחלקות ששימשו כ"בסיס-אש", המשיכה רוג'י בעבודתה הרגילה, ברם, כשהתחולל הקרב בכל עוזו, הגיעה שעתה הגדולה. רוג'י ששמעה לפתע את המשדר משגר הוראה כי על "בסיס האש" להפסיק את אש הסיוע ולהצטרף אל הכוח המסתער,

פגז חודר שריון שפגע בזחל הטנק והוציאו מכלל תנועה וששת פגזי הנפץ שהתנפצו על אגפי הטנק וחזיתו, לא אפשרו למצוין לשבת, רב"ט שלמה ארבל, אלא ברירה אחת: לבצע פעולה רגלית דרך הפתחים. בהתאם להנחיותיו של שלמה, נטלו עמם הנהג המקלען והטנק-קשר את נשקם האישי ואת כל הציוד הדרוש לפעולה רגלית ויצאו בעד פתח ההצלה, משהגיעו עד למרחק של 40 מטר מהטנק הפגוע, תפסו עמדה ומיד החלו להמטיר צרורות אש לעבר

אומץ לב, ויכולת הנחו נועשי ידיהם

טוראי שלמה אלמני

כאשר התקרבה מחלקת זחלים למשטרת עזה, נפתחה עליה לפתע אש אשר פגעה במפקדי המחלקה שנסעו בזחל הראשון. אלמני, שנהג באחד הזחלים, לא איבד את עשתונותו ובגלותו יכולת רבה, דילג את כל הזחלים מטוח האש.

רב"ט דוד ארמוני

ביום רביעי למבצע סיני נתקל זחל בפיקודו של רב"ט ארמוני בחולית אויב. רב"ט ארמוני נפצע בשתי ידיו מפצצת בזוקה, אך הוביל את כיתתו אל החוליה ופיקד עליה עד שחוסל אחרון החיילים המצריים. רק עם תום הקרם חבש את עצמו.

טוראי פנחס ליבוביץ

כאשר סיכנה עמדת אויב את התקדמות מחלקתו של פנחס ליבוביץ לעבר אבירעגילה, הסתער הוא עליה ללא פקודה מפורשת, וחסל אותה ברימוני.

רב"ט שלמה עודד

למרות היות עודד מפקד כיתה, נטל על עצמו בקרב על עזה גם תפקיד של מקלען-זחל כאשר המקלען הקבוע נפגע. משך כל הקרב הנחה את הכיתה, ולמרות שנפצע בעצמו לא הרפה מתפקידו עד תום.

טוראי שמעון קרץ

בשעת קרב על מוצב אויב איבדה כיתתו של נהג זחל שמשון קרץ כל קשר עם המחלקה. שמעון הסתער בראש חיילי הזחל על המוצב וחסלו.

טוראי יוסף ברמן

בקרב רפיח, כאשר נמצאה היחידה עליה נמנה יוסף ברמן תחת אש מרגמות קטלנית, התקדם הוא בעקבות מפקדו, שצעד בשדה פתוח, ולמרות הפצרוי תיו חפר לו שוחות אשר מהם יכול היה לנהל את הקרב ולהשתלט על היחידה.

סמל משה חיימוב

בתור חובש מחלקתי קרבי, גילה משה חיימוב אומץ לב וזימה רבה. תוך כדי קרב טיפל ופינה פצועים רבים והציל בפעולתו זו חיי לוחמים.

טוראי נתן ברנן

בזמן קרב על משלט אויב, נפגעו מספר זחלים של מחלקתו ומספר לוחמים נפצעו. תחת אש קטלנית חילץ נתן ברנן את כל הפצועים, ומשסיים את הפנוי הצטרף שוב לפלוגתו.

טוראי ויקטור קלבו

בהיותו בתפקיד של חובש פלוגתי, מילא ויקטור קלבו את תפקידו ביעילות ובקור רוח. למרות שנורתה עליו אש עזה, הצליח להציל חיי לוחמים.

טוראי ישי קרן

כאשר נפגעה מערכת הזחלים בטנק שלו, חשף ישי קרן את עצמו לאש האויב ובעזרת המקלען הכי שיר את הטנק שוב לפעולה.

טוראי אברהם מוסקוביץ

בשעת המערכה על עזה, נשמט מידי מקלען צות זחל, רימון עם נצרה פתוחה, וזאת כתוצאה מפגיעה בידו באותו רגע. אברהם מוסקוביץ לא איבד את קור רוחו ובמהירות נטל את הרימון מרצפת הזחל והשליכו לעבר האויב.

טוראי מאיר אדלר

בעת התקפה, כאשר נפצע מטילון בזוקה מספר אחד, נטל מאיר אדלר את נשק הפצוע לידו וחסל עמדת אויב אשר הסמה את התקדמות כיתתו.

רב"ט יונה סטמבלר, רב"ט אהרן טינברגר ורב"ט דב צברי בשמשם כחולית ליווי לחבורת פיקוד קדמי נקלעו עם הגייפ הפתוח בו נסעו לתוך טוח האש של האויב. עם קבלת הפקודה לסייע בפנוי פצועים מהשטח הנש" לט באש, נע הגייפ שלהם ראשון. הם אספו בשדה מספר פצועים וחבשו אותם ולאחר שהעבירו אותם לתחנת האיסוף, חזרו לתפקידם הקודם.

סגן יצחק פרנק

יצחק שנע בראש מחלקת החוד לאורך מרבית הציר שבין משלטי רפיח ומשלטי קנטרה, גילה העזה ואומץ-לב יוצאים מגדר הרגיל. בקצב מהיר ותוך התעלמות מאש האויב, חיסל יצחק פרנק כמו ידיו קני התנגדות רבים.

רב"ט יעקב קולמן

בקרב על אבירעגילה, פינה יעקב קולמן פצועים רבים, למרות אש קטלנית שנורתה עליו.

סגן אורי הראל

תוך כדי הקרב על אבירעגילה, נפצע אורי הראל אנושות. למרות זאת לא נטש את מחלקתו והמשיך לפקד עליה עד שהמקום נכבש.

עשו מלאכתם בנאמנות

רב"ט דב שפיגל

כמכונאי טנקים, גילה דב שפיגל מסירות יוצאת מן הכלל וביצע את עבודתו במהירות וביעילות. למרות היותו שרוי במתח מתמיד, הן בימי המבצע והן בחודש שקדם לו, לא התלונן ושימש דוגמא בהתנהגותו. חלק רב לו בהעמדת הרכב ובכוננותו לקרב.

רב"ט חיים מרקו

כמכונאי זחל"מים התנדב חיים מרקו לבצע תיקוני טנקים, וגילה בפעולתו זאת מסירות ויעילות יוצאים מן הכלל.

סגנת שריון

גם לפני הקרב וגם בעת הקרב הכשירה הסדנה רכב שריון רב. למרות העומס הרב, העמידה טנקים רבים שהופעלו בהצלחה בקרבות סיני.

כתב: יוסף פרנקל

פנטזיה מאובקת

כחום היום, ב-0800 בבקר,

בדיוק בשעה בה צריכה הפלוגה לנוע בשדרת-מסע לקראת קרבי-האימים המסכם, מתהפך מוסקוביץ' מתחת לשרמן בחניון הפלוגתי הדומם. הלה דופק את ראשו בבוגי לא בכונה, ודוחה על כרסו של תעיוזי די בכונה, ולו רק משום גמישותה הרבה של זו, לפחות ביחס למצעו הקודם. הפגזשה עם הבוגי מספקת לו את התירוץ לשאול בפעם השלוש מאות בבוקר זה, מיהו אותו בן-פקועה שהחליט להחרירו משנתו דוקא ב-אמצע הלילה!!!

לתעיוזי אין תשובה מדויקת על כך. אולם העובדה שמישהו מעירו משנתו, מוציאה לחלל מכלול קללות מצריות, המפריעות מאד לבן-גיגי בקריאת אוסף-ההרפתקאות-בלירה שהצליח לזנוב בעת מהומת-הבקר בחוליה הטכנית. בן-גיגי — אגב תנועת יאוש הנועדת להשתיק מזמורי מצריים אלה — מגלה את ליוזר המ"מ (שלרע המזל משתיך לצות דנן), מדלג מזהל"ם מעלה תימרות אבק, ומנסה עוד מרחוק לעניין את הצות המנומנם בצרכי הצבא החופים, המתבטאים ברגע זה בקיפול הרשת ואיפוס-כונות.

„מה פתאם איפוס-כונות?!“ — נענה לו בן-גיגי בשאגה בלתי צפויה ומוסיף תנועת-שאלה רחבה, זו מתקצרת במקצת בעקב מיקומו של תעיוזי, וחבטה זו כבר בכלל מוציאה אותו מדעתו ומשנתו.

ליוזר — היודע מנסיון שאם ישטוף בפקודות את הצות כבר בבקר, תגמול לו הכנופיה בהתאם במשך התרגיל — ניגש להסברת ההוראות משל עבר קורס עובדות-סוציאליות או קורס גננות, ההסבר מתמיה מאוד את מוסקוביץ'. הלו סבור, שאם כבר נותנים סיוע קרוב לחרמ"ש, אזי כדאי יותר לעשות זאת „עלייבש“, במקום לסמוך על איפוס כונות ותוחן מפוקפק כמו בן-גיגי. בן-גיגי, תוך התעלמות מהקומפלימנט, מסכים עמו בכל לב. יתר אנשי הצות מתיחסים יותר אל מועד קיפול הרשת, ולאחר שליזור מורדא שהכל יעשה „תיכף“, פונה והולך ליתר הטנקים שבמחלקה. השלוה חוזרת ל„זלמן 3“, מרגע זה ואילך מתחילים לספור את הדקות המתוקות-מכל. לאחר שתעיוזי, ניס-ולא-ניס, סופר שתים-עשרה כאלה, הוא מחליט להציע למוסקוביץ' שיבצע איוו מחוה חלוצית, ויצא כבר מן המלונה הקרירה, במטרה להתחיל לעשות משהו היום.

מוסקוביץ', שהחלוציות אינה רחוקה ממנו, מאחר שלפי

טענתו „הלך לנהוג בדרך“ עוד לפני ששילמו שם מה שמשלמים“, וגם כיום, בגיל 32, עדיין מושך בעול בקו 63 „לא רק בעד כסף“, מחליט באמת לצאת. הרי ממילא הוא צריך לעשות „דבר קטן“. עם צאתו מגיע משבררו חם המביא את תעיוזי להרגשה מזופתת. זו מניעה אותו לצאת, ומשום מה דוקא בכיוון ההפוך. בכל כובד גופו, שבגיל 29 הגיע למטרת-שעים באורך ותשעים-ושבעה במשקל, עולה על דלפון כמו בן-גיגי, המגיע בקושי לחמישים אחוז ממיר דותיה, לבן-גיגי זה, בן-הזקונים של הצות (27, 5 ילדים), לא נותרת ברירה — דוחף את אברמליה, ושניהם מסתבכים קצת ברשת, ויוצאים לאויר העולם אגב מכת-דכאון (בעלת סממנים דומים למכת שמש), משום הטמפרטורה המרקיעה שחקים.

40 דקות לאחר שקפץ מהזחל"ם,

חש עצמו ליוזר כבר מזל בראותו את אוסף הטנקים שלו ערום ומאובק, ואת הצותות מתגלגלים במורד לכיוון המוסד המרכזי בפלוגה, כשכל צות מקיים דיון מתוח בדבר התור לשימוש במסטינג היחיד שמישהו הואיל לשלפו מעמקי הטנק.

אלמוזלינו, מותיקי טבחי מלון „המלך דוד“ והפלוגה, מנהל את ה„סלף-סרוויז“ בגערות למהדרין, ביחוד לאלה העושים נסיונות כלשהם בכיוון סילוק חלק מאדמת המולדת מתוך ערמת-הקלוריות-המחושבת-מלמעלה שלהם; אך לשא-גותיו התרגלו כבר מיטב המג"דים בשריון (בזמן שהיו עוד קטנים, ולגבי אלמוזלינו איש מהם עדיין לא עלה לגדולה), ומה שנוגע לאחרים, הרי הם ממילא אדישים לחלוטין בכבשן זה — עד לרגע שאלמוזלינו פוחד בהנף אחד את ארגו הקרחה של השק"ם.

או אז מתלקח הקרב, בתחילתו הרי זה סתם תהליך של „כל דאלים גבר“, אולם לאחר מכן משכיל כל צות לשלוח את בריונו, ואז הופך הענין ל„כל דאלים שבגברים גבר“, הלקחים וההשגים הנדרשים בטופס אבדן ציוד ממולאים ע"י אלמוזלינו כיאות, וחלה, מתוך סיפוק נפשי גמור, מוסיף ש„כל הפלוגה תשלם, כדי שידעו בפעם הבאה“ — מימרה עליה הוא חוזר בתדירות של אחת ליומיים בערך — תלוי בתדירות הופעות השק"ם.

לעת הצהררים מתחילה כבר הפלוגה להכנס ל„שדרת מסע“ — אותו מונח שהומצא לצורך הגדרת מחסומי אבק

שליוס וחזקים ממנו. לא נשארה לו ברירה, אלא להחליץ דרך הבוגיס. זאת עשה תוך פיתולים מפליאים, שלו היה מבצע רק חלק קטן מהם בעת הטיפולים, היה חוסך התרג"זויות ומהומות רבות.

בהשתרבות האחרונה קרע את החולצה, קפץ על רגליו ופתח בריצה מטורפת לעבר ההליקופטר. בדרך איגף זהל"ם או שניים שבלמו בצוחה, הדף מדרכו שני סיירים שעמדו ועשו צרכיהם בשקט, ותוך הגברת מהירות השיוט שלו התקרב למחסום שנראה בלתי עביר — הוא טור האמאכסיס הצפוף, רק פרצה אחת היתה בו, וזו מלאה באנשי קבוצה ד', שטרפו קלפיהם בלי שים לב לעומד להתרגש עליהם. פורמן שעט למולם, והספיק לשאוג: „פור זיכטיק“ לפני שקפץ למרומים, נתלה ביד על קנה התותח, המשיך בתנופה נוסח טרזן לעברה השני של הקבוצה, ונחת ברעש אימים על קופסת מנות קרב שנמעכה לגמרי, בעוד כל החבורה שרוצה על הקרקע רטובה מזעה קרירה, פלדמן נשבע באלהים ששמע את שריקת רגליו של פורמן סנטימטר מאזנו, על כל פנים, לאחר ביצוע סלטה קטנה, בה השאיר חלק ממכנסיו על הארץ, המשיך פורמן לעבר מטרות בריצה נוראית שניכרה בה כבר צליעה קלה, ולאחר 50 מטר נוספים נכנס עם כל התנופה בחומת האדם שנוצרה ע"י דומיו שהקדימוהו, הדר מספר שכבות ונתקע באמצע כשהוא רואה רק פיסת רקיע מעל, ומייבב בפעם המאה אלף על גידולו שפסק כליל במטר ששים וארבעה.

על החלק השני נמנה גם פלישמן יעקב, בעל חנות גלנטריה ברמלה ומפקד טנק בחטיבה, הגובה 160 ס"מ, משקל 87 ק"ג, חבוש כובע ג'וקי של בנו, חולצתו פתוחה כתמיד, ומגלה בטנון רך ושעיר המשתפל מעבר להגורה, הפרט המענין בפני האבטיח שלו, הוא משקפי שמש ענקיות הנשענות על שתי נקודות בלבד: האוזן הימנית והאף הקטן והשמן, מאחר שהזרוע השמאלית נשברה עוד ביום הראשון של הסידרה, כל המטען הזה נסוג כמה מטרים מהשרמן שלו, ואחר התקרב במהירות תוך ביצוע זינוק ברגע הנכון כלפי אחורי הטנק, המבצע נכשל, ופלישמן יעקב החל לטפס אט-אט, שיבר אחר שיבר, משהגיע למעלה נוטה זעה, יישר את משקפי השמש שכיסו מחצית מפרצופו, הקריב את המשקפת לעיניו וגילה לא יותר מאשר חומת האדם שכללה כבר את מיודענו פורמן.

מוסקוביץ שימש דוגמא מובהקת לאוכלוסיה של החלק השלישי, אולם העובדה שתזוזת הצל אילצה אותו לשנות את תנוחתו כל הצי שעה בערך, ממש טמטמה אותו, על החלק הרביעי נמנה בין היתר כל הצות של שלוימה, פרט לשלוימה עצמו, יצורים אלה היו שטופים בטריפת

מתקדמים באטיות מדכדכת, כשכל אחד מבעליהי בטנק מכין עצמו לקראת מכה זו. בטנק של לייזר כלול בקבוצה זו גם אוסף מצוי של נמלים נביות, הטנק של שלוימה — קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו: זו כוללת בין היתר מספר חרדונים, מקקים ושאר מיני שפיפונים ונחשים שנאספו ע"י איזה חובב-טבע היושב שם בצריח, הלז לא שם ליבו לתאנת הזלילה של דרדקיו, ולקראת סיום התרגיל נותרת רק מחציתם, המחצית השבעה כמובן. תעיוז עדיין שם ליבו למה שנעשה לפניו, ונוהג בעדינות יחסית, כרגיל אצלו בדקות הנסיעה הראשונות. מוסקוביץ מתעסק במרתפו — שהפך למאגר מזון ושאר פיצ'פסק של הצות ב"סידורים פרטיים". לסוף סוגר הוא מרצונו הטוב את מדפו, ומתפרש לנמנום תוך שליחת נשיקה לאותו מתכנן „שרמנים“ חביב, שמוחו הגאוני עיצב מירבץ כזה בכלי מלחמה, הקורץ לכל יושב קרנות ועובר בטל באשר הוא שם.

בצריח מנסה לייזר לברר, בהצלחה אפסית, אילו מהריקות וצפצופי האוזניות מכוונים אליו, בן-גיגי מחליץ עצמו מציר נוקו ומשרבב חרטומו החוצה אגב מחיצת קורקבנו של לייזר, אברמלה משתרע על החלק השמאלי של הצריח מתוך כוונה להגיע לאיזה מערך מנוחה מתקבל על הדעת, ותוך כדי גלגול מצד לצד שומע אומרים בקשר „הרמטכ"ל צריך להגיע“, מבט חטוף על השממה שמסביב מוכיח שהשמור עה גם הפעם חסרת שחר.

צריחה צורמנית בקשר עוצרת את השרדה, ברובה לפחות, אצל זילברשטיין, כרגיל, קשר-חוץ לא פועל, דבר שגורם כמעט להעמסת הטנק שלו על גבי קודמו, משמתפזר האבק, סרה הרגשת היתמות מהפלוגה, מתברר שהיא רובצת באמצע מערך עצום של כלי רכב מכל המינים, ערוכים בטורים לפי מוצאם וצורתם: שרמנים מפלוגת „זלמן“ לחוד וחל"מים מפלוגת „קלמן“ לחוד, ארטילריה לחוד ואמאכסיס לחוד, פלוגת הנדסה לחוד, ולגמרי לחוד חבורות השופטים והצופים למיניהם, כל העצמה הזו מרשימה רק את החבורה האחרונה, ואילו מרבית אנשי הצוותות צוללים מיד לתחתית הטנקים להינות מהצל ולהתפלש מעט בעפר.

מיישה מלמד, רס"פ עוד מימי 48, נוטל על עצמו את תאור מהלך העניינים מכאן והלאה, אגב טיגון צ'יפס ב"קפה מסעדה" שלו ביפו, „שבועיים אחר הרעש“.

הליקופטר בודד הופיע מעל,

וכשמוישה שאל עצמו מה ענין

לחיל האוויר במלחמה זו, קמה הזעקה: „הרמטכ"ל מגיע“.

רק נגע ההליקופטר באדמה הטובה, התחלקה החטיבה מבחינה מנהלתית ל-4 חלקים:

- א. אלה שרצו כמטורפים לראות את הרמטכ"ל מקרוב.
- ב. אלה שזינקו לצריח והסתכלו עליו משם במשקפות.
- ג. אלה שהמשיכו לנמנם.
- ד. אלה שהחלו לשחק קלפים על גפרורים.

על הקבוצה הראשונה נמנה גם פורמן, יהודי קטן ושמן, שמתחילה לא קלט את משמעות השמועה, אולם כשזו חדרה למוחו, ניסה לזנק מתחת לשרמן, אך נהדף מיד חזרה ע"י

קלפים וחלוקת גפרורים בכל תנאים שהם, והצריח שלהם היה משול לקוינו גמור גם בעת קרבות ומתיחות-ישרא, לא כל שכן בעתות שלווה כאלה, ובחום של 40 מעלות בלבד. שליומה שאל עצמו לא פעם: אם ניתן בכלל למצוא צות מגובש יותר מזה, לפחות במה שנוגע למפעלי הזארד וכיו"ב. הוא עצמו פותח כל פעם מחדש בסדרת העויות למראה צותו שטוף הוימה, וכל ילד בקיבוצו נד לו בראשו על שגפל ישר לעולם התחתון של הגדוד. העובדה שעולם זה כלל מזכיר הסתדרות בעיירת-פיתוח, פקיד בכיר למחצה בחברת החש"מל, נהג "אגד" ומוביל בשר, לא שינתה במאום את הלך רוחו. ההבורה ישבה בשלוח סטואית והמשיכה בעיסוקה, תוך החלפת מקומות תדירה, מאחר שהיה מקום בצל רק לשניים, היו השניים האחרים משתזפים ומתאדים, התזוזות התדירות נוצלו להצצות וחילופי קללות הדדיות, עד שבא פורמן והחל לתאר חיותיו עוד מרחוק אנב צליעה, סיפר איך ראה את כל ה"גדולים" ושהוא מריח מלחמה ממשית, אף שראה את הגב הגדול שהסתיר לו הכל והריח רק את הוצה המעורבת בגריזו שליו.

עוד הוא מקשקש, ולייזר הופיע בהצעה לעלות על הרכב, ועד שהרעיון עבר את כל שלבי הקליטה וההוצאה לפועל הרגילים, נשמעו כבר מניעים מטרטרים, וטור האמאכסים נעלם בענן אבק.

— — — עד כאן מוישה מלמד.

כ-10 דקות מתקדמת השדרה

בעצלתיים, תוך שהיא נכנסת למישור עצום ממדים, שבקצהו הרחוק מתרומם רכס גבעות, ודרך מלבינה מתפתלת ביניהן, הקשר מטרטרי יותר ויותר, ובין שאר אמריית-השפר הנש"מעים מתוכו, נקלטת הפקודה להתפרס. תעיו מגביר מהי"רית והטנק משתלב בהרמוניה הכללית, כשמאופק עד אופק נראים טנקים דוהרים מעלי תמרות אבק, המישור הופך את ההתקדמות לטיסה אופקית, כשתעיו עומד בכל כובדו על הגז וגורם למנוע להפגין את כל אונו אנב רעש מהריד, אליו נוסף להגם של שאר בנימינו, ולאחר שתעיו זה משמיע גם את ציוצי הסירנה הערבים שלו, פותחת כל הפלוגה בזמירות דומות, והמקום הופך לחרדת אלהים.

אז מתגלה האוביקט.

ללא שהיות לוקח אברמלה את הפיקוד לידיו, וצויהה בקשריפנים: "נהג ימינה — בסדר — היישר על הצלם!" מאפשרת לתעיו לאכן מיד את המטרה, והלז שועט עליה ברכבו המאיים, הצלם, איש יומן "כרמל" מתגלה כגבר שבגברים, הקורא מיד את הקרב, ומפעיל את נשקו ככינון ישיר מול הטנק המתקרב, זה כבר מניע את

אברמלה לזנק מהוץ לצריח, להתיישב על המדף עם רגל אחת על הצריח ואחת על מדוכות העשן, יד אחת על המותן והשנייה על ה"0.5", לתקן את ההופעה האומללה, לוקוף את הגב ולהעיף מבט מזלזל בלתי פוסק לתוך המצלמה, לייזר מזדקף גם הוא, מרים את משקפי האבק למצחו, ומקריב לעיניו משקפת ענקית (שסחב כנראה אצל הסיירים, "עד סוף התרגיל") — משל אפשר לראות משהו במשקפת בזמן תנועה מטורפת כזו. עכ"פ הרושם מתקבל, ורק בן-גיגי מקלקל את ההופעה ע"י שירבוב מחצית גולגלתו החוצה כדי ש"יראו גם אותי", תעיו מוציא יד אחת החוצה מעשה נהג'מונית (הרי כזה הוא במציאות!), ומסקוביץ' פותח מיד את מדפו ומגנפף לצלם בתנועת "פייג" ושאר תנועות גסות, שרק לפני שבועיים גרמו לכליאת בנו במק"לחת לחצי יום.

הצלם ממשיך במלאכתו בשלוח גמורה, וכשהטנק כמעט נוגע בו, פוסע הברנש מספר צעדים לאחור ולצד, וממשיך לצלם את הטנק הדוהר על פניו, הצות יוצא מכליו:

"מחליפים את הפתיחה של יומן פוקס!" — שואב מוסקוביץ'.

"בשבוע הבא באים לראות את הוימון!" — מחזיר בן-גיגי בצעקה.

"יום שני במוגרבי!" — צווח לייזר.

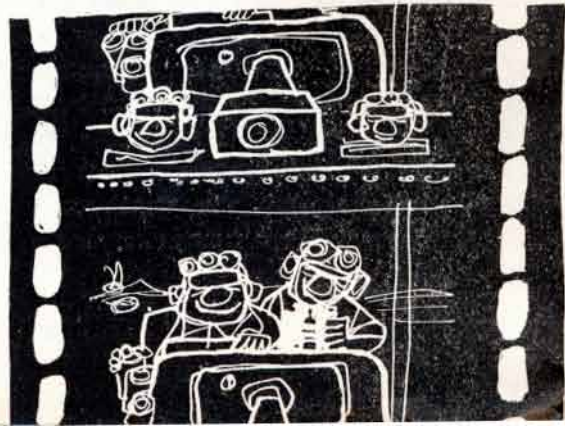
"ביום שלישי!" — מכניס תעיו את ראשו לצריח ומוסיף תנועות אתראה.

אברמלה מנסה להשיג הסדר כלשהו, אך בו ברגע מת"רומם 40 סנטים מעל המדף וחוזר וצולל לעומקי הצריח, לאחר שהטנק חולף על פני תלולית ונבלם תוך דימום מנוע, מאחר שתעיו עוזב את הגז בבהלה, והוץ מזה גם נדמה לו, לתעיו, שאזנו נקטפה לגמרי. לייזר משתטח במלוא קומתו על הצריח עד שרואה את בן-גיגי מצידו השני של הטלסקופ, מטיח את ראשו באותו מכשיר עצמו, ענן האבק משיג את הטנק הדומם, וממלא את הצריח עד כי לא נראה דבר, ורק מוסקוביץ' משמיע צעקות שנועדו לברר אם יש עדיין מישהו נושם במפלצת הדוממת, כולם נענים בחירחורי תשובה, תוך קללות והסברים שלא יודעים בדיוק מה קרה כי לא רואים שום דבר, רק מרגישים כאבים, "זרמים", חיתוכים ושאר פגעים.

לייזר מתרומם כשכל גופו דואב עליו, ומגלה מאחור את הצלם השטני עוסק בשלוח במצלמתו, ומלפנים את כל הגדוד דוהר למלחמה, מיד מחזיר את תעיו למציאות, ולכל אחד נוספת הבורה או סתם מכה טריה, עת האחרון עוזב את הקלץ' ללא בקרה מושלמת של מוחו.

עם התקרב הטנק

במאמץ עליון לקו, נראים מטוסים משלחים פצצות בצוררי ישראל המתוארים כציבורי הביות על ראשי הגבעות, וכל הגדוד נכנס ל"היכון לירי" תוך כדי דהרה, המטרה מתקרבת והולכת, אך לרוע המזל נאלצים כולם להאית לפני ערוץ ארור הנקרה בדרך, שקללה רובצת עליו ביחוד משום שפלישמן יעקב מגלה אותו מאוחר מדי, ובטנק שלו מתרחש מחזה דומה לזה שללייזר יצא ממנו לא

ממקרארובות בקבלנות, מחליטים להפסיק את האש. אך הקרב נמשך, ושוב מתרוצצים ההרמ"ש ניקים על הגבעות בליות "הסבר" וליגלוגי בן־גיגי ההולכים אחריהם בכל אשר יפנו. יתר אנשי הצות מתפלאים מנין מוצא דלפון זה את הכוח לדבר, בעת שאחרים מוציאים את כל מעט המרץ שלהם בחיפוש אחר מימיה מקרות. הקריאות לבן־גיגי שיתן את זו שלו לא זוכות לתשובה — התברר שהפך להרש גמור עקב תותח־אהוב־ליבו.

עוד זינוק אחד לשמאל הדרך, עוד איגוף וסיוע באש דמיונית, והקרב נגמר. כן יאבדו כל אויביך, ובינתיים "פתח מדפים". כל העצמה מסתדרת בשדרה על הדרך במיצר הכבוש, ומתחילה בתנועה מייודע־לאן. כנראה במטרה לעשות את הבלתי אפשרי, ולתפוס הפעם את הרוח. בכל פרשת דרכים נראה גיפ עם כמה סיירים שלווים בחיכוך, עומד על אותו סעיף דרך בו לא מתכוונים להוליך את הטנקים, משל גיפ פשוט יכול למנוע טנק בינוני ממעבר על גביו.

לאחר שמסתימת החלפת הרשמים והשממון יורד על השיירה, הוא אל עליון לבידור קל, ומצית את אחורי הטנק של זילברשטיין. כל הצעקות בקשר מחרישות את כל צוותי הטנקים — פרט לזה של זילברשטיין, שכידוע אין לו קשר חוץ בכלל. החל"ם הטכני תופס יומה ואגב איגופים מסמרי־שער סביב כל הטנקים והערוצים שבדרכו, מתקרב לזילברשטיין ומוריד מטה מטפים על אחורי הטנק ואחורי מפקדו, הממשיך בתנועתו השלוה. זה כבר מעצבן את הכבאים לגמרי, ואלה מורידים סילון נוזל דביק על גבו של הגולם, שטוען "אִי־כִי אמנם". הרגשתי שחם בגב אבל חשבתי שזה בגלל השמש".

"מן הון להון" עוצרת השיירה. לצות מתברר שעברו כמה שעות סוערות ביעף, והגיע העת לחילוף עצמות קל.

עם ערב מתחילות לחלוף

צל פני הפלוגה הדוממת שיירות אינסופיות של טנקים וכלי רכב אחרים. לייזר מעריך את מספרם ב־400, מוסקוביץ' עומד על ששים־ושלש עד ששים־ושבע, והמספר הנכון נמצא כנראה ביניהם. על כל פנים, הורם לא פוסק ומחסום האבק מונע אף זהוי הכלים לפי רעשם העמום, שאינו דומם לרגע. תעיוזי תופס מלנכוליה: "את הפלוגה הזאת שכהו לגמרי".

מוסקוביץ', במטרה לעודדו, מתחיל להעלות זכרונות מהערב הקודם, הוא ערב זריחת להקת פיקוד צפון (או אולי פיקוד מרכז?) או אולי פיקוד נח"ל? מוסקוביץ' לא זוכר בדיוק, בשמי החניון הגדודי.

תעיוז מתנער מיד: "איזו פצצה!!!"

סיפור המעשה אופיני לפילקלור היהודי המתפתח:

מכבר, למזלו של פלישמן, הרי עוביו מונע ממנו "שפיל" בפתח הצריח, ולכן כמעט ולא נפגע, פרט לנטית משקפיו על אפו, ולנטיה להקאה. פלישמן מישר את משקפיו וכובע הגיזקי שלו, ומתחיל לטרטר את הנהג בהוראות חילוף הטנק שנתקע בזוית מענינת. אגב כך מתקרב לייזר עם תותח מצודד מתוך כוונה לעבור את הוואדי במקום נוח יותר, לייזר לא מעריך נכונה את אורך התותח, ו"קוטף" לפליש־מן מן אנטנה אחת, וגם פלישמן עצמו לא היה רחוק מתוצאה דומה. כל הענין מעלה את חמתו של האחרון ואם כי הרפתויו לא נשמעות מפאת המהומה הכללית, הרי תנור עיתוי מעידות כאלף עדים מה דעתו בנידון. לייזר עושה תנועה של "מה אני יכול לעשות?". מזכיר לפלישמן לצאת ולהרים את האנטנה המרושה ומתגדף מהאיזור באדישות בהשאירו טנק חבול ונבוז באותה זוית מגוחכת כמקודם. עיד 100 מטר, וכל הקבלריה נכנסה לעמדות אש. עם היריה הראשונה מתעורר כל הצוות להיים. בן־גיגי מילל מכאב על כל הבית שהועפה בידי אחרים, והופך את אברמ'לה למרים משקלות בקצב ה"רוק". מחוסר זמן למשחקים נאלץ האחרון להקדיש לכל סרט במקלע לחיצה אחת בלבד, המחסי־לת את כולו. (כל האוטומציה "נגמרה", כרגיל, בפגז הראשון). לייזר מכניס את בן־גיגי לקצב כזה, שתרמילים לזהטים מתעופפים בחלל הצריח ככדורי ביליארד, כשהם נוחתים מדי פעם בפעם על אחת הדמויות ומשאירום סימן אדיב ולוהט לזכרון. מוסקוביץ' מלאה את כולם בשלותו הנצחית, לא מחליף מקלע במהירות מספקת, וזוכה במטר תרמילים לזהטים על הפדחת ובתוך החולצה, ואלה יחד עם ריח אבק השריפה החודר אליו, שאגות התותחים הארוזים והיריקות הבלתי מכוונות של בן־גיגי הופכים את היוז לגהינום.

בינתיים מנהל בן־גיגי קרב כנגד כל שאר תותחי הפלוגה על הבית האחרונה, אך מצבורי הפגזים מתחילים בינתיים, והחבית רואה חיים עד היום הזה.

מרחוק נראה החרמ"ש מסתער לו על הגבעה.

טרם גמר החרמ"ש את טיהור היעד והנפת דגל הלאום עליו, וכבר טסה הפלוגה בשדרה על פני הדרך, המתפרסת לה בין הגבעות התלולות של מיצר המריבה. נראה שהתגלו

עיד אי־אלו קשיים עם האויב העקשן, ושוב נקרא הגדוד להציל את המצב. המ"פ מכניס את כל הבנדה לעמדות אש וכולם מוריקים את כל עודף המשקל שלהם, אגב פזילה חוששנית לכמה עשרות טנקים שמתגלים עומדים להם על שפת המתלול, מעל לראשם, ומשלחים עופרת באותו אורב עצמו.

לאחר שהצריח מתמלא עד לשליש גובהו ערמות נחושת לוחטת ומפויחת — כל מה שנשאר מהזהב הנוצץ שהוטען בבוקר — ולאחר שכולו מסריח כדבעי וכל אנשיו נראים

באה להקה ושמו רמקולים. שמעו שיש להקה, באו כולם לראות. הביאו זחל"מים וקומנדקרים ושמו מסביב שיהיה כמה להאיר ושיהיה יציע לשבת. באו, ישבו למטה, ישבו למעלה והיכו. היכו, היכו, היכו. בסוף התעצבנו. אלברט כהן מהחרמ"ש שבא במטרה ברורה לעשות סבוט"ה, החל להיכנס לפעולה — אך בו ברגע נזרק הטרף להמונים: יצא אקורדיון ניסט ואחריו עוד אקורדיוניסט, ואחריו הזמרת אסתר (או כרמלה? לא זוכרים). קטנה, שמנמנת, פנים עגולים כאשכולית, עיניים סיניות והיך מזרחי מאוזן עד אוזן. צפצפה בקול דק שתשיר את "על הדרך". הקהל נרגע קצת וכל אחד תפס מקום טוב, או עוד יותר טוב, ופנס אחד נשבר בקומנדקרי, ועוד מכסה מנוע התכופף. צעקות, קריאות לסדר, האקורדיוניסט מנפח, והעסק מתחיל.

גמרה את השיר, והקהל כולו קשב. השיר הבא: פוקי פוקי (או אולי סיקו־סוקו? לא זוכרים, אבל היה ינני). האקורדיוניסט מנפח, והאצבעות כבר דופקות לפי הקצב. לאחר הבית השני הרגליים מתחילות לעבוד. לאחר הבית הששי, הפזמון כבר בפי הקהל, עם סיומו פרצו מחיאות כפיים סוערות, ותעויו קם בשאגה:

„סינגואלה!!“

הקטנה תכסה את האתגר, בהמשך המופע כבר מחצית הקהל על הרגליים, המעגל סביב הכוכבת הלך וקטן, ובעקבות הרגלים התקדמו גם הזחל"מים והקומנדקרים, שבאורותיהם כבר סיגורו אותה לגמרי. עוד כמה נענועים ומבטי צער מזרחיים, ומורים לוי, מעמודי התווך של פלוגת מפקדה (97 קילו), זינק על מכסה המנוע של זחל"ם, שלח חולצתו למרחוק ופתח בריקודיחיד סוער. כל הקהל מחא כף לפי הקצב. מורים רקד לא בכונה עם רגל אחת על מדף הנהג (פלדה 8 מ"מ) וכיפף אותה לגמרי. לאחר שחזרו על הפזמון 5 פעמים, זרק תעויו לחלל:

„מנדובאלה!!“

המקום הפך לחרדת אלוהים. נמצאו כבר המישה רקדני בטן, ביניהם זורזו סמוחה, שלמד ריקוד עוד בקובלנקה. זאת לפי עדותו של זקי, הנהג של החוליה הטכנית — המכיר את האמן עוד מחו"ל. זי סמוחה הנ"ל קפץ על זחל"ם, עבר לעמידת ידיים ונענע בדבוקת את ישבנו לפי הקצב. אין ספק,

זקי צודק.

הקהל מויע ומשולהב — כל הכבוד לפיקוד צפון. (רק שלוימה פלט בשאט נפש: „פני הדור כפני הכלב“ — אך היה זה קול בודד בשטח). הזמרונת גמרה את שלב א' וקפצה אל מאחורי הקלעים, הלהקה ניצלה את התדהמה ואת חילופי התרשמויות הקהל, ונתנה 3-4 „מספרים“, כהכנה להופעה נוספת של אלילת ההמון. זו לא אכזבה את מעריציה. עיד זחל"ם יצא מכלל שימוש. הסירנות של הטנקים פתחו ביללות. מערכת הרמקולים התרסקה. מורים לוי כבר צרוד לגמרי וכל גופו מבריק מועה. שלוימה נס על נפשו. זקי שר קולות ב' וג' בעיניים עצומות. מוסה הלפון, שהוא בחור שקט מטבעו, מוצץ סיגריה אחר סיגריה ואש בעיניו. לזה קוראים להקה! זה לא „הבימה“! זה לא אופרה!!!

עם בוקר מתפרסת הפלוגה

ומתחילה לנוע במהירות שטנית על המישור החולי החלק לקראת רכס הגבעות ההולך וקרב. הנהגים סוחטים את המנועים עד הסוף, וגיפ המג"ד המתרוצץ בין הטנקים כבר מתקשה להשיגם. המרוץ הופך להתחרות סוערת ומצהילה בין הנהגים, כשהטנק של שלוימה מעצבן את כולם ומשיגם בכמה מטרים. כל התותחים מופנים כבר אל היעד, כאשר מישוה מחליט שחלה כאן טעות קלה. הקשר, שממילא לא סובל מעולם מחוסר תעסוקה, וביחוד בנסיבות כאלה, נסתם לגמרי בהוראות, צעקות ותחינות בדבר הצורך בהפנית הפלוגה שמאלה. קול המג"ד נשמע דורש מ„זלמן“, שיפנה „יותר מהר“ את פלוגתו שמאלה, המ"פ משלשל מיד את הפקודה כלפי מטה, וווטריו האומללים מסבירים את המצב בפשטות בקשר פנים: — „נהגישמאלה“ — והיעד „נמחק מעל פני האדמה“ — כך לשון הדיווח לאנשי החרמ"ש, שצופים בשקט לעבר השופטים היושבים וחולטים תה במרכזו. לאחר הבטחה זו עולים אלה ושופטים את השופטים, המזמינים מצידם את החרמ"ש ללקט את השאריות — הרי הם ודאי עיפים ורעבים.

אגב חיסול הפרובלמה הזו, נמסר למ"פ ששריון אויב שהצני מתרוצץ בשטח ויש לחסלו. מיד מופעלים הטנקים בהתאם למיטב התרגולות שנרשמו בספרי ההדרכה, והמצוד מתחיל. פעם טסים צפונה במורד הגבעות, ופעם מטפסים מזרחה במעלה הדרך. משם דוהרים לעמק בכיוון דרום, ועולים בעצלתיים על הגבעות שוב בכיוון צפון. חלק מהאויב התגלה, וחלקו הושמד (כך מחליטים השופטים), אך רובו נמצא בשטח — עובדה המחייבת מאמץ נוסף. המרות האבק שהטנקים מעלים בשטח עוברים כל שעור מקובל, ולא די בזאת, אלא מתקרב טור טנקים אחר, הרודף כנראה אתרי איזו רוח דומה, אולם בכיוון ניצב לשרמנים. לייזר מריח כאן „ברוך“, ומשיגו בשבע עיניים על גוריו. לא כך עושים כטרובני הטור החדש. הללו דוהרים במהירות האר פיינית להם במעלה דרך עפר, וליד עץ בודד פונה בבת אחת הראשון בהם ימינה. אחריו פונים גם השני והשלישי, ואז הותכים 4 „זלמנים“ את צירם, כשהם משאירים אחיהם מסך אבק ברוחב כמה מאות מטרים, המכסה את השמש (ולפחות מבחינה זו מביא תועלת). העץ נעלם בגיהנום

ברכת ראש עיריית תל-אביב - יפו

אל חיילי גייסות השריון,

בשם עיריית תל-אביב—יפו ובשמי אני, הריני לברככם מקרב לב ביום גייסות השריון.

חג הבנים המאומצים של העיר הגדולה בישראל הוא חגם של תושבי העיר כולה, ובבור אכס לעירנו תרגישו, כי ביתנו ביתכם הוא.

העירייה ותושבי העיר כולה מאחלים לכם, כי תוסיפו עצמה לשמירת בטחוננו להרתעת כל אויב ומתנכל.

מרדכי נמיר
ראש העירייה

יום גייסות השריון, תשכ"ג

סוף מעמוד 20

על מטרות בעלות חשיבות מיוחדת, כגון תותחי נ"ט, זרקור רים, עמדות נשק מסייע, מחפורות-פיקוד וכיו"ב.

(ה) אין להשתתות על סף מערך האויב. שכן, הנד מעמיד עצמך מטרה נוחה מדי, בחינת "ברווז על אגם המחכה לציד". באם נתקלת באש נ"ט במקום כזה, נוע במהירות לקראת האויב. עצם הנועתך אליו ונשקך — הנם ערובה להשמדה מהירה של פגע זה.

(ו) הטנק, בהופעתו בלבד, הינו גורם פסיכולוגי חשוב לאויב ואוהב כאחד, אף כשנשקו אינו תקין. נצל אפקט זה עד גמירא ובלבד שלא תתפס ב"בלוף" ע"י האויב.

(ז) נצל כל נקודת תורפה במערך האויב: אנדרלמוסיה, פניקה, רצון כניעה מידי. אל תאפשר לו להתאושש, להתעשת ולהתנגד מחדש.

(ח) כמפקד טנק נוכחתי לדעת שבהיותי עם כתפי מחוץ לצריחה, הריני רואה וקורא את תמונת הקרב. כשאני נסגר בצריחה, כמעשה הסמל בעת ההפגזה, הטנק עיור וחסר ערך. סיכון זה מדעת של מפקד הטנק, מביא שילור מים ברבית גבוהה — בהישגי הטנק במהלך הקרב.

(ט) בגמד ציוות כוחות יש לתת פקודות בכתב ל- מפקדים זוטרים הפועלים עצמאית עם יהודה אחרת, המורות בבהירות מתי, כיצד והיכן עליהם להזור ליחידת-האם, ולא יעברו הם מיד ליד עקב הוראות מפקדים גבוהים מהם. "יצאו מן התמונה הכללית" ולא יבצעו את שהוטל עליהם מראש.

הסיירים). כך מוחלט להכנס לשדרה, מתוך כוונה "להפסיק כבר עם כל זה" — כפי שמתבטא מוסקוביץ', הקבור בחורו מזה כמה שעות, "בחום הזה", גם ב"גיגי רואה" עיגולים שהורים בעיניים", והעיוי כבר מזמן לא שם לב אל מה שהוא ניסע. (בעצם אף פעם לא ראה הרבה, אך עתה כבר לא היה מסתכל).

* * *

פותחים מדפים, נוסעים עוד קצת, מגלים מגרש מסדרים ענקי, נכנסים עם הרכב, תעויו מכניס את הטנק בשורה כמו כולם, מסתכל סביבו במרירות, תוקע יריקה על זחל"ם שעומד לשמאלו ומספר למוסקוביץ':

"הבוגרס הזה עולה לי 300 לירות!" — סוגר את המדף,

מפעיל את המאוורר ושוקע בתנומה מלנכולית.

"אמרתי לך שלא כדאי להיות עצמאי — או לא אמרתי לך?" מהזור מוסקוביץ' לאחר 3 דקות של הרהורים, סוקר את המגרש, וצלל לתאו.

י"ז

זה, וה"שיגף" הבא מטור אגרופי הברזל מאבד את דרכו, מבלי שידע זאת בכלל. הלז נופל בפה וממשיך לשייט לקראת אבדנו מבלי שים לב לכל נפופי האתראה מצד ה"זלמנים". ג'יפ מלא שופטים מעמיד את האבוד על טעותו, ומשלח חזרה למצוא את כור מהצבתו. לברנש אין מושג לאיזה כיוון פנו ידידיו, וכל מה ששמע בקשר כנראה טיטטמו לגמרי. אי לכך טס כארנבת מבוהלת בין עמוד אבק אחד למשנהו בשטח, שמא הוקם עלידי דומיו. בינתיים מהמלאות הגבעות בכמה פלוגות שרמנים, חרמש-ניקים, ג'יפים וסתם זחל"מים הנעים מי במהירות ומי בעצלתיים, מי בשדרה ומי במבנה פרוס, וכל מה שעולה בידי אותו עלוב, הוא בסך-הכל אגרופ ברזל נוסף במצב דומה, ושניהם מוסיפים להתרוצץ בשטח כעכברים במלכודת.

אגב כך מתמלא השטח בכמות כזו של רכב, שרדיפה אחר שרינון אויב, עומדת להפוך כל רגע לדריסה המונית של כוחותינו (ולפרידמן עוד יש כמה בעלי חשבונות בין

דבר הרמטכ"ל בטכס השבעת שריונאים במצדה

שריונאים!

מעל פסגת מצודה זו, רבת ההוד ומורשת הגבורה,
נשמעת היום שבועתם של לוחמים ישראליים.

לפני 1889 שנה, שמעו צוקיה הנישאים של המצודה
שבועה אחרת. קומץ לוחמים יהודיים נשבעו כאן למוות,
בסרבם לותר על חרותם ועל כבודם.

אשריכם, הנשבעים כיום הזה אמונים לצבא ההגנה
לישראל במקום הזה — כי חיים אתם בתקופה שבה
ניצבים אנו נחושי-החלטה לקיים את עמנו בדרך החיים —
בתקופה אשר מקור-חיותנו וזרוע-עוזנו הם ערובה לאותו
קיום.

מאוחזים, מאומנים, דרוכים לקרב, ומעל הכל —
מאמינים אמונה שלמה בעתיד עמנו — שוב לא ניתן
לאויב להרוס את חומותינו. אם גם יכלו גייסות הרומאים,
בימים ההם, לגבור על קומץ יהודים חמושי פגיונות וקצרי
יד, שוב לא יוכלו האויבים של ימינו לגבור על שפעת
שריוננו. ערבים לכך, אתם המתניעים את שריון צה"ל
ומריצים אותו לקרב, בהיותכם חדורים גבורה להכות
באויב — וחדורים אמונה בנצחון ישראל. בשרתכם בצבא
במסירות ובנאמנות תניחו נדבך נוסף לבטחון ישראל.

בקול גדול קוראים אנו שנית לעבר דורות קדומים
ודורות באים: „שנית מסדה לא תיפול“.

פקודת-יום
של
אלוף דוד אלעזר
מפקד גייסות השריון

שריונאים!

היום אנחנו חוגגים את יום השנה הששי למערכת סיני.
ביום הזה נעמוד דום לזכר חללינו, המפקדים שהסתערו ראשונים,
צוותי הטנקים ולוחמי החרמ"ש, אנשי הסיוע והתחזוקה אשר נפלו
על משמרתם והנחילו לנו את הנצחון.

בשש השנים שעברו מאז גדל שריוננו והתעצם; נרכשו טנקים חדישים,
שוכללו הטנקים והציוד שבידינו, אומנו צוותים ומפקדים נוספים
והוקמו מסגרות חדשות.

היום, גייסות השריון של צה"ל גדולים וחזקים משהיו במבצע סיני.

הנצחון במבצע קדש הוסיף השגים לבטחון המדינה והגביר את השקט
בגבולות, אך השלום טרם הושג. אם בדרכנו אל השלום יכריח אותנו
האויב לעבור באש ובמלחמה, יוטל עלינו, השריונאים, להשיג את
ההכרעה במהירות — ועל אדמת האויב.

הופעתם של טילי האויב בשמי האזור וכניסת צה"ל לעידן הנשק
החדש אינן מפחיתות את משימות השריון במלחמה. אדרבה, המשי-
מות ירבו ויתבעו יתר מהירות ועוצמה.

נאמנים למסורת השריון במבצע סיני ומסורים לבנין הכוח וחישולו
בימי שלום, נמלא את יעודנו בכל מבחני העתיד.

דוד אלעזר — אלוף
מפקד גייסות השריון

ערב יום גייסות השריון, תשכ"ג

נקלעו אליה לחג, בעת ההיא, כבר הוכשר מחנה הנופש ומחזוריים-מחזוריים של אנשי גייסות השריון החלו באים בשעריו, מבצע "קדש" שהתחילל שנה לאחר מכן עמד אף הוא בסופן הפעילות הרבה של הועדה, בעיצומה של המערכה שיגרה זו לשריונאים שבחזית ולמי שלגונים והתקינה רשת השמל ורמקולים לאחד מכנסיהם.

הועדה אפשרה הקמת להקת שריון

אם בשנת 1957/8 הוצאו לפעולות האימוץ 25 אלף ל"י, הרי בשנת 1958/9 גדל הסכום ל-32 אלף ל"י, מאידך גיסא, אין לפרש הוצאות אלו במובן המלולי, כי אכן השכילה עיריית ת"א להמשיך במבצע הנחרר של קירובי-הלבבות בין המאמצים והמאומצים, וגם הנציחה את האימוץ כעובדה קיימת.

הועדה נתנה יד להקמת להקת השריון, העמידה את "היכל התרבות" לרשות הגיס ביום השנה למבצע סיני, הרמה הלבושה ספורט לנבחרת הכדורידגל של השריונאים ומעל לכל, איפשרה נוחות מושלמת למהזורי הנופש של השריונאים, בשנים אלו גילתה הועדה גם יחס אנושי למשפחות תל"אביביות שסבלו ממצוקה כלכלית כתוצאה מגיוס בניהם-מפרנסיהם — לחיל השריון, פעולה אחרת, אף היא בלתי שגרתית, היתה הקמת הניוני טנקים מעתילעת בכיכרות תל"אביב והקמת בני הנוער אליהם כדי להגן ביר את החוששתם הבטחונית.

בית השריון יוקם בתל-אביב

ההקצבה הכספית לפעולות האימוץ שהתפתחה והלכה, גדלה מ-40 אלף ל"י בשנת 1960/61 ל-50 אלף ל"י בשנה זו, יתכן כי עוד יתוספו לה כבר בעתיד הקרוב עשרת אלפים ל"י נוספות, במסגרת סכומים אלו לא רק שהורחבו הפעולות הקימות, כמו מחנה הנופש, שהועבר לקרית-מאיר ושבו בילו השנה עשרה מחזורי נושפים, אלא גם נוסדו מפעלים חדשים, כך למשל, הוקם בזמנת ועדת האימוץ ארכיון שריון קבוע, הנעזר על ידי עד היום.

הועדה מתכננת כעת גם למשימות חדשות: היא עומדת להקים, בסיוע עם הועד למען החייל בת"א, מבנה ענק שיקרא "בית השריון" וסבו יבלו השריונאים את חופשתם, מוסד זה, אם אפשר לקרוא לו כך, יוקם ביד אליהו וישתרע על שני שטח של 2000 מ"ר ויהיה בו בין השאר, חדרי לינה וחדרי-אוכל, אולמות למסיבות וספורט, מטבח מודרני, ספרייה וגן מטופח.

המשימה: הנגברת התודעה השריונאית

סטרונגי השריון אינם רואים בפעילותם הנוכחית את גולת הכותרת באימוץ, משימת חשובה הניצבת עתה לפניהם, ואולי החשובה מכולן, היא הנגברת התודעה השריונאית בקרב אזרחי תל"אביב-יפו, שהרי חיל השריון אינו נחלת ועדת האימוץ או הועד למען החייל בלבד, הוא נחלת כל חצי מיליון תושבי תל"אביב-יפו.

ולנו, השריונאים, אין לומר על כל אלה אלא מלה אחת: תודה! כתב: יוסף פרנקל

מעולם לא זכה חיל השריון לטקס הגיגי שיעלה על זה שערכו לו ב-21 לנובמבר 1954 ראשי עיר תל"אביב-יפו, לא רק שעיטד רוחו בשפע דברי השבחוח והערצה, אלא גם בישרו לו כי מעתה ואילך מקבל הוא את הסותה של העיר הגדולה בישראל, כל חייל מגייסות השריון הבא אל העיר הזאת" — ציינו אבות העיר על מגילת קלף מיוחדת שהוגשה לשריונאים — "יבוא לעיר כבן אל הוריו, כי אכן מוסדות העיר ואורחי העיר יעשו את כל אשר בידם להנעים את זמן שהותו בעיר".

סמונה שנים הלפו מאז, ובמרוצתן הוכח כי עומדת לה לעיריית תל"אביב-יפו זכות גדולה, שראויה היא להתברך בה.

הועד למען החייל סייץ

כשנגישה עיריית תל"אביב-יפו לארגן את פעולות האימוץ, הפעילה ראשית ועדה מירי חדה, זוה, בהיוותה ה"זרוע המבצעית", נעזרה לא במעט ע"י הועד למען החייל בת"א ומנהלו רב המעש א. סימון, — והוללה גדולות, בשנה הראשונה לאימוץ, הקציבה העירייה סכום לא גדול יחסית (4000 ל"י), היות וטרם נתבררו לה הצרכים, הועדה ארגנה מופעים הניי גיים לשריונאים, הן במחנות והן בעיר עצמה, ערכה מבצע נאה בו נאספו אלף ספרים ונשי לחו ליהודות השריון, והעיקר, החלה — בשיי תוף עם הועד למען החייל ת"א — בהכשרת "מחנה-דינונה" שבצפון תל"אביב למחנה נופש של חיילי השריון, עד לסיום עבודות השיפוץ במחנה זה ארגנה הועדה אזרחים רבים מתור שבי ת"א שארחו בבתהם שריונאים נושפים.

שו לשריונאים מצועים

בתום שנה, אי אפשר היה כלל להשוות את פעולות האימוץ עם אלה שקדמו להם, לא רק שהתקציב הוכפל והוגדל ל-10,000 ל"י, אלא אף נקבעו נוהגים חדשים, היעדה, ובמקרים רבים גם ראש העיר דאז מר זוייט לבנון, ביקרו בבתיהחוליים ערב כל חג והגישו שי לשריונאים הפצועים, נוסף על כך החלה הועדה, בצותא עם הועד למען החייל, בארגון סדרי פסח לשריונאים "אינם מבני העיר ואשר

לאש ולמגן

תולדות הניטרות העברות

ספרי "מערכות"

הוצאת מערכות

